

VETENSKAP | URSPRUNG | SKAPELSETRO

Genesis

JUNI 2019



Moralen enligt
Richard Dawkins

Varsamhetens
medicinska etik

Skönhet
utan Gud

Skapelsen och etiken

Lösnummerpris 70:-

FÖREDRAG TEMAHELGER SEMINARIER

"Fantastiskt lärorika föreläsningar"

"Ett måste för alla kristna"

"Dessa fakta borde alla få veta"

VETENSKAP | URSPRUNG | SKAPELSETRO

Genesis

Boka en expert

Flera av medlemmar i föreningen Genesis kan hålla föredrag om ursprungsfrågor för olika målgrupper som skolor, universitet och kyrkor. Kontakta oss.



Vesa Annala
Kalmar
Naturvetenskap, teologi.
0705-76 53 19
vesa.annana@telia.com
www.vesa-annala.se



Anders Gärdeborn
Västerås
Bibeln, naturvetenskap.
0709-95 10 10
gardeborn@telia.com
www.gardeborn.se



Mats Molén
Naturvetenskap, biologi,
geologi.
090-13 83 68
mats.dino@gmail.com
www.matsmolen.se



Göran Schmidt
Intelligent Design, naturvetenskap,
Bibeln och vetenskapen.
0704-80 38 40
schmidt.gbg@gmail.com
www.gschmidt.se

Följ föreläsarna här, och samordna gärna när någon är i närheten: <http://www.genesis.nu/kalender/>



JÖRGEN LUNDIN

9

TEMA: Skapelsen och etiken

TIDNINGENS INDELNING

FRÅN ORDFÖRANDEN

Ledare

Beskrivning av visioner och mål

RELATION

Kontakt med läsekretsen

Frågor och svar

BIBELN

Undervisning

Tänkvärldheter och reflektioner från världens mest lästa bok

I FOKUS

Temaartiklar

Allsidig belysning av numrets tema

OMVÄRLDSBEVAKNING

Recensioner

Media inom skapelseområdet
Kommentarer och analyser

SAMHÄLLE

Utsikt och insikt

Rapporter och aktuella analyser som formar vår nutid och framtid

INTERVJU

Intressanta människor

Samtal med forskare och ledare

SKOLAN

För dig som studerar eller som arbetar i skolan

Undervisningsstöd, tips och argument

FRAMÅTBlick

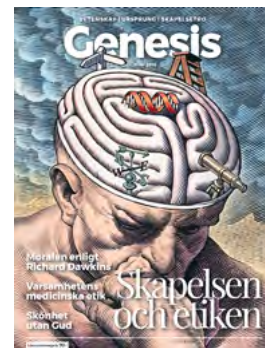
Nästa nummer

Vad kommer i nästa nummer av Genesis?

FÖRENINGEN GENESIS

Allkristen sammanslutning som främjar spridandet av böcker, broschyrer och annan information som stöder skapelsetron. Vi granskar och presenterar material som belyser utvecklingslärans karaktär och konsekvenser. Föreningen vill utmana naturalismen som den självklara utgångspunkten för vetenskapen, visa på relevansen i ett bibliskt-kristet sätt att tolka naturen och verka för att en sådan syn får komma till tals i skola och samhälle.

Prenumeration och medlemskap - se nästa sida.

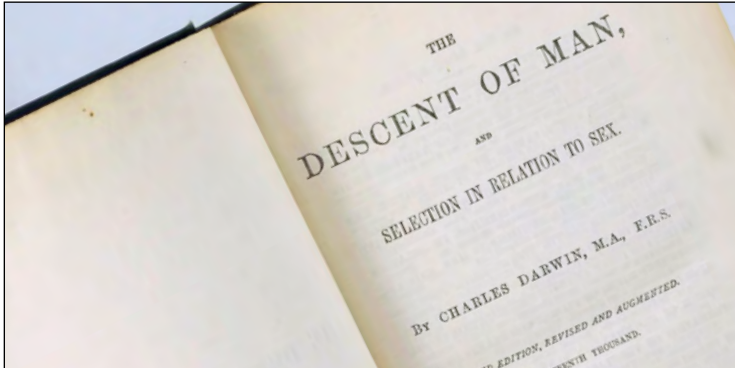


OMSLAGET

Bild: Wellcome Collection

Genesis

WIKIPEDIA



JÖRGEN LUNDIN



TALTIDNING?

Vid ett par tillfällen har det kommit önskemål om att få Genesis som taltidning.

För att kunna uppskatta hur stort behovet är ber vi dig som är intresserad att maila till oss på adressen redaktionen@genesis.nu så att vi kan få ett bra beslutsunderlag.



5 Va - sysslar föreningen Genesis med etik?

Göran Schmidt

6 Brevfråga

Har BIG BANG verkligen hänt?

8 Bibeln och människans ursprung

Bibelreflektion Göran Schmidt

9 Tema: Skapelsen och etiken

10. Idag står striden om den första trosartikeln

14. Moralen och tidsandan

20. Moralen enligt Richard Dawkins

26. Den ofödda människans identitet

30. Abort stoppar ett hjärta som slår

32. Till man och kvinna

36. Laglöshetens människa

40. Varsamhetens medicinska etik

42. Alveda King

44. Nyspråk och logiska inkonsekvenser i Smers rapport

46. Om djurrätt

48 Recensioner

48. Dinosaurier, "apmänniskor" och Gud

Theodor van der Waard

50. Apmänniskor - har de verkligen funnits?

Anders Gärdeborn

52. Scientism and Secularism

Johan Löfgren

53. The Death of Humanity and the Case for Life

Fredrik Näsberg

56 Människovärdet - ett slitet begrepp

Bibelreflektion Göran Schmidt

57 Skönhet utan Gud

Roland Hellsten

62 Intervju

Olof Edsinger

64 Skola och undervisning

64. För dig som lärare

66. För dig som elev

68. För dig som arbetar med de yngsta

Genesis

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: Göran Schmidt. Respektive artikelförfattares åsikter behöver inte nödvändigtvis överensstämma med föreningens.

MANUS OCH TIPS: redaktionen@genesis.nu

REDAKTION: Samuel Lampa, Magnus Lindborg
Jörgen Lundin, Göran Schmidt, Theodor van der Waard.

PRODUKTION OCH LAYOUT: Jörgen Lundin

TRYCK: TMG Tabergs AB.

UTGIVNING: Genesis utkommer 4 nr/år. **ÅRSPRENUMERATION:** 245 kr (studerande och gåvoprenumerationer 145 kronor) Lösnummerpris 70 kr. Köp av 2 ex = 100 kr, 3 ex = 125 kr, 4-6 ex = 20 kr/st, 7 ex eller fler = 15 kr/st. Portot ingår.

SÅ HÄR BESTÄLLER DU EN PRENUMERATION

1. Betala via Plusgironummer 29 55 88-8. 2. Betala via Swish 123-652 03 99.

Se detaljerad information på s. 7.

Utlandet: SEK 295 (studerande 245)

Internetbank - IBAN: SE18 9500 0099 6026 0295 5888 BIC: NDEASESS

FÖRENINGEN GENESIS Vetenskap Ursprung Skapelsetro.

MEDLEMSKAP: 130 kr/år (se detaljerad info på s. 7).

POSTADRESS: Föreningen Genesis, c/o Göran Schmidt, Långåsliden 38, 412 70 GÖTEBORG, tfn 0704-80 38 40. Internetadress: www.genesis.nu

FÖRENINGEN GENESIS STYRELSE: Göran Schmidt (ordf), Roger Berggren (vice ordf), sekreterare: Tord Svanberg och Theodor van der Waard, Josef Moensjö (kassör), Ulf Hedin, Marita Sandberg. Suppleanter: Mats Molén, Rolf Lampa, Anders Gärdeborn, Johannes Axelsson, Joakim Linder, Stefan Didido, Leo Labón, Tommy Karlsson, Henrik Mjörnell, Nikolaj Gubonin, Samuel Lampa, Erik Österlund.



Göran Schmidt civ.ing. (KE), biolog, lärare, skolledare, numera föreläsare och ordförande i Genesis. Webbplats: gschmidt.se Mail: ordforande@genesis.nu

Va - sysslar föreningen Genesis med etik? – undrar säkert någon läsare.

Genesis brukar ju handla om fossil och mutationer och finurliga saker i naturen...

Men naturligtvis påverkar ursprungsfrågan inte bara vår syn på naturen som sådan, utan i allra högsta grad även hur vi ser på oss själva som biologiska, andliga och sociala varelser.

En sant biblisk människosyn utgår från att en god, allsmäktig Gud i begynnelsen skapade en alltigenom god och oskuldsfull värld. En välsignad värld som förvånansvärt snart fylls med ondska, lidande och trasighet i spåren av människans syndafall. Hon, skapelsens krona, förvandlades till den mest klivna av biologiska varelser, med en oerhörd intellektuell kapacitet kombinerad med en genomgripande oförmåga att leva upp till sina egna ideal.

Det är inte i den ursprungliga, perfekta världen vi lever. Inte heller i den värld som kommer, där himmel och jord förenas och Guds Rike och principer råder. Vi lever här och nu i en fallen värld, och måste ständigt söka balansen mellan nåden och sanningen, den balansgång som bara En kunde vandra fullt ut, Jesus Kristus, honom som Johannes vittnar om och säger att han var full av både nåd och sanning. Trots att han var sanningen själv personifierad, dömde han inte de trasiga människor han mötte. Han gav värde åt de små, de utstötta, de "onyttiga" och visade dem sin nåd, samtidigt som han tydligt hänvisade till hur det var från början när Gud skapade människan till man och kvinna, till sin egen avbild.



Under de senaste århundradena har västerlandets världsbild successivt förändrats under inflytandet av tänkare som Darwin, Marx, Nietzsche och Freud. Som en konsekvens är den kristna människosynen idag hårt ansatt, nu under postmodernismens fana. Vi på Genesis delar inte dess föreställning att sanningen, rätt och fel är relativa begrepp. Bara med den sortens ideologiska gungfly som grund var det möjligt för senaten i en amerikansk delstat att nyligen (jan 2019) till stående ovationer fatta politiska beslut som ger läkare rätten att avliva ett fullgånget foster på moderns begäran. Några minuter hit eller dit avgör om det är en människa som du och jag eller inte. Sådant är bara möjligt i ett Orwellskt samhälle där svart kallats för vitt och vitt för svart så ofta och länge att ingen längre protesterar av rädsla att demoniseras av medierna och makten.

Att gå emot tidsandan kräver mod. I detta ovanligt omfattande nummer av Genesis har vi samlat en bukkett både modiga och sakkunniga personer som ger sina personliga infallsvinklar på en del av de svåra etiska frågorna. Det är personer som har kuraget att likt laxen i älven vandra mot samtidens tankeströmningar motiverade av sitt förtroende för Bibeln som Guds Ord. I riktning mot ett helat och upprättat samhälle genomsyrat av sanningens principer, Guds Rike!

/Göran Schmidt

BREVFRÅGOR

redaktionen@genesis.nu

Har du också frågor som handlar om vårt ursprung?
E-posta oss i så fall du också på adressen redaktionen@genesis.nu.
Vi vill mer än gärna svara på dina frågor! /red

Hej Genesis! Har Big Bang verkligen hänt? Står det någonting om det i Bibeln? Finns det något "kristet" sätt att se på saken?

JOHANNA, UPPSALA

Redaktionen bad Anders Gärdeborn, fysiker och välkänd författare och föreläsare inom skapelseområdet att svara:

HEJ JOHANNA, OCH TACK FÖR DIN FRÅGA.

Det korta svaret är att det inte finns någonting otvetydigt i Bibeln som vare sig bekräftar eller bestrider att Gud skulle ha skapat genom en big bang.

För det mer utförliga svaret måste vi definiera vad vi menar med "big bang". I ett avseende är big bang ett försök att

förklara universums uppkomst och utveckling utan att blanda in en högre makt. Att på detta sätt starta med antagandet att Gud inte finns – eller att Han åtminstone inte har påverkat skeendet – kallas *naturalism*, eftersom det förutsätter att ingenting existerar förutom den fysiska naturen med dess lagar. I denna betydelse är naturligtvis big bang omöj-



"Det är rimligt att Gud skapade ett moget universum"



Anders Gärdeborn har under många år arbetat med skapelsefrågan som författare och föreläsare, och han har haft flera funktionsroller inom föreningen Genesis. Han är numera pensionerad från ett arbete inom IT-världen. e-post: gardeborn@telia.com Webbplats: www.gardeborn.se

lig att förena med Bibeln.

Termen big bang kan också användas för de *mekanismer* från vilka vårt nuvarande universum kommit, och detta oavsett om Gud hållit i spakarna eller inte. Och då får man studera dessa mekanismer en och en för att bilda sig en uppfattning om de går att förena med den bibliska världsbilden. Gemensamt för alla big bang-teorier (för det finns flera olika) är att universum expanderar (eller har expanderat) och att det därför var varmare förut. Jag finner ingenting i Bibeln som motbevisar att det kan ha varit på detta sätt som Gud skapade, även om jag personligen inte tror det. Istället ser jag det som rimligt att Gud skapade ett *moget* universum vilket innebär att det alltid sett ungefär likadant ut som idag.

Ibland brukar också teorier för hur galaxer, solsystem och planeter bildats räknas in i de olika big bang-scenarierna. Här blir dock naturalistiska utgångspunkter ännu mer tveksamma, eftersom de teorier som finns ofta är ganska långsökta. Det verkar som om naturalistiska forskare tillåter sig att ta till ytterst osannolika, på gränsen till omöjliga, mekanismer för att slippa slutsatsen att himlakropparna är intelligent hopsatta av en skapare.

Kanske din fråga också gäller tidsaspekten? det vill säga om big bangs miljardtals år går att förena med Bibels (enligt många skapelsetroende)

korta historia på några tusentals år. Ja, menar åtskilliga bibeltroende forskare. Einstein har lärt oss att tiden är relativ vilket innebär att olika klockor går olika fort beroende på vilket gravitationsfält de utsätts för och vilken hastighet de har i förhållande till varandra. Detta innebär att jorden kan vara ung (tusentals år) medan andra objekt ute i universum kan vara gamla (miljardtals år) trots att de skapades samma bokstavliga vecka på 7 gånger 24 timmar (mätt med en klocka på jorden). Det låter otroligt, men det är en nödvändig följd av den allmänt accepterade relativitetsteorin. Det finns kristna forskare som utifrån denna realitet arbetat fram kosmologier som alternativ till big bang, och dessa går utmärkt att förena med både Bibeln och vetenskapliga fakta om universum.

SAMMANFATTNINGSVIS

Alla big bangs hypotetiska *mekanismer* för universums utveckling behöver inte ligga på kollisionkurs med Bibeln, men den bakomliggande *filosofin*, naturalismen, gör det definitivt.

PS!

Vill du läsa mer om bibliska perspektiv på universums ursprung så finns det mycket spännande att läsa på engelska. Gå in på www.creation.com eller [answersingenesis.org](http://www.answersingenesis.org) och sök på "big bang" eller "origin universe".

DS!

VETENSKAP | URSPRUNG | SKAPELSESTRO

Genesis

Vi vågar ifrågasätta

Är evolutionsteorin verkligen bevisad?

Går evolutionen att förena med tron på Bibeln som Guds Ord?

Är en biblisk skapelsesyn förenlig med modern vetenskap?

Spelar skapelsefrågan någon roll i praktiken?



SÅ HÄR BESTÄLLER DU

DIN PRENUMERATION FÖR 2019

1. Betala 245* kr via Plusgironummer 29 55 88-8.
Ange namn. Skicka detaljerad info till prenumeration@genesis.nu**.

2. Betala 245* kr via Swish 123-652 03 99.
Ange namn. Skicka detaljerad info till prenumeration@genesis.nu**.

* Studerande och gåvoprenumerationer 145 kr
Utlandsprenumerationer 295 kr
(se detaljerad info nederst på sid 4.)

** 1. Ditt namn och postadress
2. Vid gåvoprenumeration ange även mottagrens namn och postadress.

OBS! Prenumerationen avser 2019. Mottagaren erhåller även 2019 års tidigare utgåvor.

Medlemskap 130 kr/år betalas på motsvarande sätt som ovan.



Göran Schmidt civ.ing. (KE), biolog, lärare, skolledare, numera föreläsare och ordförande i Genesis. Webbplats: gschmidt.se Mail: ordforande@genesis.nu

Bibeln och människans ursprung

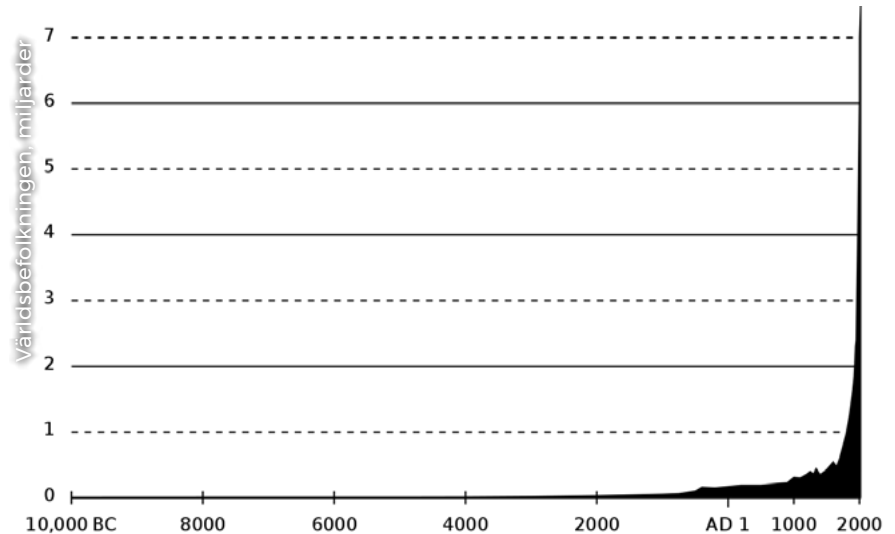
"Detta är berättelsen om Noas söners, Sems, Hams och Jafets, släkt. De fick söner efter floden."

(1 Mos 10:1 NUB)

Om man studerar Bibelns kronologi upptäcker man att mänsklighetens historia inte tycks vara särskilt lång. Det ser ut att bara ha gått lite mer än 4 300 år sedan mänskligheten – och de större landlevande djuren – fick en nystart efter den globala översvämningen på Noas tid. Befolkningsexplosionen därefter finns dokumenterad i Första Mosebokens 10:e kapitel, som utan tvekan är ett av de mest fascinerande men också mest förbisedda kapitlen i vår Bibel. Det är intressant att historiciteten av de platser och folkgrupper som nämns där är bekräftad av såväl arkeologer som av andra utombibliska källor.¹

Kontrasten mot den moderna och allmänt accepterade evolutionära synen på människans ursprung är betydande. Enligt denna har schimpanser och människor en gemensam urmoder för någonstans mellan 4–8 miljoner år sedan, vilket innebär ett tidsperspektiv multiplicerat med en faktor tusen jämfört med Bibelns.

Inget bevis – men väl en indikation – på att Bibelns version är mer trovärdig än Wikipediaversionen får vi när vi tittar på jordens befolkningsutveckling. Du ser kurvan (ironiskt nog hämtad just från Wikipedia) på bilden härintill. Idag närmar vi oss 8-miljardstrecket. Vi kan se i diagrammet att det fanns ett par hundra miljoner människor på vår planet på Jesu tid. På kung Davids tid (1 000 f Kr)



kanske några miljoner och på Abrahams tid (ca 2 100 f Kr) kanske några hundra tusen. Och Abraham var tionde generationen från Noa...²

En sund, biblisk syn på människans ursprung tar effektivt udden av rassistiska idéer. Alla nu levande människor hade gemensamma släktingar för bara några få årtusenden sedan. Det är faktiskt minst lika korrekt att säga att vi är varandras bröder och systrar som att vi tillhör olika etniska folkgrupper.³

Även om många av evolutionsteorins försvarare ogillar att bli påmind om det, bevisar historien att det evolutionära perspektivet på människans ursprung varit en grogrund för den avgrundsdjupa moraliska härdsmalta som drabbade oss under 1930- och 40-talen. Förhoppningsvis kommer historien den här gången inte att upprepa sig.

Rasism i alla dess former är nämligen inte bara obiblisk, utan i allra högsta grad obiblisk. Att som nazisterna hävda att en viss "människoras" är överlägsen andra är lika ogenomtänkt som att

en pudel skulle vara överlägsen en varg. "Renrasighet" som fenomen är snarare någonting som ofta är förknippat med inavel och degenerering.⁴

Kurvan över jordens befolkningsutveckling stödjer Bibelns berättelse om människans tidiga historia. Bibeln är trovärdig och sann. Bara på en sådan grund går det att bygga en människovärdig och hållbar etik!

NOTER

1. Är du intresserad av detta spännande ämne och inte har något emot att läsa på engelska så skaffa boken "After The Flood" av Bill Cooper. Den finns också tillgänglig för gratis nedladdning från internet.
2. Vill du läsa en lite mer ett par mer ingående artiklar om just detta så titta på Genesis webbplats: <https://genesis.nu/i/artiklar/jordens-befolkning/> (kortare: <https://krymp.nu/11q>)
3. Att slavhandeln lär ha försvarats med att Noas son Hams avkomlingar hamnade under förbannelse är en obehaglig påminnelse om vikten av att läsa skriften i dess helhet och inte i form av lösryckta texter. Här ska in ytterligare en länk som jag har bett Samuel skicka mig. Återkommer så snart jag får den, säkert under dagen. Den får också en krymp-adress
4. Se artikeln "Mutantparaden" i Genesis nr 1-2018 s 38-41. Numret finns gratis nedladdningsbart på <https://genesis.nu/tidning/tidigare-nummer/genesis-2018-1/> (kortare: <https://krymp.nu/11r>)

TEMA Skapelsen och etiken

- 10. Idag står striden om den första trosartikeln
- 14. Darwin och tidsandan
- 20. Moralen enligt Richard Dawkins
- 26. Den ofödda människans identitet
- 30. Abort stoppar ett hjärta som slår
- 32. Till man och kvinna
- 36. Laglöshetens människa
- 40. Varsamhetens medicinska etik
- 42. Alveda King
- 44. Nyspråk och logiska inkonsekvenser i Smers rapport
- 46. Om djurrätt

WIKIPEDIA





Olof Edsinger, teolog, författare och samhällsdebattör, generalsekreterare för Svenska Evangeliska Alliansen. Webbplats: olofedsinger.se
Mail: olof.edsinger@sea.nu



Vid kyrkomötet i Nicaea år 325 lades grunden till svenska kyrkans trosbekännelse

Idag står striden om den första trosartikeln

Den kristna trosbekännelsen kan i grunden sägas bestå av tre olika artiklar. Den första avhandlar Fadern/Skaparen, den andra avhandlar Sonen och frälsningen och den tredje avhandlar Anden och kyrkan.

Det är ingen tvekan om att det är den andra av dessa artiklar som legat väckelserörelsen varmast om hjärtat. Inte minst i våra psalmer och sånger finns ett starkt fokus på Jesus och frälsningen, och i förkunnelsen är det evangelietexterna som vi oftast brukar återkomma till.

Även den tredje trosartikeln har dock varit viktig i den traditionella frikyrkan. Särskilt i mer karismatiska kretsar har betoningen av Andens liv och verk varit stark, och hela begreppet "frikyrka" har grundat sig på en betoning av församlingen som troendegemenskap. På så sätt kan alltså väckelserörelsen beskrivas både som den andra och den tredje trosartikelns folk.

På många sätt är detta naturligt. Det är trots allt den andra och tredje trosartikeln som tydligast särskiljer den kristna tron från andra religioner. Det är också där som många av väckelsefolkets personliga erfarenheter av tron har sin primära hemvist. ►

GRUNDPREMISS FÖR TRON

Men samtidigt finns det flera stora problem med detta. Först och främst kan vi ju konstatera att talet om Gud som Skapare är själva grundpremissen för den kristna tron. Det är just det faktum att Gud är alltings ursprung och källa som leder fram till sådana slutsatser som att ...

... livet på jorden har en mening – det var Någon som ville oss.

... det finns ett syfte med hur vi fungerar som människor – Gud har designat oss sådana vi är.

... vi är kallade till ett liv i tro – som skapade är vi beroende av Skaparen.

... vi är kallade att lyda Gud – det är bara han som på djupet kan sägas ha en "äganderätt" till våra liv, och som därmed också är värd vår lydnad.

... vi är kallade till ett liv i tillbedjan – allt är skapat inte bara "av" Gud, utan också "genom" honom och "till" honom (se Rom 11:36; Kol 1:16).

I tillägg till detta kan vi också konstatera att en hel del av alla de saker som ifrågasätts i dagens sekulariserade samhälle har just med den första trosartikeln att göra. Självklart finns det en utbredd förnekelse även av Jesus, frälsningen och den helige Andes liv och verk. Men normalt är det inte där som det hela tar sin början. Redan aposteln Paulus skriver i Romarbrevets första kapitel: *"Ända från världens skapelse syns och uppfattas hans osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomliga natur, genom de verk han har skapat. Därför är de utan ursäkt. Trots att de kände till Gud prisade de honom inte som Gud eller tackade honom, utan de förblindades av sina falska föreställningar så att mörkret sänkte sig över deras oförståndiga hjärtan"* (Rom 1:20–21).

FÖRNEKELSENS KONSEKVENSER

Förnekelsen av Gud som Skapare hör alltså till det mest grundläggande som finns att säga om den syndiga människan. Och konsekvensen av detta andliga mörker är förödande. När vi väljer att vända Gud ryggen – när vi förnekar att han finns, eller när vi underkänner de konsekvenser som följer av hans existens i den här världen – börjar vi dyrka det skapade i stället för Skaparen. Vi blir inkrökta i oss själva, och en djupgående skada uppstår i relation både till Gud och till de ordningar som han har lagt ned i sin skapelse.

Klistermärke på en pelare i en vänthall, Pennsylvania Station, New York



WIKIMEDIA

På sådana ordningar finns det många exempel. Men i just detta avsnitt fokuserar Paulus på dem som har med sexualiteten och könsidentiteten att göra: "De bytte ut Guds sanning mot lögnen och dyrkade och tjänade det skapade i stället för Skaparen, han som är välsignad i evighet. Amen. Därför utlämnade Gud dem åt förnedrande lidelser" (Rom 1:25–26). Därefter följer Bibelns mest ingående formuleringar om – och avståndstagande ifrån – samkönade relationer.

Att Sverige på många sätt har kommit att röra sig i riktning mot den bild som aposteln målar upp i Romarbrevet 1 är uppenbart. Mycket av det han skriver skulle kunna ses som en blyxtbelysning av Sverige 2019. Om detta har det också varit mycket debatt, inte minst i de kristna kyrkorna. Ska vi som kyrka välsigna registrerat partnerskap? Ska vi bejaka samkönad sex? Ska vi gå in för ett könsneutralt äktenskapsbegrepp?

VAD ÄR DÅ EN MÄNNISKA?

Bakom dessa teologiska frågor döljer sig dock en betydligt djupare fråga. Nämligen: *Vad är en människa?* Eller för att bryta ned det hela ytterligare: *Vad innebär det att vi är skapade till Guds avbilder? Till man och kvinna? Till sexuella varelser?*

Alla dessa frågor hör som synes ihop med det som är den första trosartikeln domäner. De har med skapelsen och det sant och ursprungligt mänskliga att göra. Och tyvärr inne-



DAGS ATT TA TAG I HEMLÄXAN

Det är lätt att känna sig överväldigad av dessa och liknande frågor. Och självklart behöver vi inte alla vara experter på de ideologier som präglar vårt förvirrade samhälle. Men att stoppa huvudet i sanden kan inte heller vara något verkligt alternativ. Snarare har tiden kommit för att göra vår hemläxa.

Mitt förslag är därför att vi nalkas dessa frågor som en positiv utmaning: Vad är det för grund som läggs i de allra första kapitlen i Bibeln? Vad har den första trosartikeln att säga i vår egen tids många glödheta frågor?

För många av oss kan det vara klokt att inte ha för bråttom med att svara – trots allt kan det ju finnas behov av att tänka igenom ett och annat utifrån de frågor som vår samtid ställer till oss. Det kan finnas perspektiv vi måste lyssna in, och saker som inte är så svartvita som de från början kunde verka.

Men min personliga övertygelse är ändå att det finns en hel del mycket goda svar att ge – om vi vågar anta utmaningen och gå i närkamp såväl med vår samtid som med den heliga Skrift.

bär detta att vi måste konstatera att den strid om den bibliska världsbilden som just nu pågår berör frågor som vi i väckelse- rörelsen har varit jämförelsevis dåliga på. Frågor som vi tidigare har bedömt som alltför *basic* – eller i alla fall inte tillräckligt viktiga – för att lägga så mycket tankemöda på.

Men på den punkten är det alltså hög tid att tänka om. För helt plötsligt översköljs vi nu av åsikter och beteenden som har med frågan om det sant mänskliga att göra:

- Är manligt och kvinnligt bara sociala konstruktioner, eller finns det något skapelsegivet i människan som ligger till grund också för en specifik könsidentitet?
- Är komplementariteten mellan könen något som hör hemma på historiens skräphög, eller är det tvärtom något vi borde synliggöra och fira?
- Är den så kallade heteronormen en förlängning av ett patriarkalt förtryck, eller finns det något viktigt i den sexuella gemenskapen mellan en man och kvinna som inte bara har med fortplantningen att göra – utan med vår värdighet som Guds avbilder?
- Finns det något som hindrar oss från att anamma trans- och queerrörelsernas definition av kön, där könsidentiteten är att betrakta som närmast metafysisk (trans) eller som i grunden flytande (queer)?

LÄTTLÄST SAMMANFATTNING

Den första trosartikeln syftar på trosbekännelsens inledande formuleringar, som bland annat handlar om Gud som Skapare. I dag är det särskilt där som den bibliska världsbilden utmanas – dels genom ett ifrågasättande av Skaparen, dels genom ett ifrågasättande av det sant och ursprungligt mänskliga. Särskilt gäller detta frågor som har med kön, sexualitet och manligt/kvinnligt att göra. Som kristna behöver vi därför bli bättre på att förstå och förklara den bibliska människosynen. Bara då kan vi på ett trovärdigt sätt besvara några av vår tids allra hetaste frågor.

PIXABAY

Darwin och tidsandan

I den här artikeln ska vi se lite närmare på två personer som spelat en mycket större roll för formandet av vår tidsanda och den människosyn den uttrycker än de flesta nutidsmänniskor anar. De båda heter Charles Darwin och Ernst Haeckel.

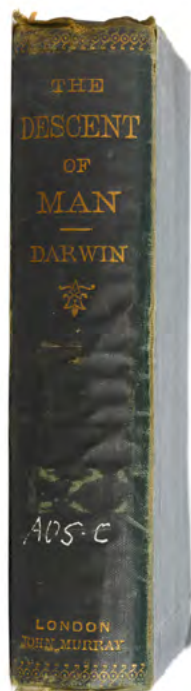
Artikeln är en reviderad och nedbantad version av en mer omfattande sådan som finns att läsa i dess helhet på författarens webbplats och som utgör en recension av Benjamin Wikers bok från 2002 med titeln *“Moral Darwinism – How We Became Hedonists”*¹.

CHARLES DARWINS MÄNNISKOSYN

Att utvecklingsläran presenterades som en vetenskaplig teori kring mitten av 1800-talet var knappast någon tillfällighet. De materialistiska tankeströmningarna inom naturvetenskapen och teologin samverkade till att samhällsklimatet nu var moget att ta emot en materialistisk naturlära. Om inte Darwin hade formulerat den skulle någon annan ha gjort det inom kort. Det var en direkt konsekvens av den materialistiskt influerade intellektuella kultur som vid 1800-talets mitt hade västerlandet i ett säkert grepp.

“Om arternas uppkomst” publicerades den 24 november 1859 och har sedan dess fått en global spridning och ges ständigt ut i nya upplagor. I boken gav Darwin bara vaga antydningar som rör människans härkomst från djuren. Det fanns en anledning till det – Darwin visste att sådant skulle väcka indignation från kyrkligt håll, och medger senare detta utan omsvep i introduktionen till efterföljaren *“Människans härkomst”* 1871: *“Under många år samlade jag anteckningar om människans ursprung eller härstamning, utan någon tanke att publicera någonting i ämnet, utan snarare i avsikt att inte publicera, eftersom jag tänkte att jag då bara skulle underblåsa de förtuffade meningarna mot mina åsikter”*².

Under de 12 år som förflöpte mellan de båda böckerna hann idén om det naturliga urvalet mogna och få fäste bland



framför allt *“the younger and rising naturalists”*, som Darwin uttryckte det, och naturligtvis var det bara en tidsfråga innan den sista pusselbiten kunde läggas, den om människans eget ursprung.

I människans härkomst redogör Darwin för sin syn, inte bara på människans, utan även på religionens uppkomst. Han skriver: *“Det finns inga belägg för att urmänniskan var begåvad med den förädlade tron på en Allsmäktig Gud”*. I stället menade han att de mindre civiliserade raserna på sin höjd *“har en tro på osynliga eller andliga makter”*, en tro som hos vildarna förmodligen uppstod genom drömmar, *“för vildar har inte så lätt för att skilja mellan subjektiva och objektiva intryck”*. Darwin illustrerade

detta med en berättelse om hans hund som en dag blev skrämmd av ett paraply som fladdrade i vinden. Sens moral: hundar och vildar har lätt för att besjåla eller förändliga naturliga fenomen.

Det brukar ofta heta att Darwins lära kom att vantolkas av somliga av hans efterföljare och att dessa vantolkningar så småningom ledde till idéer om socialdarwinism, rashygien och nazismens folkmord. När man tar del av vad Darwin faktiskt skriver om selektionsprocessen bland *“människorasererna”* i *“Människans härkomst”* förlorar den bilden emellertid i trovärdighet:

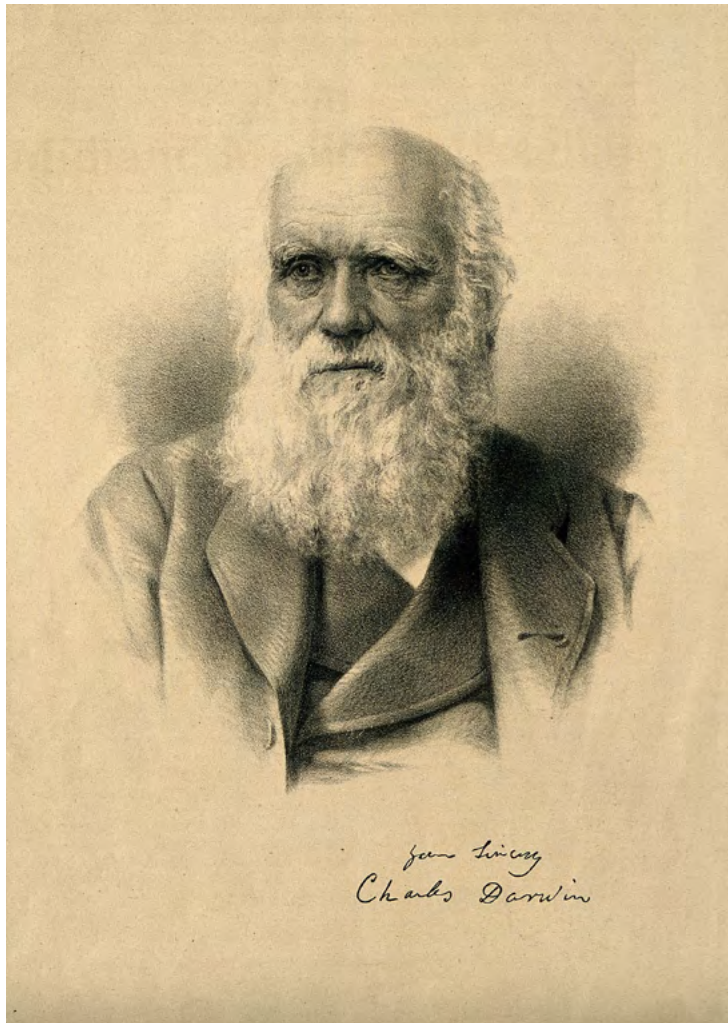
*“I någon framtida period, inte så särskilt avlägsen räknat i århundraden, kommer människans civiliserade raser nästan säkert att utrota och ersätta de svagare raserna över hela världen. Samtidigt kommer säkerligen de antropomorfa aporna [d v s de som till sin struktur mest påminner om vildar]... att utrotas. Klyftan kommer då att breddas, för den kommer att verka mellan människan i ett mer civiliserat tillstånd ... förhoppningsvis Kaukasien och någon människoapa som en babian, i stället för som nu mellan negern eller australiern och gorillan”*³

I framtiden, menade alltså Darwin, kommer den europeiska rasen att träda fram som den distinkta människoar-

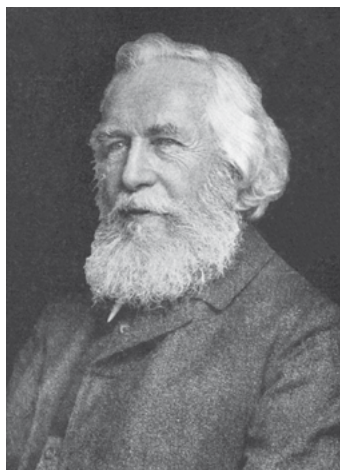


Göran Schmidt civ.ing. (KE), biolog, lärare, skolledare, numera föreläsare och ordförande i Genesis. Webbplats: gschmidt.se Mail: ordforande@genesis.nu

WELLCOMECOLLECTION



Charles Darwin, Ernst Haeckel och Adolf Hitler



WIKIPEDIA



WIKIPEDIA

ten, och alla övergångsformer som gorillan, schimpansen, "negern", och den australiska aboriginen kommer att utrotas. Allt i enlighet med de oundvikliga lagarna om naturligt urval. På andra ställen i *Origins* framgår att Darwin betraktade regelrätt krigföring som den mest effektiva metoden för ett sådant urval.

För Darwin var människans intellektuella och moraliska förmågor, såväl som fysiska egenskaper, både variabla och ärftliga. Därför kunde olika raser inte bara uppvisa olika kapaciteter, utan det skulle dessutom vara fullt möjligt att renodla dessa egenskaper genom "avel". Darwin insåg, med hänvisning till erfarenheterna från växt- och djurförädling, att det ur evolutionärt perspektiv vore illa om man inte tillämpade liknande principer med avseende på den mänskliga arten. Rashygien kunde nu för första gången i världshistorien motiveras med "vetenskapliga" argument⁴. Darwin såg i sin egen samtids vaccinationskampanjer en uppenbar risk för att det naturliga urvalet försattes ur spel. Att kristendomen förespråkade monogami och solidaritet med de svaga och utsatta såg han som delar av samma problematik⁵. Andra problem han uppmärksammade var att klenare individer generellt hade högre födelsetal än "den bättre klassens människor" och att giftermål inte sällan skedde där den ena maken eller maken var sjuklig eller mindre begåvad. Sådant var ett elände, tyckte han, och skrev mot slutet av "Människans härkomst":

"Människan granskar med stor noggrannhet karaktären och stamtavlan hos sina hästar, boskap och hundar innan han låter dem para sig; men när det gäller sitt eget äktenskap är det sällan eller aldrig som han visar sådana omsorg."

Darwins förslag till åtgärd: *"Båda könen borde avstå från äktenskap om man i något markant avseende är skral till kropp eller sinne; men sådana förhoppningar är utopiska och kommer aldrig att ens delvis realiseras förrän ärftlighetens lagar är noggrant utforskade... Alla som verkar mot detta mål gör en välgärning"*.⁶

ERNST HAECKEL OCH HANS MÄNNISKOSYN

Ernst Haeckel (1834-1919), var zoologiprofessor vid universitetet i Jena, Tyskland. Haeckel läste "Origin of Species" sommaren 1860, d v s så snart den blivit översatt till tyska. Hans egen beskrivning av denna läsning var att det var som om "fjäll föll från mina ögon". Haeckel såg evolutionen som en del av en kosmologi som han kallade *monism*, till skillnad från den dualism som höll fast vid en uppdelning i ande och materia. Ett centralt moment i monismen kom att bli en uttalat avvisande hållning ►

gentemot religionen, i synnerhet kristendomen som han betraktade som ett problem.

De kristnas vidskepliga föreställning om en icke-materiell och odödlig människosjäl var för Haeckel inte bara en teoretisk inkonsekvens, utan dessutom ett direkt hinder för evolutionen. Genom att kristna envisades med att vårda de svaga och skröpliga av omsorg om deras odödliga själar, så undanhölls därigenom dessa svagare och sämre anpassade individer från det naturliga urvalet. Haeckel beklagade sig över problemet med detta missriktade konstgjorda urval, och hyllade i stället de antika grekerna i Sparta, som i stället tillämpade en "positiv" variant av konstgjort urval i form av infanticid där bara de friskaste och starkaste barnen tilläts leva, övriga dräptes skoningslöst.

Några citat av Ernst Haeckel får illustrera hans evolutionärt baserade syn på människan:

Om "Vildar":

"Klyftan mellan det tankfulla sinnet hos den civiliserade människan och vildens tanklösa djursjäl är enorm – större än klyftan som åtskiljer den senare från själen hos en hund".⁷

Om eutanasi⁸:

"Hundratals och tusentals av obotliga människor – sinnessjuka, spetälska, cancersjuka etc hålls vid liv på artificiell väg ... utan den minsta nytta för vare sig dem själva eller samhällskroppen".⁹

Om abort:

"Men medan civilrätten därför hämtar sin inspiration från den kanoniska rätten¹⁰, förbiser den det fysiologiska faktum att äggcellen är en del av moderns kropp över vilken hon äger den fulla rätten till kontroll, och att det embryo som utvecklas från det, såväl som det nyfödda barnet, är tämligen omedvetet, eller rentav

WIKIPEDIA



Även mentalt funktionshindrade avrättades systematiskt i Tyskland

en 'reflexmaskin' som vilket annat ryggradsdjur som helst. Det finns ännu ingen personlighet i det, denna uppstår först efter det första året när dess organ – phronema – i hjärnbarken blivit differentierat¹¹

Det är svårt att undgå notera att vissa av formuleringarna låter anmärkningsvärt moderna...

TILLÄMPNINGEN AV DARWIN OCH HAECKEL

Haeckels böcker var enormt populära i Tyskland, såldes i hundratusentals exemplar och översattes till 25 språk. Hans ställning som namnkunnig zoolog bidrog till att sprida de eugeniska¹² idéerna och ledde till att den nazistiska ideologin accepterades utan större motstånd av de breda folklagren. En entusiastisk lärjunge vid namn Wilhelm Bölsche författade en biografi av Haeckel och försåg personligen Adolf Hitler med "direkt tillgång till de centrala idéerna i Haeckels sociala darwinism".¹³ Haeckel citerades ständigt i "Archiv für Rassen- und

Mänskligheten behöver en moralisk kompass



PXHERE

Gesellschaftsbiologie" – Arkivet för ras- och samhällsbiologi, som publicerades mellan åren 1904 och 1944 och som blev den huvudsakliga kanalen för spridandet av eugeniska idéer och nazistisk pseudovetenskap.¹⁴

Samma argumentation för eutanasi som Haeckel förde återkom strax efter hans död i ett traktat med titeln "Permission for the Destruction of Life" av Karl Binding och Alfred Hoche (1920).¹⁵ Detta traktat kom att bereda vägen för den allmänna acceptansen av nazisternas eutanasi-program Aktion T-4, som vid fem anläggningar i Tyskland likviderade mellan 120 000 till 275 000 mentalpatienter, fysiskt funktionshindrade, obotligt sjuka och andra icke önskvärda personer.¹⁶ Dessa personer blev inte kallblodigt avrättade av sadistiska SS-officerer, utan av ett stort och komplext nätverk av tämligen vanliga läkare och sjuksköterskor, som med minutiös noggrannhet fyllde i detaljerade blanketter i flera upplagor och som i allmänhet gjorde sitt bästa för att "eutanasera" patienterna med största omtanke och mildhet – allt i medlidandets namn. Detta hindrade förstås inte att man på vissa håll gick ännu längre i medlidande. På Hadamar, en av de fem avrättningsstationerna, började man 1943 avliva barn, inte bara funktionshindrade, utan även barn som placerats på vårdhem, ungdomshem och barnhem, liksom bråkstackar i allmänhet, barn av blandras och t o m barn med kraftig ungdomsacne!¹⁷

Det räcker så. Vi vet alla att det dessvärre finns mycket mer att tillägga. Men låt oss i stället ta ett steg tillbaka för att få ett perspektiv på vad som faktiskt hade skett

"LAGEN OM MORALISK KOMPROMISS"

Benjamin Wiker skriver: "Varje uppfattning av universum, varje teori om naturen, medför ovillkorligen en moraluppfattning, och vice versa. Eller annorlunda uttryckt: Man kan inte ha två universa – ett som vetenskapen beskriver och ett annat som hyser en väsensskild moral".¹⁸

Att vara troende och samtidigt evolutionist är att befinna sig i ett ingenmansland mellan två universa. Men man kan, menar Wiker, "... inte acceptera den teoretiska grundvalen för darwinismen och avvisa dess moraliska konsekvenser!"

Vårt samhälles dominerande uppfattningar om vad som är rätt och fel, naturligt och onaturligt, moraliskt och omoraliskt, är tydligt rotade i den strikt materialistiska evolutionära synen på vad en människa är. Att hon är ett djur bland andra, om än med ett mer utvecklat centralt nervsystem. Ett nervsystem som historiskt sett spelat henne sprattet att få henne att inbilla sig att det finns högre värden och en högre verklighet som inte kan bestämmas som summan av dess elementarpartiklar. ▶

Det tycks finnas en process som obönhörligt realiserar varje världsbilds moraliska konsekvenser. Wiker kallar denna process för *"Lagen om moralisk kompromiss"* och beskriver den så här:

*"Det som i går ansågs barbariskt och otänkbart betraktas idag som acceptabelt under extrema omständigheter och kommer i morgon att anses som en del av samhällsutvecklingen och otänkbart att leva förutan."*¹⁹

Man kunde ju hoppas att förra seklets uttryck för en absurd människosyn skulle förbli en parentes i vår historia, men faktum är att allt som Ernst Haeckel förespråkade på sin tid har idag, hundra år senare, utvecklats till allmänt accepterade samhällsfenomen. Abort betraktas allmänt som en självklar kvinnlig rättighet. Neonatacid (spädbarnsdråp) har länge tillämpats i länder som Kina, och har i januari i år (2019) även legaliserats i den amerikanska delstaten New York i form en extremt liberal abortlag som medger att ett nyfött barn som överlevt ett abortförsök i princip får avlivas fram till tidpunkten för sin födelse.²⁰ Och eugenikrörelsen har återuppstått i en

modern skepnad i form av genetisk kartläggning, abort av foster med missbildningar eller andra defekter – befintliga eller potentiella, eller kloning i syfte att undvika medfödda defekter.

AVSLUTNING

Ett och annat i den här artikeln kommer förmodligen att uppfattas som kontroversiellt. Men självfallet är det inte så att alla darwinister är rasister eller förordar spädbarnsdråp eller annat av liknande kaliber. Poängen är snarare den, att en darwinist inte kan ha någon *teoretisk* invändning mot de idéer som Darwin, Haeckel, eller modernare motsvarigheter som nyttofilosofier som t ex Steven Pinker ger uttryck för. Däremot har säkerligen många darwinister *subjektiva* invändningar mot delar av deras moralsyn. Varifrån dessa subjektiva invändningar härrör är en intressant fråga att ställa sig. Med stor sannolikhet har de sina rötter i kvarlevorna av den kristna världsbild som en gång präglade västerlandet, men som nu i takt med sekulariseringen sakta men säkert håller på att blekna bort.

De som motsätter sig ett sådant samband brukar be-

FICKR

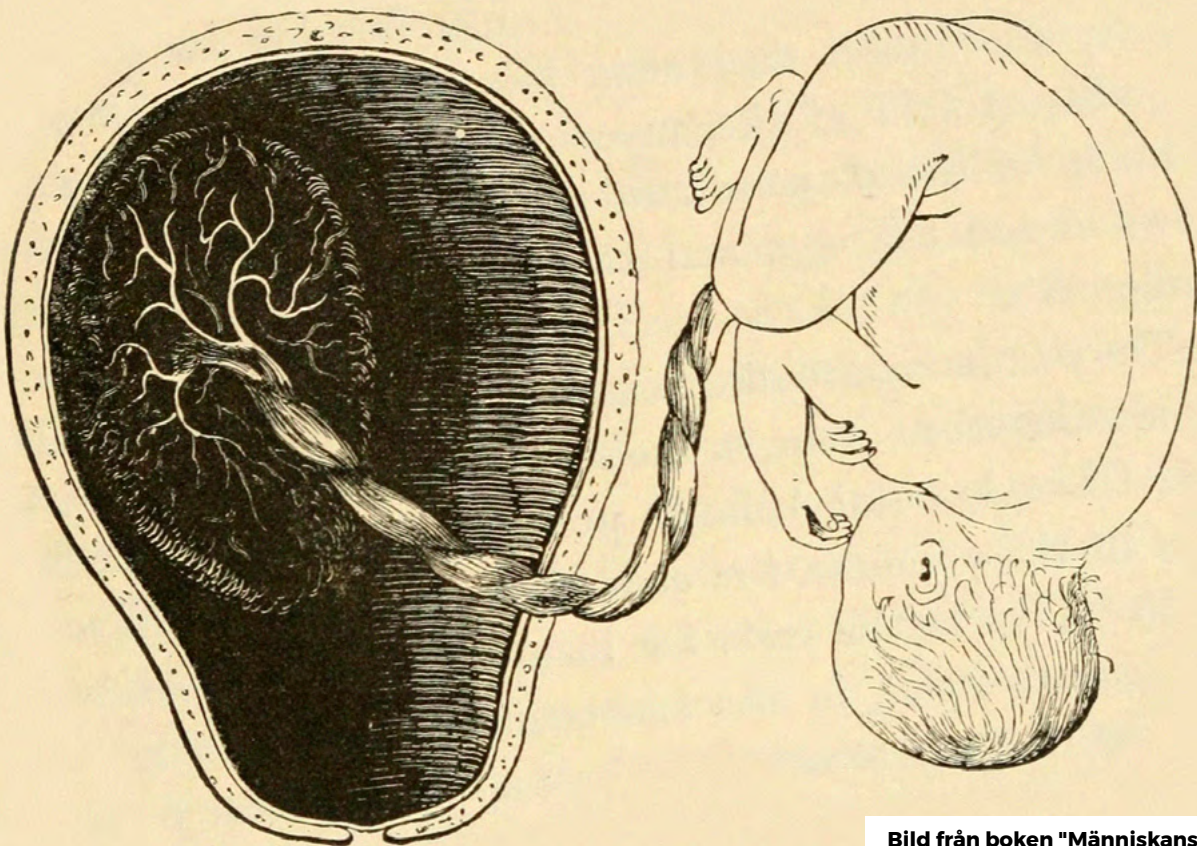


Bild från boken "Människans evolution" av tysken av Ernst Haeckel, 1897

trakta resonemang som det här som slag under bältet eftersom de brukar välja att missförstå det som ett argument för att undergräva tilltron till evolutionsteorin genom att påtala dess destruktiva samhällsinfluenser.

Men så är inte fallet. Evolutionsteorin som sådan blir varken mer eller mindre sann bara för att dess moraliska konsekvenser skulle visa sig vara av det ena eller andra slaget.

Sambandet mellan darwinismens och naturalismens världsbild måste tydliggöras för att klargöra orsakssamband som kan bidra till att *förklara* den rådande tidsandan. *Inte* att moralisera över den.

Men visst är sambandet uppenbart mellan darwinismens och materialismens anda och den rådande tidsandan och visst sker attitydförändringarna i en alltmer ökande takt? Var finns motkrafterna till denna utveckling? Sannolikt huvudsakligen i de kristna församlingar där man står upp till försvar för Bibeln som ett tidlöst styrdokument för ett hållbart samhällsbygge. Det är hög tid att låta dess värderingar ännu en gång nå utanför kyrkväggarna!

1. Wiker B. "Moral Darwinism – How We Became Hedonists", InterVarsity Press, 2002, ISBN-13:978-0-8308-2666-7. Se även https://www.gschmidt.se/Skapel-sefragagan/Recensioner/Evolutionsteorin_och_tidsandan/Evolutionsteorin_och_tidsandan.html (eller kortare: <https://krymp.nu/1Fm>)
2. Charles Darwin, *The Descent of Man, and Selection in Relation to Sex*, (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1981) kap 1 "Introduction" s 1
3. Darwin, *Descent of Man*, 1.6, s 201
4. Idén om enskilda "rasers" överlägsenhet är i verkligheten djupt obologiskt. Anledningen förklaras i artikeln "Mutantparaden" på s 38-41 i nr 1-2018 av magasinet Genesis som nås via länken <https://genesis.nu/tidning/tidigare-nummer/genesis-2018-1/> (kortare: <https://krymp.nu/1z4>). Idén är naturligtvis minst lika obiblisk som den är obologisk.
5. *Ibid* 1.5 s 168
6. *Ibid* 2.21 s 402-3
7. Ernst Haeckel, *The Wonders of Life: A Popular Study of Biological philosophy* (New York Harper & Brothers, 1905, s 390-91)
8. Barmhärtighetsmord
9. Hugh Gallagher, *By Trust Betrayed: Patients, Physicians and the Licence to Kill in the Third Reich* rev. ed. (Arlington, Va.: Vandamere, 1995), s 56.
10. Lagstiftning baserad på kristna principer
11. Haeckel, *Wonders of Life*, s 326
12. Rasygien
13. Gasman, *Scientific Origins*, s 160
14. Robert Jay Lifton, *The Nazi Doctors*, (New York, Basic Books, 1986) s 441, fotnot
15. Michael Burleigh, *Death and Deliverance: "Euthanasia in Germany c. 1900-1945"*, Cambridge: Cambridge University Press, 1994, s 12.
16. Gallagher s 86
17. Wiker s 263
18. *Ibid* s 22, 23, 114
19. *Ibid* s 300
20. De stående ovationer som utbröt i senaten när beslutet fattades visar hur starkt polariserad frågan är: <https://twitter.com/i/status/1087830306823041024>, eller kortare: <https://krymp.nu/1z3>.

LÄTTLÄST SAMMANFATTNING

När Charles Darwin kom ut med sin bok "Om Arternas Uppkomst" 1859 så lät han bli att skriva något om människans evolution från apliknande varelser. Han var nämligen rädd för att det skulle göra att människorna reagerade negativt på det han skrev. Så han väntade 12 år tills den värsta stormen lagt sig och kom då ut med en ny bok som hette "Människans härkomst". Där skrev han att han trodde att hans egen ras – den europeiska – snart skulle visa sig överlägsen apor och naturfolk genom att de skulle bli utrotade genom krigföring.

Darwin tyckte att man skulle tänka precis likadant om människor som man gjorde om husdjuren, där bara de friskas och bästa fick skaffa ungar med varandra. Annars skulle det gå utför med mänskligheten, varnade han.

Det fanns en tysk biolog som hade Darwin som idol. Han hette Ernst Haeckel. Han var ännu mer radikal (extrem) än Darwin och tyckte rentav att det var fel att bry sig om och ge sjukvård åt svaga och sjuka människor. (Man kan ju ana att Haeckel själv vara ganska frisk.) Han var också positiv till abort och menade att fostret bara var en del av kvinnans kropp som man utan vidare kunde ta bort. (Idag vet alla att fostret är en unik individ med eget DNA, men de som är för abort brukar ändå säga precis som Haeckel sade).

Den tyske ledaren Adolf Hitler läste vad Haeckel skrev och ansåg att det var mycket bra. Andra personer gjorde Haeckels idéer populära och till slut tyckte en så stor del av Tysklands befolkning att Haeckel hade rätt att det inte var särskilt svårt för Hitler att genomföra utrensningar av fysiskt och psykiskt sjuka och funktionshindrade människor och människor som han tyckte var underlägsna (som judar och romer och homosexuella).

En amerikansk författare som heter Benjamin Wiker har skrivit en bok där han säger att om ett samhälle har en viss syn på världen och människan, så kommer det slut att märkas på hur deras samhälle ser ut. Ifall man till exempel tror att människan är ett djur bland andra så kommer människor till slut att uppföra sig som djur mot varandra. Om man tänker att ett foster inte är en människa kommer man till slut att behandla dem så. Det som kallas abort.

Att evolutionsläran har motiverat människor som Hitler till att göra hemska saker säger förstås ingenting om den teorin är rätt eller fel. Men om man förnekar att den har påverkat samhället på ett hemskt sätt så blundar man samtidigt för verkligheten.

Moralen enligt Richard Dawkins

Reviderat utdrag ur Mats Selanders bok "Gud och hans kritiker" med fokus på Richard Dawkins moralsyn.

Richard Dawkins, en för de flesta välkänd evolutionist och ateist, har med böcker som "Den själviska genen" och "Illusionen om Gud" bidragit till att forma västerlandets tidsanda i riktning mot ett naturalistiskt sätt att betrakta både liv och moral.

Det är framför allt i kapitel sex och sju av sin bok Illusionen om Gud som han ger uttryck för sin moralsyn.¹ I den här artikeln analyserar Mats Selander Dawkins ansats till att förklara moralens uppkomst och giltighet. Dawkins menar att denna är oberoende av religion och vill hellre koppla den till evolutionen och förklara den med de levande varelsernas "själviska gener" - och till den rådande tidsandan.

DARWINISTISKA FÖRKLARINGAR TILL FENOMENET MORAL

Richard Dawkins förklarar att vårt sinne för vad som är rätt och orätt kan härledas ur vårt darwinistiska förflutna, och ger oss en naturalistisk teori om hur moralen uppstått i form av fyra argument. De är:

1. att djur är "benägna att vårda sig om, försvara, dela resurser med, varna för faror eller på annat sätt visa altruism mot nära släktingar på grund av den statistiska sannolikheten för att släktingar bär på kopior av samma gener". Resonemanget gör anspråk på att förklara varför vi, och stora delar av djurvärlden, värnar våra egna barn i högre grad än våra syskonbarn, syskonbarn mer än kusinbarn och kusinbarn mer än främlingars barn. Svaret, menar darwinisterna, ligger i att vi har en allt krympande andel av våra egna gener gemensamma i takt med att graden av släktskap minskar.
2. det Dawkins kallar "ömsesidig altruism". Här behövs inget genetiskt släktskap, menar han, det kan förklaras med ett ömsesidigt hjälpande som gynnar båda parter överlevnad. Dawkins nämner flera exempel på detta i naturen, som exempelvis biet som behöver nektar och blommorna som behöver pollineras.
3. ett *anseende* att vara generös. Tanken tycks vara att djur känner igen och kommer ihåg generösa individer. På så sätt får vissa individer ett "anseende" att vara generösa, och detta anseende (inte bara generositeten i sig) är evolutionärt gynnsamt. Detta "anseende" påminner om hur vi ser på moral.
4. en "vräkighetseffekt" hos vissa djur som till exempel den arabiska tättingen. Tättingen är en liten fågel som lever i grupper och som samarbetar bland annat genom att mata varandra. Men det är bara de dominerande tättingarna som matar de underlydande. Detta är ett sätt att hävda sin dominans. Skulle en underlydande fågel försöka mata en överordnad avvisas generositeten bryskt. Påtaglig generositet och även risktagande som gynnar hela gruppen - som att sitta vakt och därmed exponera sig för hökar - belönas med framgång som till exempel att dra till sig partners.

Dawkins beskriver detta så här: "Nu har vi fyra goda darwinistiska skäl för individen att vara altruistiska, generösa eller 'moraliska' mot varandra" (s 236, min understrykning).

Observera att även om de fyra resonemangen om altruismens evolutionära framväxt skulle stämma, skulle de aldrig ge oss några skäl att vara moraliska. De skulle enbart vara fyra *orsaker* till varför vi har den altruistiska impulsen. Den evolutionära processen är enligt Dawkins helt blind och styrs inte av skäl. Så evolutionen själv kräver inte att vi ska följa de tumregler den selekterat fram. Den kräver ingenting eftersom det är en blind och helt omedveten process.



Mats Selander, författare, föreläsare, medarbetare på Apologia - ett svenskt institut för kristen apologetik. Han har magisterexamen i religionsfilosofi och har studerat teologi och filosofi.
@MatsSelander Blogg: <https://matsselander.wordpress.com/>

Den förklarar inte heller moralen som sådan. Moral handlar nämligen inte om att följa den starkaste impulsen, utan om att utvärdera olika impulser utifrån moraliska övertygelser om rätt och fel, gott och ont. I vissa lägen är det moraliskt rätt att följa sin flyktimpuls, sin sexuella drift eller sin aggression, men i andra lägen är det fel. Det räcker alltså inte med en evolutionär förklaring av hur impulser uppstått för att förklara moral.

OMSORG OM FRÄMLINGAR - EN "FELTÄNDNING"?

Altruistiska beteenden (som tendensen att vilja värna om människor man inte har någon släktskapsrelation till) vill Dawkins förklara med en sorts evolutionära "feltändningar" med hänvisning till att en planlös evolution med nödvändighet är allt annat än perfekt:

"Vad det naturliga urvalet gynnar är tumregler, som i praktiken främjar de gener som byggde dem. Det ligger i tumreglernas natur att ibland slå slint. I en fågelhjärna har regeln 'Se efter små pipande saker i boet och släpp ner mat i deras röda gap' effekten att

bevara de gener som byggde regeln, eftersom de pipande, gapande föremålen i en vuxen fågels bo i regel är dess egen avkomma. Regeln slår slint om en annan fågelunge på något sätt hamnar i boet, om omständighet som gökar aktivt konstruerar. Kan vår drift att uppträda som barmhärtiga samariter vara en feltändning, analog med feltändningen hos en rörsångares föräldrastinkter när den sliter ut sig för en gökunges skull? En ännu närmare analogi är den mänskliga driften att adoptera ett barn. Jag skyndar mig att tillägga att jag använder ordet 'feltändning' enbart i strikt darwinistisk mening. Det ligger inget nedsättande i det" (s 237).

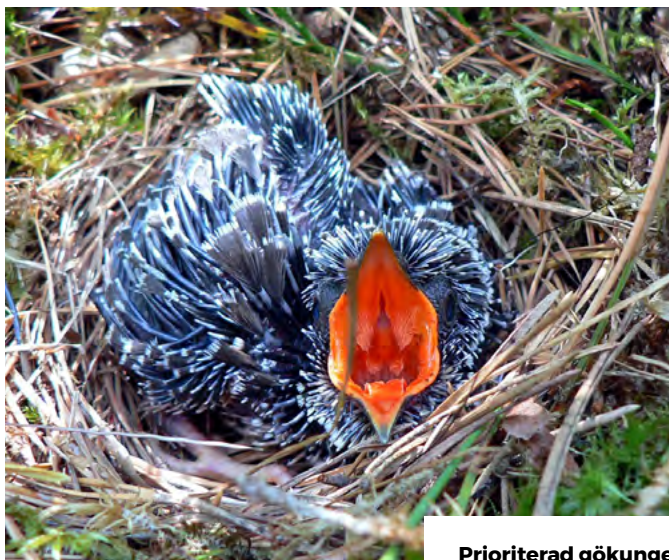
Dawkins utvidgar sedan sitt resonemang med idén om moralen som en evolutionär "feltändning". Angående xenofobi, främlingsfientlighet, skriver han: "I urtiden, när vi levde i små och stabila grupper liksom babianer, programmerade det naturliga urvalet in altruistiska drifter i våra hjärnor, jämsides med sexuella drifter, hungerdrifter, xenofobiska drifter och så vidare" (s 237).

Altruismen (mot våra närmaste och dem som kan återgälda) är alltså en drift som hamnar i samma evolutionära katego- ▶

WIKIMEDIA



Ariane Sherine och Richard Dawkins busskampanj vid lanseringen i London.



WIKIMEDIA

Prioriterad gökunge

ri som sexdrift, hungerdrift och driften för xenofobi. När den altruistiska driften utvidgas och tillämpas på andra än våra närmaste och dem som kan återgälda, kallar han den för en "välsignad feltändning". Är Dawkins beredd att säga samma sak om xenofobi? När rasister agerar för att skydda sina gener och sin ras, agerar de ju bara utifrån den av evolutionen programmerade xenofobiska driften. Varför bör den motarbetas? Den kan inte ens sägas vara en feltändning utan tycks många gånger vara en rättfram tillämpning av driften att gynna sina egna gener och sin egen ras – helt in enlighet med evolutionens programmering. Detsamma kan säga om homofobi som har en tydlig evolutionär fördel. Varför lovprisar inte Dawkins dessa evolutionära produkter från den själviska genen?

Dessutom behandlar inte Dawkins alla evolutionära feltändningar med samma generositet. Vi kan enkelt tänka oss att den xenofobiska driften blir extrem och går utöver sin ursprungliga evolutionära kontext och på så sätt blir en feltändning (precis som Dawkins tänker sig har hänt med den altruistiska driften när den skapar barmhärtiga samarier). På detta sätt kan man förklara sådan extrem rasism som faktiskt inte ens gynnar rasisterna själva. Men varför är inte denna en "välsignad feltändning" enligt Dawkins? Eller ta våldtäkt som kan beskrivas som en feltändning i sexualdriften?

Vi har alla skäl att tro att Dawkins, som den moderna och belevade brittiska gentleman han är, skulle döma ut en extrem xenofobi, våldtäkt och liknande evolutionära feltändningar som onda. Men utifrån vilken måttstock då? Dessa är produkter av evolutionen i lika hög grad som altruismen (och dess feltändning). Evolutionen själv gör ingen moralisk bedömning

mellan sina avkommor, men det gör Dawkins! Därmed är det uppenbart att Dawkins egen moral inte härstammar från evolutionen. Bara ett perspektiv som står ovanför evolutionen kan användas när man bedömer vissa av evolutionens resultat som goda och andra som onda. Dawkins moraliska omdöme rör sig därför på ett moraliskt plan som evolutionära förklaringar inte kan nå. Detta visar att Dawkins inte bara har svårt att förklara moralens giltighet. Här misslyckas han även med att förklara moralens uppkomst.

Innan vi lämnar Dawkins feltändningsteori kan man fråga sig varför Dawkins inte förordar att man struntar i att följa en viss drift när man väl inser att den feltänder. Om fågelmamman inser att hon har en gökunge i boet, varför skulle hon då fortsätta att mata den? När hon väl inser på vilket sätt en evolutionärt vettig tumregel slår fel, borde hon ju anpassa sitt beteende efter denna nya insikt och helt enkelt skuffa ut gökungen ur boet. På samma sätt borde vi försöka avskaffa alla de evolutionära feltändningar som Dawkins har identifierat åt oss. Varför fortsätta att gynna icke-släktingar som inte kan återgälda oss? Att medvetet bejaka sådana feltändningar trots att man faktiskt inser att de är just feltändningar tycks vara starten på ett evolutionärt självmord. Det är ju att medvetet missgynna sina egna gener till förmån för ett missförstånd som man redan genomskådat. Det tycks rent ut sagt dåraktigt ur evolutionens perspektiv. Här verkar Dawkins helt överge det krasst vetenskapliga evolutionsperspektivet han alltid annars omhuldar. Kanske för att han i själva verket bryr sig mer om vissa moraliska sanningar än om de logiska konsekvenserna av hans egen naturalistiska världsbild? Men varför gör han det? Vad har han för rationella skäl för en sådan hållning? Hans moralsyn tycks sväva i luften. Man får oundvikligen intrycket att den har en annan källa än evolutionen. Den kristna moralsynen, som i grunden påverkat brittisk kultur, har kanske något med saken att göra?

DAWKINS OM BIBELN SOM MORALENS GRUND

Dawkins argumenterar för att moralen skulle vara oberoende från religionen. Han driver tesen att Bibeln de facto inte är kristnas moraliska källa. Dawkins är tydlig med syftet för sin argumentation: *"Kom ihåg att det enda jag försöker fastslå för ögonblicket är att vi faktiskt inte härleder vår moral ur Bibeln"* (s 259).

För att visa detta går han igenom en rad olika bibelställen som krockar med vår moderna syn på moralisk godhet, till exempel Abrahams offer av Isak, hemska händelser i Domarboken, utrottningskriget i Josua bok, dödandet av midjaniterna samt flera av Mose lagar om dödstraff. I praktiken formar inte dagens kristna sin moral utifrån dessa och liknande bibelställen. Exempelvis förordar vi inte dödsstraff för den

som jobbar på sabbaten.

Det ironiska är att de flesta kristna skulle hålla med Dawkins om att Bibeln inte är grunden för moralen. Som vi redan har sett lär Bibeln själv att moralens bud är kända av dem som inte har lagens bud (det vill säga Bibeln). Den objektiva giltiga moralen *blir inte giltig och sann därför att den står i Bibeln*. Det förhåller sig precis tvärt om: *den står i Bibeln därför att den är giltig och sann*. Bibeln *gör* inte moralen giltig. Den återger objektiva giltiga moral.

Men gör den det? Är Bibelns moralsyn den riktiga? Den krockar ju med många moderna moraluppfattningar. Även här kan kristna delvis hålla med om Dawkins kritik. Bibelns moralsyn är inte fullkomligt enhetlig. Ibland ger Bibeln uttryck för moraliska kompromisser. Det tydligaste exemplet är Jesu ord om skilsmässa. Mose lag tillät skilsmässa "[d]ärför att era hjärtan är så hårda", men detta var inte Guds ursprungliga skaparplan (Matt 19:8). Samma sak kan sägas om

Bibelns ord om slaveri och om kvinnans status. Mose lag avsåg inte att införa en oförvitlig moral utan lade ofta ribban mycket lägre än så. Alla moraliska utsagor i Bibeln motsvarar alltså inte den objektiva giltiga moralen (även om man kan se en riktning gentemot en sådan moral³). Bibeln ger inte alltid uttryck för den objektiva giltiga moralen. Man kan dock argumentera för att de grundläggande värderingarna i den objektiva giltiga moralen återfinns i Bibeln. Men det är som sagt inte detta som gör dem sanna. Bibeln återger dem därför att de är sanna vare sig de skulle stå i Bibeln eller ej.

Hela Dawkins argumentation visar sig därför helt irrelevant för frågan om moralens beroende av religionen. Därremot framför han ett moraliskt argument mot Bibeln, vilket är en helt annan sak. Inte heller i det argumentet fokuserar han på den avgörande frågan, nämligen huruvida det kan finnas moraliskt acceptabla förklaringar till de bibelställen Dawkins pekar på.⁴ ►

Föreläsning av Richard Dawkins Stockholm 2015



WIKIMEDIA

DAWKINS OM DEN MORALISKA TIDSANDAN

Hur ser då Dawkins egen moralsyn ut? Vad grundar han moralen på? Han menar att kriteriet är "den moraliska tidsandan" som avgör vad som är moraliskt acceptabelt. Han skriver:

"I alla samhällen råder ett lite mystiskt samförstånd som skiftar genom årtiondena och som man kan beteckna med ordet tidsanda" (s 281).

Tidsandan är inte en "absolut grund" eftersom den inte är grundad i Guds natur och vilja (eller något annat oföränderligt). Som Dawkins säger skiftar ju tidsandan genom årtiondena.

Men detta är inte hela bilden, enligt Dawkins. Tidsandan utvecklas nämligen, och den utvecklas vanligtvis åt rätt håll. Dawkins igen:

"En del släpar efter den föränderliga moraliska tidsandans framvällande väg, andra ligger lite före. Men de flesta av oss på 2000-talet står samlade och ligger långt före våra motsvarigheter på medeltiden eller på Abrahams tid eller till och med så sent som 1920-talet. Hela vägen är i ständigt rörelse, och även ett föregående århundrades avantgarde (T. H. Huxley är det självklara exemplet) skulle stå där långt bakom ett senare sekels eftersläntrare. Framryckningen är givetvis ingen uppgång i jämn takt utan sker i en sågtandad linje" (s 287).

Här inställer sig ett antal frågor. För det första kan man verkligen fråga sig om tidsandan över lag går åt rätt håll. 1900-talet var mänsklighetens hittills blodigaste århundrade. Vetenskapen och teknologin har utvecklats och radikalt förändrat våra livsbetingelser, men det är svårt att säga att människan har blivit moraliskt godare än vad hon varit i andra tider. Dawkins optimism är långt ifrån självklar, och hur som helst har han inte påvisat att den är berättigad. Men detta är ingen avgörande kritik.

För det andra undrar man hur Dawkins kan lyfta fram vissa enskilda individer som Martin Luther King och andra moraliska pionjärer "som före sin tid reser sig och övertalar oss andra att gå vidare framåt med dem" (s 287). Om tidsandan är det "oberoende kriteriet" för vad som är moraliskt gott, hur kan då Martin Luther King vara moralisk när han *går emot sin egen tidsanda*? Om tidsandan är kriteriet för moralen, måste King ha gjort moraliskt fel när han protesterade mot söderns rasism, och först i efterhand när tidsandan ändrats – delvis på grund av King själv – kan hans insats bedömas som moraliskt riktig. Hade han misslyckats med att ändra tidsandan hade han varit omoralisk i både dåtidens och nutidens ögon. Men så talar inte Dawkins, vilket visar att tidsandan varken fungerar som ett *kriterium* eller som ett *oberoende* kriterium

för Dawkins. Det är inte den verkliga måttstocken för moral, och den är inte heller oberoende eftersom åtminstone en man som King i hög grad kunde bidra till att ändra på den.

För det tredje frågar man sig hur Dawkins kan avgöra vilken tidsanda som är bättre än någon annan? Den fråga han borde ha ställt är denna: utifrån vilket kriterium kan vi bedöma om en tidsanda utvecklas i rätt eller fel riktning, och hur kan vi döma ut en tidsanda som omoralisk eller outvecklad i relation till en annan? För detta krävs ett kriterium som går utöver allt vad tidsanda heter. Det är precis här som kristna hävdar att Gud kommer in i bilden. Guds natur, Guds vilja, Guds skapelseplan och moraliskt laddade design av människan (som Guds avbild) utgör en objektiv grund för moraliska bedömningar. Den förutsätter inte någon religiös tro, inte ens en *tro* på att Gud existerar, eftersom den är "inbakad" i själva skapelsen och i människans hjärta. Därför är den intuitivt tillgänglig för alla människor, även arga ateister som Dawkins. Moralens existens och giltighet hänger alltså inte på tro på Gud, utan på att Gud *finns*, vare sig någon tror det eller inte. Som kristna hävdar vi inte att vi måste ha kunskap om Gud innan man kan ha kunskap om moralen. Vi förnekar alltså ett *kunskapsmässigt* (epistemologiskt) beroende mellan moral och Gud. Det vi istället tror på är ett *varandemässigt* (ontologiskt beroende); alltså att den objektiva moralens *existens* och *giltighet* är beroende av Guds *existens*. Därav följer att vi tror på ett rationellt beroende, alltså att moralen inte kan vara förnuftig om den inte är grundad i något som existerar. Och utan Gud existerar inte en sådan grund. Det är på detta sätt moralen är beroende av Gud.

Den frågeställning Dawkins inte tar i beaktande är hur det han uppfattar som den moraliskt goda tidsandan kan ha en giltighet som gör den moraliskt bättre än tidsandan i andra kulturer eller tider. Utifrån hans uppfattning att moralen grundas i tidsandan måste han besvara den fråga han undviker, nämligen "vad gör en tidsanda bättre än en annan?". Nazitysklands (o)moraliska tidsanda utgjorde en förändring mot den tidsanda som rådde innan. Den var synkroniserad och hade en riktning. Även om man lyckas ge en förklaring till detta, utelämnas förklaringen till varför nazisternas moraliska tidsanda var moraliskt sämre än den tidigare och sämre än vår. Sämre utifrån vilken måttstock då? Den var inte ond utifrån Nazitysklands moraliska tidsanda, men mycket ond utifrån dagens. Men då står tidsanda mot tidsanda, och enda sättet att döma ut en tidsanda till förmån för en annan är om man tror att moralen grundas i något djupare än just tidsandan. Endast så kan den typ av normativa omdömen som Dawkins själv ger uttryck för ges en grund och ett berättigande. Men som så ofta när det gäller Dawkins tystnar han vid den punkt då den verkliga diskussionen borde starta.

SLUTSATSER

För det första misslyckas Dawkins med att förklara moralens *uppkomst*. På sin höjd förklarar han uppkomsten av den altruistiska impulsen. Men han förklarar inte uppkomsten av den moral som dömer mellan evolutionens olika drifter och impulser. Han kopplar moral till tidsandan, men han förklarar varken uppkomsten av tidsandan eller uppkomsten av den moral som bedömer tidsandans moraliska utveckling och som kan bedöma en tidsanda som mindre eller mer moralisk än en annan.

För det andra misslyckas Dawkins med att förklara moralens *giltighet*. Felaktigt beskriver han evolutionära orsaker som *skäl* för oss att vara moraliska. Dessutom kommer han inte ens i närheten av att förklara giltigheten hos den moral som han själv använder när han bedömer både evolutionens olika resultat och tidsandans moraliska skiftningar.

För det tredje lyckas han inte visa att moralen är helt *oberoende av religionen*. Dawkins diskuterar endast sådana beroendeförhållanden mellan moral och religion som de flesta religiösa tänkare ändå inte anammar. Han attackerar ”halmgubbar” och tystnar ju närmare han kommer de verkliga argumenten för att objektiv moral är beroende av religion.

För det fjärde ger Dawkins faktiskt inte någon slutgiltig analys av vad moral är. Det är lätt att först tro att han förankrar moralen i evolutionen eller i tidsandan, men det stämmer inte. Dawkins har starka moraliska övertygelser med vilka han bedömer både evolution och tidsanda och utifrån vilka han kallar Bibelns Gud för ett moraliskt monster. Men denna moraliska måttstock är ett *personligt* beslut utan någon *absolut grund*. Dawkins nämner behovet av ett oberoende kriterium men talar aldrig om för oss vad det är eller hur det är grundat. Mitt slutgiltiga intryck är därför att Dawkins grundar moralen på sin egen subjektiva smak. Det han *känner* är moraliskt fel tror han också *är* moraliskt fel. Men han saknar den världsbild som tillåter honom att ta det steget. Enligt hans egen darwinistiska naturalism har han inga som helst skäl att påstå att hans egna moraliska övertygelser innehåller någon sanning eller har någon objektiv grund. Inte nog med att han saknar bevis för sin moralsyn. De bevis han själv borde räkna som giltiga, som exempelvis evolutionen, talar dessutom emot hans egen moralsyn. ”Den själviska genen” har ju frambringat xenofobi i lika hög grad som altruism. Men Dawkins ogrundade moral får honom att omfamna det ena men förkasta det andra. Hans moralsyn tycks alltså krocka med en konsekvent naturalistisk darwinism.

Det är dags att påminna om en devis Dawkins själv använder när han kritiserar religion. I *The Devil's Chaplain*⁵ skriver han: ”Nästa gång någon påstår att någonting är sant kanske

du ska fråga: 'Vad finns det för bevis för detta?' Får du då inget vettigt svar, hoppas jag att du tänker dig noga för innan du tror ett dugg på vad de säger.”

Vi har frågat Dawkins vad han har för bevis för sin moralsyn och sin moraliska kritik av religion. Han har inte gett oss något vettigt svar. Låt oss därför tänka oss noga för innan vi tror ett dugg på vad han säger.

LÄTTLÄST SAMMANFATTNING

En av nyateismens förgrundsgestalter är Richard Dawkins, som gjort sig känd för att hästskt angripa i synnerhet kristen tro utifrån en naturalistisk evolutionär grund, i böcker och debatter.

I ”Illusionen om Gud” ger han sin syn på moralens uppkomst och giltighet. Men de evolutionära, själviska, *skäl* han presenterar för hur moral uppstått visar sig inte vara några skäl, utan bara *orsaker* till varför generositet skulle kunna gynna en individ. Men gynnsamhet är inte alls detsamma som moral.

Inte heller håller Dawkins teori om ”evolutionära feltändningar” vid granskning, och vissa av dessa (främlingsfientlighet, homofobi) förkastar han rentav, uppenbarligen av moraliska skäl, men utan att kunna förankra denna moral i någonting.

Ett huvudnummer för Dawkins är att visa att moral inte har någon koppling till kristen tro, utan till ”den moraliska tidsandan”. Han misslyckas att förklara hur någon, likt Martin Luther King, som går emot tidsandan då kan göra något moraliskt gott. Hade King inte lyckats skulle han ju ha agerat moraliskt förkastligt.

I detalj plockas Dawkins argumentation isär och granskas, men håller inte för granskningen.

NOTER

1. Richard Dawkins, *Illusionen om Gud*. Översättning av Margareta Eklöf. Stockholm: Leopard Förlag 2007. När inget annat anges syftar alla sidhänvisningar i detta kapitel till denna bok.
2. Altruism = osjälviskhet, att hjälpa andra utan att begära någon motprestation.
3. Se t ex boken *Slaves, Women and Homosexuals: Exploring the Hermeneutics of Cultural Analysis* av William J Webb. Downers Grove, Illinois: IVP 2001.
4. För en kristen bearbetning av denna typ av frågor, se Stefan Gustavssons kapitel ”Är Gud ett moraliskt monster?” i denna bok.
5. Richard Dawkins, *The Devil's Chaplain*. London: Weidenfeld and Nicholson 2003, s 248.



"Unborn" av Lyudmyla Mysko
(Ukraina) 1999



Dr. Olof Rugarn. F.d. överläkare gynekologi/obstetrik
F n Senior Medical Director, läkemedelsföretag
orug@ownit.nu

Den ofödda människans identitet

Jag skriver detta utifrån mina egna erfarenheter i mitt tidigare yrkesliv – som läkare inom kvinnosjukvården.

Innan jag beslutade mig för mitt specialitetsval talade jag med en äldre, norsk, kristen gynekolog. Vi hade ett fint samtal men på en direkt fråga så avrådde han från att i det läge som då rådde, mitten av 80-talet, att välja denna specialitet om man hade för avsikt att, så som han, vilja ställa sig utanför abortverksamheten. Föga anade varken han eller jag hur mycket mer komplext det skulle komma att bli. Inom den svenska hälso- och sjukvården är kvinnosjukvården en specialitet som utgör ett veritabelt min-fält vad gäller etiska konfliktsituationer. Dessa berör patienter, anhöriga, vårdpersonal och forskare (även samverkande specialiteter, t ex anestesi, kan beröras).

ETISKA KONFLIKTER I KVINNO SJUKVÅRDEN

Specialitetens namn är gynekologi/obstetrik. Till obstetrik hänförs sig det som sker under graviditet och under och närmast efter förlossning. Till gynekologens uppgifter hör bl. a. att utreda orsaker till, och att behandla, ofrivillig barnlöshet. Genombrottet för assisterad reproduktion ("provörorsbefruktning") väckte en rad nya etiskt laddade frågor: Hur många människoembryon ska behandlingen eftersträva (i realiteten så många som möjligt)? Hur många av dessa ska överföras till kvinnans livmoder? Vilka ökade risker för mor och barn medför det att överföra mer än ett embryo? Vad ska ske med de som inte överförs? Vem äger dem? Kan de utnyttjas för forskningsändamål? Spermiedonation existerade sedan tidigare i svensk sjukvård men som led i assisterad reproduktion har också äggdonation och surrogat-mödraskap möjliggjorts. En selektionsmöjlighet redan innan överförandet av embryon finns också i form av s.k. preimplan-

tatorisk diagnostik som är inriktad på att identifiera embryon med speciella ärftliga sjukdomsanlag. Äggdonation/spermiedonation öppnar också för ensamstående eller samkönade par att få barn.

Preventivmedelsteknikerna har utvecklats med allt fler metoder till buds. Kan vissa betraktas som abortframkallande? Hur kan man veta? Finns det en sannolikhetsgrad som är så liten att man skulle kunna bortse från den?

En kvinna som konstaterats vara gravid har idag laglig rätt att avbryta graviditeten. Att avbryta är just en av de vanligaste benämningarna för framkallad abort. Den betonar en fysiologisk process som alltså kan fortgå alternativt stoppas och sätter en skygglapp för att "ett avbrytande" ju också innebär att fostrets liv avbryts. Omskrivningar (eufemismer) är f.ö. mycket förekommande kring abortingripanden. I äldre sjukvårdsjournaler hette ingreppet abortus provocatus, dvs framprovocerad, framkallad abort (förkortning ab. prov.). I och med den fria abortens införande blev legal abort (leg. ab) vanligt förekommande och så småningom också terapeutisk abort vilket kan ses som ett steg ännu längre bort i omskrivningen.

En speciell etisk frågeställning rör kvinnor som beslutat sig för att genomgå abort men som innan den genomförs ges möjlighet att delta i forskningsprojekt som kan vara potentiellt skadliga för fostret och som under andra omständigheter inte skulle ansetts vara etiskt försvarbara. Ändamålet är i regel att undersöka vilken effekt en viss behandling, t. ex. ett läkemedel, kan ha på fostret.

Fosterdiagnostik sker sedan länge rutinmässigt, dvs ett screeningförfarande erbjuds alla gravida och genomförs i praktiken på nästan alla gravida. En eller ibland två ultraljudsundersökningar ingår och allt oftare kompletterad av biokemisk analys. Påvisas t ex en kromosomrubbnings eller ett allvarligt organiskt handikapp ställs de väntande föräldrarna inför en svår och ofta oväntad situation. Alla önskar ett barn som från början är friskt men vilket budskap ges till blivande föräldrar (och samhället i stort) genom erbjudandet av fosterdiagnostik, inte minst det slags som är specifikt inriktat på att finna barn med Downs syndrom? Få föräldrar har också en realistisk bild av vad det innebär att genomgå en sen abort. Det kan också vara så att man av personal förbereds dåligt på detta för att det inte ska uppfattas som en påtryckning att avstå aborten.

Flerbördsgraviditeter har blivit vanligare sedan tillkomsten av assisterad befruktning. En sådan medför ökad risk för både mor och barn och det är inte heller alltid som föräldrarna önskar mer än ett barn. Av denna anledning prak- ►

tiseras s.k. fosterreduktion (en annan eufemism). Det innebär att ett eller flera foster dödas genom en injektion som ges via buk- och livmodervägg in i fostret med ledning av ultraljud. Här avgör i princip slumpen vilket foster som ska överleva och vilket som ska dö. Möjligen kan det finnas en könspreferens som får styra om den valmöjligheten finns. Annars är det nog det foster som presenterar sig enklast som får nålen.

Så ser konfliktbilderna ut. För många som arbetar inom kvinnosjukvården är detta vardag. Vilken vägledning får då en kristen i att hantera dessa situationer? Det är svårt, för att inte säga omöjligt, att tänka sig en kristen som säger: Bibeln, såsom ord från Gud, har inget att säga mig. En kristen vänder sig till det Gud uppenbarat för oss för att få klarhet i vad som är sant. Därvidlag är hon också beredd att misstro sina egna förutfattade meningar.

MED BIBELNS PRINCIPER SOM KOMPASS

En specifik vägledning för de etiska problem som den moderna tillvaron ställer oss inför återfinns sällan i Bibeln. Däremot finns de grundläggande principerna som vi kan utgå ifrån. Vi kan t. ex. vända oss till de kanske allra mest centrala principerna för det som ska gälla för människans samre med sin Skapare och med andra människor, de budord som vi finner i 2 Moseboken kapitel 20: "Och Gud talade alla dessa ord..." (v 1). Därunder ingår: "Du skall inte mörda" (v 17). Vad är innebörden i att mörda? Wikipedia ger definitionen: "Mord är ett uppsåttligt dödande av en annan människa...mord särskiljs ofta från andra typer av dödande, såsom former där uppsåt inte existerar." Bibeln gör också en åtskillnad på avsiktligt dödande och en dödande händelse där avsikten dock inte varit att döda (2 Mos 21:12-13). Framkallad abort handlar om ett avsiktligt dödande. Man vill inte att fostret

WIKIMEDIA



**6 veckor gammalt
intakt humant embryo
(8 veckors graviditetsålder)**

ska leva vidare. Då finns det en återstående viktig fråga inför hur en abort ska betraktas, om den faller under budordet eller ej: handlar det om en människa?

Jag kommer här inte att försöka besvara den frågan från ett biologiskt perspektiv. Andra har gjort det. Jag vill här försöka se vad Guds Ord ger mig för svar. Den etthundratrettionionde psalmen i Psaltaren hänvisas det ofta till. Tveklöst säger texten att Gud är verksam som Skapare under fosterutvecklingen: *"Du har skapat mina njuror, du sammanvävde mig i moderlivet"* (Ps 139:13). Texten brukar dock inte ordvalet människa, utan istället kan vi läsa: *"Dina ögon såg mig när jag ännu var ett outvecklat foster"* (v 16). Något motsatsförhållande mellan människa och outvecklat foster innebär dock inte detta men får vi någon säker vägledning? Poängen, sett i sitt sammanhang, är att David (och var och en av oss) ingenstans hamnar utanför Guds närvaro eller Guds bestämmelse. Såväl ytterst i havet, i dödsriket eller i moderlivet utgör befintligheter där Guds "högra hand fattar mig". Parallellerna är talande. Guds ingående kännedom om allt som rör oss följer oss också överallt, utanför och i livmodern. David kan utbrista *"innan ett ord är på min tunga, vet du, Herre, allt om det"* liksom *"alla mina dagar blev uppskrivna i din bok, de var bestämda innan någon av dem hade kommit"* (v 4, 16). Trots att ordet människa inte finns nedpräntat någonstans i denna psalm är hon ändå i Davids jag-form definierad genom Guds handlande med henne: hans skapande, hans planläggning, omsorg och närvaro. Allt detta står i kontinuitet från fosterlivet. Fler starka indicier på människoblivandet i fosterstadiet ges i Jeremias och Johannes Döparens kallelser: *"...innan du kom fram ur modersskötet helgade jag dig"* (Jer 1:5) och *"redan i moderlivet skall han bli uppfylld av helig Ande"* (Luk 1:15). Ofrånkomligt i sammanhanget är Guds Sons människoblivande. Det är svårt att tänka sig att Guds Son inte skulle ha status som människa innan sin födelse. Är det inte härigenom som han visar sin fulla identifikation med människosläktet i och med att hans jordiska liv fick sin begynnelse (efter vad vi kan förstå utifrån Luk 1:26-38) redan vid konceptionen, snarare än som baby eller för den delen som vuxen människa? Vi kan också nämna Döparens hälsning av Jesus under deras respektive fosterliv (Luk:41-44).

EVOLUTIONÄRT MÄNNISKOBLIVANDE - INTE HELT OPROBLEMATISKT

Så kommer vi till slut till det som står i fokus för denna tidskrifts läsare: vad har ursprungsfrågan för samband med de etiska konflikterna kring den ofödda människan? Kan någon som omfattar teistisk evolution stå för fostrets människovärde och där-

med sammanhängande skyddsvärde? Ja, det finns flera exempel på sådana, t.o.m. starka förespråkare för fostrets rätt till liv. Jag vill inte på något sätt frångå dem uppriktighet och äkta engagemang. Enligt mitt eget sätt att se vore det dock svårare att komma fram till och försvara människans egenart och unika skyddsvärde utifrån en evolutionär förhistoria enligt det gängse beskrivna förloppet. Frågan när en människa blir en människa evolutionärt (utifrån vilka kriterier?) kan ju kopplas till en parallell fråga angående fosterutvecklingen. Mången blir nog frestad att relativisera den oföddes status utifrån dessa premisser.

Bibelsyn får givetvis betydelse. De teistiska evolutionister som träder fram till det ofödda barnets försvar har nog genomgående en hög bibelsyn. Jag frågar mig hur man annars kan grunda sitt ställningstagande om inte genom en tilltro till de bibelställen som angivits ovan och genom att uppfatta dessa som auktoritativa. (Som en liten tankeflykt kan jag inte låta bli att här också fråga på vilken rationell grund man kan hävda ett unikt människovärde och alla människors lika rättigheter – om än begränsat till de födda – utan vare sig Bibeltro eller gudstro.)

MOD NÄR VERKLIGHETEN UTMANAR ÖVERTYGELSEN

Som så mycket som inte rör oss direkt personligen kan resonemangen om den oföddes status och om vad som sker i svensk sjukvård kännas akademiska och måttligt angelägna. Men man kan dock mer eller mindre oväntat komma att ställas inför en konkret situation som fordrar ett ställningstagande: En dotters oplanerade graviditet, en egen oplanerad graviditet i hög ålder, en situation i arbetet där frågan ställs på sin spets, o.s.v. En del kanske då säger: det här var inte så enkelt som jag trodde. Så kan det säkert uppfattas. Vi behöver då gå tillbaka till det som vi är övertygade om är sant. Och vad vi grundar detta på.

LÄTTLÄST SAMMANFATTNING

Inom kvinnosjukvården hamnar läkaren ofta i etiskt laddade situationer, som har att göra med en människas uppkomst och moderns och fostrets hälsa. Men också med frågor som handlar om selektionsmöjligheter, abort, surrogatmoderskap och samkönade par som önskar barn, bland flera andra. Även om frågorna kan kännas svåra bör vi fundera på dem och vad vi grundar svaren på. Gud som sammanvävde personen, och som uppfyllde Johannes med helig Ande i moderlivet, ger fostret människovärde och rätt till skydd. En evolutionär hållning ger ingen fast grund för att ett foster är en människa. Det gör däremot bibelordet.

Abort stoppar ett hjärta som slår

Abort stoppar ett hjärta som slår! Så löd ett kärnfullt budskap från JA till Livet för en del år sedan. Formuleringen är inte bara fyndig - den är dessutom sann. Man kan knappast på ett tydligare sätt uttrycka vad en abort innebär. JA till Livets kampanj, som delvis var tänkt för biosalonger, väckte mycket riktigt stark irritation och bioreklamen stoppades efter några dagar. Att abort - de facto - stoppar ett hjärta som slår, var en sanning som var alltför svår att hantera.

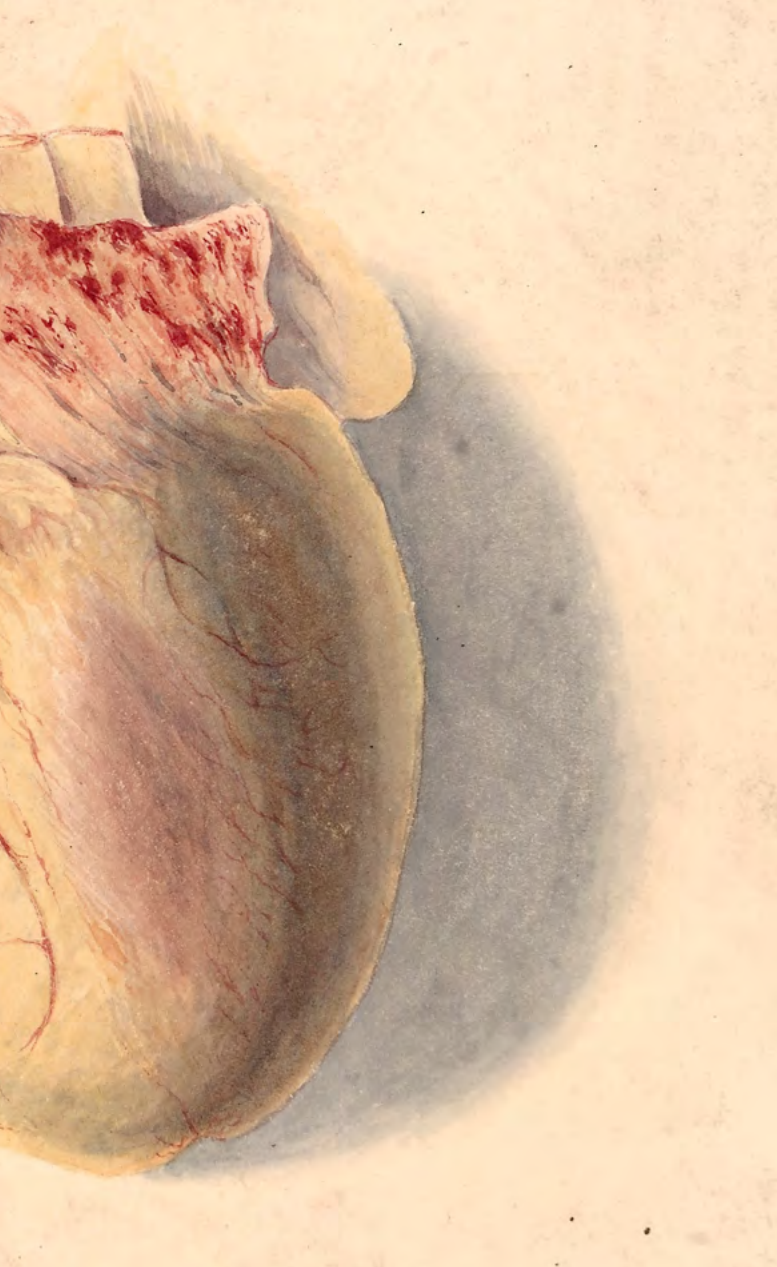
Hjärtat är själva symbolen för livet. Det finns ett otal referenser till hjärtats betydelse i allt från schlagertexter till ordspråk och inte minst Bibelord. Ofta används hjärta som ett bildligt begrepp, med symbolisk betydelse. Hjärtat förknippas kanske främst med kärlek, men även med överlåtenhet, "av hela sitt hjärta" och mod, "lejonhjärta". Exempelen kan definitivt göras fler.

Man kan hävda att allt detta symboliska tal om hjärtat saknar koppling till vad hjärtat egentligen är: en synnerligen effektiv och uthållig muskelpump, som ser till att vårt blod strömmar ut till alla delar av vår kropp och därigenom håller oss vid liv. Ingenting kan leva, om inte hjärtat fungerar väl. Ett stillastående hjärta betyder efter ganska kort stund att vi är fysiskt döda. Hjärtat regleras, som alla kroppens organ, av det centrala nervsystemet, men uteslutande av dess autonoma del, som vi alltså inte kan kontrollera med vår vilja. Styrningen sker via flera mekanismer. Dels via en av kranialnerverna som heter Nervus vagus och utgår, som namnet anger, från hjärnan, dels via tryckreceptorer ute i kärlen, som talar om för hjärtat hur mycket blod som behöver pumpas ut.

Låt oss betrakta hjärtat, i dess bokstavliga betydelse, lite mer ingående. Det är intressant att hjärtat är uppbyggt av muskler som liknar skelettmuskulaturen väldigt mycket - en sorts tvärstrimmig muskel, men som inte kan regleras av vår vilja

- till skillnad från all annan tvärstrimmig muskulatur. Man kan säga att vi har väldigt begränsad kontroll över vårt hjärta. Men hjärtat har faktiskt kontroll över oss. Studier visar att det finns ytterst betydelsefulla kopplingar mellan hjärta och hjärna och att det pågår en ständig dialog mellan de två organen. Våra känsloupplevelser påverkar dels de signaler som hjärnan skickar till hjärtat, men vi vet numera att hjärtat sänder mer information till hjärnan än vad hjärnan sänder till hjärtat. Dessa forskningsrön förklarar hur hjärtat reagerar på känslomässig och psykisk stress och varför sådan stress gör oss utmattade - vårt hjärta och vår cirkulation påverkas. När vi upplever vrede, oro, osäkerhet, påverkar det omedelbart vår hjärtrytm. När hjärtats rytm störs, skickas signaler till hjärnan, som hjärnan känner igen som negativa och stressfyllda känslor. Och man har också visat att denna stress minskar våra möjligheter att tänka klart och fatta kloka beslut. Omvänt är det så att när hjärtat påverkas av positiva känslor, som kärlek, uppskattning, gemenskap, så förändras rytmen också, men på ett annat sätt, som hjärnan informeras om och tolkar positivt. Då mår vi bättre, både genom att vi upplever välmående för stunden, men det är också bättre för hela vår kropp. Ingenting är alltså mer hälsosamt än att känna sig uppskattad och älskad.





Att ta emot kärlek och respondera positivt på den, är alltså något som vi, rent objektivt, mår väl av.

En annan intressant aspekt på hjärtat är att det är ett organ, men egentligen två, från varandra skilda pumpar, som sitter ihop. Högerhjärtat, som i sitt förmak tar emot det venösa, syrefattiga blodet, pumpar ut det i lungans kärl och i lungan får det syre från luften vi andas in. Sedan går det syrerika blodet tillbaka till vänsterhjärtats förmak, sedan till kammaren och pumpas ut till hela kroppen. Det är väldigt viktigt att de två hjärthalvorna verkligen är åtskilda - om blodet i höger och vänsterhjärtat skulle blandas, skulle det betyda mycket sämre funktion. Högerdelen av hjärtat, som är den mindre, och som i princip aldrig drabbas av hjärtinfarkt, är alltså lika viktigt som vänsterdelen. Den ser till att vårt blod innehåller det livsviktiga syret genom att vi andas. Man kan säga, i både bokstavlig och bildlig bemärkelse, att hjärtat ger oss andlig kraft med sin högerdel, som sedan gör att vi kan försörja hela kroppen.

Hjärtat byggs upp av myocyter, hjärtmuskelceller, med en inbyggd förmåga att kontrahera sig regelbundet, alltså "slå". Om man separerar hjärtmuskelceller, kan varje enskild cell slå rytmiskt. En del celler slår fortare, andra slår långsam-



Tomas Seidal, överläkare, docent Morfologisk cellbiologi, debattör inom medicinsk etik.
ht.seidal@gmail.com

mare. För att hjärtat ska fungera bra krävs det att alla cellerna slår i samma takt, och därför finns det bland hjärtmuskelcellerna en slags "dirigenter" som bestämmer i vilken takt hjärtats alla celler ska slå. Dessa celler kallas pacemakerceller och sitter strategiskt på ett par ställen i hjärtat och håller takten. Redan tidigt under embryogenesen fungerar dessa pacemakerceller och hjärtmuskelcellerna, som individuellt har sin egen rytm, slår i samma takt långt innan hjärtats anatomiska struktur är färdig - redan 22 dagar efter det att befruktningen skett.

Detta innebär en annan fascinerande sak - hjärtat är det första organet som blir "färdigt" under fosterutvecklingen. Det blir motorn för att andra organ ska kunna bildas klart. Man kan säga att hjärtat som slår och sedan pumpar blod är ett av de första synliga bevisen på att ett nytt liv har uppstått.

Hjärtslagen, som vi kan känna, är det kanske viktigaste sättet att veta att vi lever, att det inuti vårt bröst finns ett organ som håller oss vid liv - ett organ som är väldigt smart konstruerat, som vi själva nästan inte alls kan påverka men som ser till att hela kroppen fungerar - fysiskt, såväl som själsligt. Hjärtat pumpar under en livstid runt 200 miljarder liter blod och slår mer än 3 miljarder gånger.

Även om kunskapen om hjärtats anatomi, fysiologi och neurofysiologi är begränsad till pumpfunktionen och att det är lokaliserat till bröstkorgen, i medellinjen och lite till vänster, är kopplingen mellan hjärta och liv mycket påtaglig i de flestas medvetande. Detta kommer till uttryck i hur hjärtat beskrivs bildligt. En fördjupad kunskap bl.a. om hjärtats embryologi, hjälper oss att se dess enorma betydelse - särskilt i en tid när hjärnan ibland framställs som ensam bärare av vitala funktioner, psykologiskt, intellektuellt och själsligt. Men hjärnan fungerar inte utan hjärtat - och det alltså inte bara av cirkulatoriska skäl.

En abort stoppar förvisso ett hjärta som slår - även om den utförs mycket tidigt i graviditeten. Den kunskapen, som inte är särskilt sofistikerad, passar dåligt in i både den tystnadskultur som alltför ofta råder vid tal om abort, men utmanar också de omskrivningar, typ "cellklump", "livmoderinnehåll" eller "konceptionsprodukt" som används om det ofödda barnet, vars hjärta slår.

LÄTTLÄST SAMMANFATTNING

Sanningen om abort är att hjärta slutar att slå. Hjärtat är själva symbolen för livet men också det första organ som bildas i fostret, med fascinerande egenskaper. Det är kroppens mest uthålliga muskel, helt utanför viljans kontroll. Känslöstyrkt och bärare av vitala funktioner är hjärtat - ett under av design av Honom som väver samman det ofödda barnet.

Till man och kvinna

Tidigare i västerländsk historia sågs relationen mellan man och kvinna som förhållandevis oproblematiserad. Äktenskapet var självklart när man och kvinna skulle dela livet med varandra, och barn var naturligt sammankopplat med äktenskapet. Det var otänkbart att äktenskapet kunde innehålla någon annan konstellation än en man och en kvinna. Homosexualitet, transvestism, transsexualitet och andra "parallella sexualiteter" sågs som moraliskt förkastliga.

Faktum är att ända fram till 1900-talet var "homosexualitet" liktydigt med utförandet av viss handling. En "homosexuell" var helt enkelt beteckningen på en "återfallsförbrytare" med avseende på sexuella överträdelser med någon annan av samma kön. Det likställdes med att vara en frossare eller girig som beteckning på någon som ideligen gav efter för eller lät sig styras av ett visst begär och därför förtjänade ett visst epitet. Lika lite som en frossare eller girig person uppfattades som att de hade en oföränderlig läggning, lika lite gällde det för en homosexuell. Successivt ändrades synen sig under 1900-talet via biologisk abnormitet och neurologisk sjukdom och vidare till att uppfattas som psykisk störning orsakad av psykologiska faktorer. Sedan började homorörelsen (numera kallad HBTQ-rörelsen då den inkluderar även queer, transvestism och transsexualitet) under 60- och 70-talet växa fram allt starkare och blev en politisk maktfaktor, speciellt i Sverige. Nu betraktades inte bara "homosexualitet" utan också de andra sexuella varianterna som en medfödd läggning. Begreppet 'läggning' är något som aldrig riktigt definieras men det är underförstått att det är något konstitutionellt och mer eller mindre medfött. Det som förut ansågs som omoraliska handlingar eller avvikelser är nu bara biologiska normalvarianter. Ytterligare en förändring är att de som är kritiska till en sådan

homosexuell livsstil nu istället tillskrivs en patologisk klassifikation: "homofobi", något som senare utvidgats till en rad fobier som t ex "transfobi").¹

Redan tidigare hade kvinnorörelsen utvecklats i Sverige och när den blev till det som idag kallas "feminism" så hade den i stort sett blivit en av kulturmarxismens många varianter. Kulturmarxism är helt enkelt marxistiskt tänkande tillämpat utanför ekonomins område på kulturliv och samhället i övrigt. Emellertid är detta inget nytt utan marxism och det som benämns som "kvinnorörelsen" har alltid historiskt varit nära länkade till varandra.²

Parallellt med detta hade något som kallas "genusteori" utvecklats där kön och könsroller problematiseras. Genusteori har också korsbefruktats med både "feminism", och tänkande från HBTQ-rörelsen, vilket numera gör det svårt, för att inte säga omöjligt, att skilja de grundläggande utgångspunkterna i feminism från dem i genusteori, queer, identitetspolitik och marxism tillämpad utanför ekonomins område.³

De grundläggande tankarna i genusteori är att kön och könsroller helt och hållet ska betraktas som sociala och godtyckliga konstruktioner och där gruppen män är överordnad gruppen kvinnor. Förtrycket, anser man, upprätthålls genom strukturer som både män och kvinnor skapar omedvetet, vilket staten aktivt bör motverka genom att styra såväl utbildningsväsende som den privata sfären. Det finns en könskamp där staten aktivt bör ta ställning. Allt detta kan vi se i den feminism som dominerar idag och är närmast identisk med queerideologin.

Det senaste i raden av utspel i genusteori är väl RFSL:s utspel att "män kan föda barn".⁴ Trots att det saknas vetenskapligt belägg för genusteorins doktriner har den, som många påpekar, blivit en overrideologi i Sverige, den genomsyrar universitetsvärlden.⁵ Lektorer tvingas t.ex. införa ett genusperspektiv på sin kurslitteratur trots att det helt saknar relevans för ämnet.⁶ På senare tid har man också börjat införa genusteori på förskolor⁷ och även i många olika forskningsprojekt. Varje år ges åtskilliga miljoner i skattepengar till diverse forskningsprojekt som utgår ifrån genusteorin,⁸ i Vetenskapsrådets projektdatabas finns t.ex. "genusperspektiv på svenska landskap", "genusperspektiv på distansundervisning" (2,5 miljoner för att undersöka könets betydelse för hur man uppfattar en distanskurs), "genusperspektiv inom akademien" (5 miljoner för att undersöka könsfördelningen inom olika sfärer, 3 miljoner för att undersöka huruvida fördomar om kön ärvs eller är sociala konstruktioner liksom könet självt etc).



André Juthe, Ph.D i argumentationsteori.
BA i praktisk filosofi, MA i teoretisk filosofi,
MA i religionsvetenskap och gymnasielärarexamen.

År 2016 publicerade Hanna Lindholm en youtubevideo där hon ställer frågor till Södertörnsstudenter, en högskola känd för att vara starkt influerad av kulturmarxism.⁹ Först ställer hon frågan "om det är bra med identitetspolitik" vilket

alla svarar jakande på, sedan glider hon över till frågor om man själv bestämmer vilket kön man har, något som alla bejakar. Därefter frågar hon: "om jag säger att jag är japan, vad svarar du då?", vidare: "om jag säger att jag är en katt, vad svarar" ►

PEXELS



du då? ”; ”om jag påstår mig vara två meter lång, vad svarar du då? ”; ”om jag säger att jag är sju år gammal, vad svarar du då?”. Det är tydligt att studenterna har problem med att svara det de innerst inne vet är sant. Idén är att man själv ska kunna bestämma vad man är, och man vill att staten och myndigheterna aktivt ska driva detta!

Även utanför Sverige sker en liknande utveckling. I USA har en läkare gett injektioner av manligt könshormon till åttaåriga flickor med motiveringen att de är transsexuella.¹⁰ I Kanada finns ett lagförslag om att det ska bli straffbart att inte använda ”rätt pronomen” dvs. om en kvinna vill bli omnämnd med pronomenet ”han” ska det bli straffbart att inte göra så.¹¹ Psykologiprofessor Jordan Peterson påpekar att det är på detta sätt som totalitära regimer börjar införa sin diktatur.¹² De börjar med att införa en statlig kontroll över språket och ideologiska värderingar. En iakttagelse är att liknande skedde i kommunistdiktaturer och var ett genomgående tema i George Orwells dystopi ”1984”.

Det faller utanför ramen för denna artikel att disku-

tera hur svensk politik och kultur har kommit att genomsyras av så uppenbart ovetenskapliga idéer, men en möjlig delförklaring kunde vara att det systematiskt framförts i jämställdhetens namn – och vem vill vara emot jämställdhet? Frågan läsaren får ställa sig är om detta verkligen handlar om jämställdhet.

Den kristna synen på manligt och kvinnligt står i stark kontrast till det moderna ”genusexperimentet”, där verklig jämställdhet mellan könen är rotad i att båda könen är skapade efter Guds avbild och där man och kvinna har väsentliga olikheter som kompletterar varandra. Denna syn stöds både av vetenskaplig forskning och förnuftsargument. Stor mängd forskning bekräftar det de flesta redan vet, att flera skillnader mellan män och kvinnor har en tydlig biologisk grund.¹³ Det finns också en rad motsägelser i det moderna genusprojektet varav några saker kort kan nämnas:

1) Det är inkonsekvent att förespråka att sexualiteten skulle vara biologiskt bestämd men att kön däremot inte skulle vara det. Om nu kön som är mera grundläggande än sexuali-



PEXELS

tet¹⁴ är helt godtycklig och föränderlig, varför är då inte "sexuell läggning" lika föränderlig?

2) Om man anser att kön är något man väljer själv då kan man ju inte samtidigt hävda att gruppen "män" är överordnad gruppen "kvinnor" och att gruppen kvinnor senare skulle uppfattas som förtryckt. Men en sådan klassifikation av respektive grupp "man" respektive "kvinnor" förutsätter att kön inte är baserad på självidentifiering.

3) Kön anses oviktigt, åtminstone ur barnperspektiv, eftersom det inte spelar någon roll om de får föräldrar av båda könen eller inte. Å andra sidan anses det uppenbarligen jätteviktigt för vuxna eftersom lag och regler ska implementeras som handlar om just kön (införandet av könsneutral lagstiftning på olika områden; införande av ett "tredje kön"; samkönade adaptioner etc.). Hela HBTQ-rörelsen bygger ju sin existens på kön och sexualitet så hur kan man samtidigt säga att det då inte är viktigt för barn att få nära förebilder av båda könen?

SAMMANFATTNING OCH SLUTSATS

Synen på manligt och kvinnligt, på äktenskap, barn och familj har ändrats väldigt mycket de senaste hundra åren. Det gäller i hela västvärlden, och speciellt i Sverige.

Idag finns det flera olika rörelser som hänger ihop med varandra när det gäller hur man tänker. Det är feminismen, HBTQ-rörelsen och det som kallas för genusteorin. Artikelförfattaren menar att dessa rörelser skapar en överdriven bild av att människor med vissa egenskaper (t ex vita, heterosexuella män) förtrycker människor med andra egenskaper (t ex svarta, kvinnor och homosexuella) och att de sedan påverkar staten att vidta åtgärder som motverkar detta. Det leder mest till problem, menar han, eftersom bilden är överdriven. Det leder till att mycket pengar, tid och energi slösas bort på saker som är onödiga - de kunde ha använts till viktigare saker.

Det har ibland lett till så konstiga saker som att många barn behandlas för att byta kön, eller att naturliga och självklara ord som "han" och "hon" inte får användas på vanligt sätt. Artikelförfattaren tycker att det liknar det som beskrivs i den kände författaren George Orwells roman "1984" som handlade om en diktatur där man ändrade orden så de betydde andra saker på ett sätt som gynnade dem som hade makten.

Om man bygger sina tankar på felaktiga saker leder det till motsägelser; det kan man se idag inom genusteorin och HBTQ-rörelsen.

I Bibeln står det tydligt att Gud skapade människan till man och kvinna. De båda skapades framför allt lika, men också olika. Vi bör bevara det bra med olikheterna och bekämpa det dåliga.

NOTER

- Jag har inte någonstans sett att dessa begrepp getts någon koherent definition. En konsekvent tillämpning av begreppen leder därför till absurditeter. Det är svårt att komma ifrån intrycket att det inte handlar om att ge en saklig diagnos utan att syftet egentligen är att tysta meningstståndare genom att stämpla dem med en negativ associering. Enligt Wikipedia medges detta: "Numera används sällan termen i den diagnostiska betydelsen. Ordet har fått en överförd betydelse, där homofobi innebär en ideologi, en uppfattning eller ett direkt ställningstagande hos en människa, vilka tar avstånd från homosexualitet och bisexualitet, alternativt föraktar homo- och bisexuella personer." ([https://sv.wikipedia.org/wiki/Homofobi_\(psykologi\)](https://sv.wikipedia.org/wiki/Homofobi_(psykologi))) Men inte heller denna definition är fri från absurda implikationer för om den skulle tillämpas konsekvent skulle en person som tar avstånd från t.ex. fascism lida av "fascismfobi". Just detta faktum att man har en selektiv och inkonsekvent definition indikerar att det handlar om ett demagogiskt debattknep.
- <https://marx200.org/en/marxism-think-one-two-many-marxism-and-feminism> (kortare: <https://krymp.nu/IAH>) Se vidare hur denna ger länkar till massor av källor.
- För en genomgång av de grundläggande marxistiska/socialistiska principerna som är gemensamma i feminism, men även i kommunism och nazism och fascism, se: <http://www.morgonbladet.nu/news.php?name=160518114702> (kortare: <https://krymp.nu/IAJ>)
- <https://www.varldenidag.se/nyheter/rfsl-i-nytt-utspel-man-kan-foda-barn-repscoxD5z@jxgdQmZ0x@4nLcqeQ/> (kortare: <https://krymp.nu/IAL>)
- <https://www.dt.se/artikel/ledare/emma-jaenson-varfor-later-vi-genusteorier-med-skakig-vetenskaplig-grund-harja-fritt-pa-hogskolan> (kortare: <https://krymp.nu/IAM>); <https://www.dt.se/artikel/ledare/kronika-genusteorin-riktig-ideologi-pa-hogskolan-men-glom-inte-att-m-oppnade-for-kvotering> (kortare: <https://krymp.nu/IAN>)
- <https://www.svd.se/sa-blev-genusvetenskap-overkyrka-i-lund> (kortare: <https://krymp.nu/IAz>)
- <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/skrota-de-rodgronas-genusexperiment-23344> (kortare: <https://krymp.nu/IAA>)
- <https://tanjabergkvist.wordpress.com/2009/03/20/varifran-kommer-genusvansinnet/> (kortare: <https://krymp.nu/IAB>)
- <https://www.youtube.com/watch?v=QdISVUXFgr8> (kortare: <https://krymp.nu/IAc>)
- <https://www.dailywire.com/news/45552/doctors-are-giving-trans-8-year-old-girls-amanda-prestigiacomio> (kortare: <https://krymp.nu/IAE>)
- https://en.wikipedia.org/wiki/An_Act_to_amend_the_Canadian_Human_Rights_Act_and_the_Criminal_Code (kortare: <https://krymp.nu/IAF>)
- <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/canadian-professor-criticised-gender-neutral-pronouns-a7402901.html> (kortare: <https://krymp.nu/IAc>)
- Den forskning som kanske är mest välkänd går under benämning "jämnställdhetsparadoxon" dvs ju mer jämställda samhällen är, desto mer skillnader mellan mäns och kvinnors val. <https://www.svt.se/nyheter/vetenskap/jamstallda-lander-har-lagre-andel-kvinnor-inom-naturvetenskap> (kortare: <https://krymp.nu/IFs>) En av de senaste studier på området visar att flickors och pojkars hjärnor är olika redan innan barnen är födda Wheelock, M. D., Hect, J. L., Hernandez-Andrade, E., Hassan, S. S., Romero, R., Eggebrecht, A. T., & Thomason, M. E. (2019). Sex differences in functional connectivity during fetal brain development. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 36 (February), 100632. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2019.100632> (kortare: <https://krymp.nu/IAQ>)
- Kön är mer grundläggande än sexualitet eftersom sexualitet oftast förutsätter kön fastän det omvända inte gäller. Man kan ha kön utan sexualitet, men endast sexuell fetisch som bara är kopplat till ting kan exkludera kön ur ekvationen. Homosexualitet innebär en sexuell dragning till personer med samma kön, transvestism är att vilja klä sig som motsatt kön; bisexualitet innebär sexuell dragning till båda könen osv, kön finns alltså med i den sexuella ekvationen som objektet för den sexuella preferensen.

Laglöshetens människa

Varför en materialistisk etik leder till människovärdets kollaps

NOMOS

Nomos är det grekiska ordet för "lag". Varje fungerande samhälle måste bygga på ett lagsystem, annars kollapsar det snabbt i anarki. Men varje samhälle leds också av en grundläggande etik, som delvis återspeglas i lagsystemet, men som också utgör en bas för den moraliska kulturen i hela samhället. Men var ligger källan till det moraliska tänkandet i en kultur? Här finns tre huvudsakliga förklaringsmodeller.

Den första modellen är den *autonoma* etiken. Ordet autonomi betyder helt enkelt "själv lag". I denna grundsyn blir var och en sin egen lag; varje individ avgör själv vad som är

ont och gott. I motsättning till detta står en *heteronom* etik, ett begrepp byggt av grekiskans ord för "annan lag". Någon utomstående mänsklig auktoritet avgör här vad som är rätt och fel. Det kan vara staten, traditionen eller andra instanser. Den tredje formen kan vi enligt detta mönster kalla för en *teonom* etik, alltså "Guds lag", där de etiska påbudena hämtas från en gudomligt uppenbarad vilja.

AUTONOMIN - DET MÖRKA ARVET FRÅN EDEN

Det är uppenbart vilken av dessa tre modeller som fått störst genomslag i Sverige. Autonomi är en starkare princip i vårt land än i något annat land i världen. Över hela vår kultur löper idag denna grundideologi som en röd tråd. När det nya skolsystemet inrättades på 1960-talet blev elevernas självständighet och oberoende från lärarens auktoritet en hörnsten som hela systemet byggdes kring. Samma ideologiska hållning är också sedan många år en självskriven utgångspunkt inom sekulär media och akademi.

Den verkligt allvarliga faran i ett samhälle är när de instanser som är satta att försvara en högre etisk princip faller för samtidens tryck och därmed abdikerar från sin roll som moralisk riktningssivare och dörrvakt. Det är därför mycket allvarligt när kyrkliga sammanhang inte orkar stå emot den sekulära kulturen, utan låter den individcentrerade filoso-

fin sippra in också i den kristna sfären, till den grad att även kyrkliga ställningstaganden börjar göras på autonom grund, istället för den högre moraliska grund som en biblisk grundsyn innebär.

Vår tids individcentrerade etik presenteras som frestande alternativ redan i Lustgården, där mannen och kvinnan får förslaget att ta Guds plats och själva bli normen för gott och ont. Här tas det stora steget över från en teonom etik till en autonom etik – ett val som har inneburit oerhörda konsekvenser för mänskligheten ända sedan dess. Inget samhälle kan dock i



Ruiner från antikens Grekland



Per Ewert är direktor vid Claphaminstitutet, och doktorerar på Sveriges sekularisering. www.perewert.se mail@perewert.se

längden hålla sig med en sådan grundsyn. En etik där var och en tillåts forma sin egen syn på rätt och fel kommer i förlängningen att leda till kaos. Historiens exempel har visat att frihet från auktoriteter snabbt går över i den starkes rätt, med våld och förstörelse som konsekvenser.

Ett samhälle som vill ha en längre hållbarhet behöver därför inordna samhällsmoralen i enlighet med något slags etisk modell. Immanuel Kant gjorde ett vällovligt försök att forma en pliktbaserad etik som var tänkt att kunna fungera även för människor som inte räknar med en gudomligt given moral, utifrån principen att människor bör agera enligt en princip som de skulle vilja se upphöjd som allmän lag. Kanske är en sådan etik också den bästa möjliga grunden för ett sekulärt samhälle.

UTILITARISMEN TILL UNDSÄTTNING?

Den etiska modell som istället har fått ett stort genomslag i det sekulariserade västerlandet, inte minst i den medicinska etiken, är den utilitaristiska nyttoetiken (av latinets *utilitas*=nytta). Den drar den materialistiska människosynen till sin spets, och landar i slutsatser som blir intuitivt och moraliskt förskräckande. Genom förgrundsgestalter som Jeremy Bentham, Peter Singer och svenske Torbjörn Tännsjö byggs denna etik på en grundsyn där människan inte är något större än en av slump och naturligt urval hopsatt samling atomer, som är ute på en kort och ytterst sett meningslös resa från ingenting till ingenting. Ingen har tänkt människan, det finns inget syfte med hennes liv, och det finns heller inget hopp bortom döden. I en sådan människosyn finns ingen gudomligt given mo- ▶

FICKR

PIXABAY

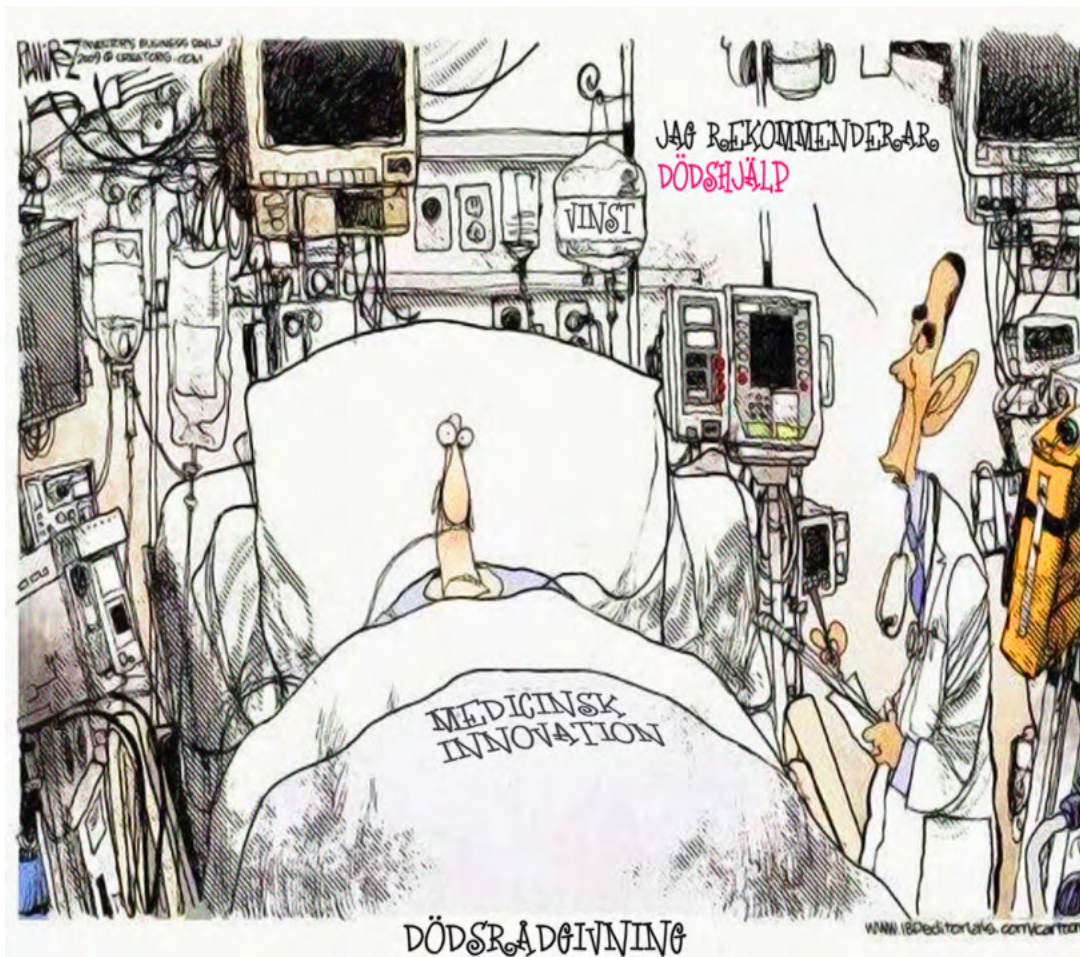


Historiens exempel har visat att frihet från auktoriteter snabbt går över i den starkes rätt, med våld och förstörelse som konsekvenser.

Illustration: Kvinnans marsch till Versailles 1789.

*Paris à Versailles à Versailles le 5 Octobre 1789.
La Suite des femmes parisiennes de la halle et autres qui rencontrent
à leur départ - du Lundi à 3 heures après midi
pour Ramener avec eux du Palais le Roi*

FICKR



hanterats i Sverige. När abortlagen tillkom på 1970-talet fanns den moraliska dimensionen med i diskussionen inför beslutet att öppna denna dörr i vården, och behovet av att vårdpersonal av samvetsskäl måste ha rätt att avstå från att utföra aborter ansågs så självskrivna att den inte ens behövde skrivas in i lagen.

Men vi vet alla vad konsekvensen blev. När lagen väl var införd flyttades de moraliska gränsmarkörerna hastigt undan, och alla moraliska överväganden som inte tog sitt avstamp i autonomiprincipen började snart slås ner så kraftfullt att mycket få snart vågade eller orkade höja en kritisk röst.

ral, och det är heller inte meningsfullt att bygga några högre etiska principer än att maximera människans lycka eller njutning under den korta stund vi finns till här på jorden.

I brist på högre etiska principer blir allt tillåtet, och utilitarismen blir därmed ett slags kollektiv anarki där den enda etiskt hållbara grunden för en människas handlande är om den kan resultera i större njutning för den enskilde eller flertalet. Inga fasta påbud gäller, oavsett om de anses mänskligt eller gudomligt sanktionerade. Det är också bakgrunden till Tännsjös bok "Du skall understundom dräpa" – en medveten markering mot den etik som lutar sig mot Tio Guds bud. En utilitaristisk etik får kraftfulla konsekvenser för människovärdet, där det inte alls blir etiskt fel att medvetet döda en annan människa, så länge man kan hävda att en sådan handling bidrar till ett ökat välbefinnande för andra. Det är också en sådan etik som – parat med autonomi som högsta moraliska princip – som ligger till grund för hur exempelvis abortfrågan

baksidor med en utilitaristisk grundsyn. Dels har det visat sig notoriskt svårt att avgöra exakt vilka handlingar som leder till den största lycka eller njutningen. Det kan exempelvis mycket väl hävdas att ett ökat antal aborter leder till mindre lycka i samhället, speciellt när de små ofödda människornas framtida lycka räknas in i ekvationen. Men eftersom autonomiprincipen i den här frågan i praktiken har kommit att övertrumfa även utilitarismens beräkningar, blir den vuxnes rätt att avsluta den oföddes liv överordnad alla andra bevekelsegrunder, inklusive den ofödda människans rätt att få leva.

DÖDSHJÄLP – EN PRIVATSAK?

Även när det gäller dödshjälp är det fullt möjligt att hävda att en möjlighet för sjukvården att aktivt döda patienter skulle resultera i mindre lycka i samhället. Det var också en sådan hållning jag försvarade när jag härom året mötte Torbjörn Tännsjö i offentlig debatt på temat dödshjälp. Bland dem som vill öppna

dörren för dödshjälp tycks principen om individens autonomi numera också ha blivit den dominerande – en skiftning som rimligen är resultatet av de skrämmande konsekvenser vi nu ser på alla de platser som infört olika varianter av dödshjälp. I höstas mötte jag ordföranden i organisationen ”Rätten till en värdig död” i debatt på Umeå Universitet, och oavsett hur skräckinjagande exempel jag lyfte fram från Kanada, Nederländerna eller andra platser blev svaret ungefär detsamma: ”Jovisst, men jag skulle ändå gärna vilja ha det där pillret i min hand...”

Just eftersom individens kontrollbehov kan vara så stark behöver vi hjälpa politiker, vårdpersonal och andra att försvara högre principer än en impulsiv, men praktiskt omöjlig vilja att äga total kontroll över sin tillvaro. Vi kan inte i ett modernt samhälle göra individens önskan om oberoende till en sådan hörnsten att alla andra värden riskerar att gå förlorade. Vi behöver istället bygga ett samhälle där kärleken till nästan blir viktigare än min egen rätt att i varje situation göra vad jag vill.

Principer är viktiga. Utan dem tar den starkes makt snart över alla viktiga etiska avgöranden. Men känslor är också viktiga, när de används på rätt sätt. I debatten mot Torbjörn Tännsjö avslutade jag med att ta upp ett exempel från en palliativläkare som berättat om hur en av hennes patienter kom in med en stark dödslängtan, men efter en tid av samtal och omsorg kunde vända och avsluta sitt liv utan smärta och i frid. Den dimensionen bör också vara vägledande när vi ska ta ställning i den här typen av medicinsk-etiska frågor, avslutade jag. När åhörarna applåderade och jag tog min motdebattör i hand, lutade sig Tännsjö över och viskade i mitt öra: ”Ja, så demagogiskt kan man ju också uttrycka sig!”

Demagogi – att enbart anspela på känslor för att undvika sakfrågan är något en sansad debattör bör undvika. Att däremot tala om människors verkliga känslor inför frågor om liv och död är däremot i högsta grad relevant, om vi vill förbli mänskliga, medkännande och moraliska varelser.

SAMVETET VISAR VÄGEN

Det centrala problemet med en strikt nyttoorienterad etik är nämligen att en konsekvent hållen utilitarism strider kraftigt mot den samvetets röst som finns i människans inre. Vi upplever intuitivt att det är fel att medvetet döda en oskyldig medmänniska, även om någon skulle hävda att en sådan handling skulle kunna ge positiva konsekvenser. Samvetets röst är en dyrbar skatt som är värd att vårda, om vi vill bygga en människovärdig tillvaro. Denna inre röst säger oss också att det ligger något grundläggande fel i den materialistiska människosynen.

Människan är något större än bara en samling atomer, en farkost för våra gener. Varje människa äger en värdighet och en dyrbarhet i sig själv, bara genom att vara människa.

Den autonoma etiken är falsk, och leder till katastrofala konsekvenser för människovärdet. En heteronom etik ger ett starkare skydd åt människans okränkbarhet. Men det allra starkaste skyddet finner vi i en etik som hämtar sin grund i sådana objektiva moraliska värden som vilar på en evig, gudomlig grund. Vi som försvarar inställningen att människan och vår moral är något större än bara en evolutionär biprodukt kan påminna oss att en sådan hållning har ett starkt stöd i våra medmänniskors samvete. Men inte bara det: inställningen att det finns högre moraliska värden än individens oberoende är också en hållning som kan bygga en i verklig mening människovärdigt samhälle.

LÄTTLÄST SAMMANFATTNING

Varje lagsystem bygger på viktiga saker som man kommer överens om i samhället. Sådana saker måste bygga på någonting - på vad man själv tycker, på någon mänsklig, utomstående auktoritet som stat eller tradition, eller på en gudomlig uppenbarad vilja. Sverige präglas i hög grad av individualism, det vill säga att det viktigaste är att den enskilda människan är fri och får bestämma över sitt liv. Vi har vant oss vid att det är så, det har blivit grunden för vår moral. Den modell som fått starkast genomslag kallas nyttoetiken. Den bygger på en syn på livet där det övernaturliga är uteslutet. Människan ses då som resultatet av slumpen utan annan mening med sitt liv än att själv få så mycket lycka och njutning som möjligt. Det finns inga självklara regler för livet, utan allt är i princip tillåtet. Människovärdet påverkas negativt när det inte längre anses fel att döda en människa, och i livets början och slutskede märks detta särskilt tydligt. Individualismen leder till att människor vill vara helt oberoende av andra. Eftersom dödshjälp är ett sätt att visa sitt oberoende av andra måste det alltså inte alltid vara moraliskt fel att ta liv, resonerar förespråkarna. Nyttoetiken leder ofta till att människor får dåligt samvete. När abortlagen skrevs var det självklart att en sjukhusanställd inte skulle behöva utföra aborter om man kände dåligt samvete över det. Men idag vågar nästan ingen vara kritisk till aborter. Den inre rösten – samvetet – säger oss att något är grundläggande fel i den synen på människan som säger att hon blivit till utan någon egentlig anledning. Men det finns verkligen en mening med varje människas liv.

Varsamhetens medicinska etik

"Inget mänskligt liv är ovärdigt, man kan inte bli av med sin mänskliga värdighet hur mycket den än kränks utifrån eller hur lite av den jag ser hos mig själv. Att lida svår smärta och vara utlämnad åt andras hjälp är inte under den mänskliga värdigheten".

Det sa Mattias Agnesund i en intervju 2010 på världenidag.se. Mattias var fil. mag. i datalingsvistik och doktorand i litteraturvetenskap vid Göteborgs Universitet och bland annat författare till en lysande biografi över sångaren Einar Ekberg med titeln "Blott en afton är jag här". Mattias hade Duchennes muskeldystrofi och med en respirator som skötte andningen och personlig assistans dygnet runt levde han ett ganska självständigt liv.

Ovanstående intervju är ett av inläggen i vår tids debatt om dödshjälp som i övrigt rymmer allt från politikerns krav på legaliserad dödshjälp för alla som så önskar till enskilda patienters önskan att få ett särskilt beslut från Socialstyrelsen om påskyndande av döden.

I båda fallen anses det självklart att det är läkarens uppgift att verkställa beslutet och avsluta patientens liv. I opinionsmätningar anges ibland att en majoritet av befolkningen skulle vara positiv till en lag som skulle sanktionera dödshjälp.

Massmedia har gett exempel på drabbade individer som inte enbart skulle få god lindrande behandling utan även borde få hjälp att påskynda dödens inträdande. Hur har utvecklingen lett fram till denna situation?

MÄNSKOVÄRDE I DEVALVERING

1986 hade jag tillsammans med några kollegor förmånen att ge ut en bok med titeln "Människovärde i devalvering" (Tomas Sedal m fl, EFS förlaget). Sista kapitlet skrevs av Per Staffan Johansson med titeln: "Grunden för människovärdet". Per Staffan beskriver där idéklimatet enligt följande: "Massmedias arbetsätt har tillsammans med det högteknologiska, specialiserade samhället ökat risken för en styrning av attityder och beslut. Inom ny-

hetsförmedling och populärpress härskar ofta den ytliga analysen, frågan om 'vad' som har hänt tenderar att tränga ut dess 'varför'." Vidare skriver Per Staffan: "Vill vi motverka dessa tendenser behöver vi tränga bakom det som sker och frilägga de tankemönster som styr våra känslor, värderingar och handlingar. Frågan om vad människan består av och hur hon fungerar borde med andra ord leda vidare till frågan om vem hon egentligen är, hennes varifrån och varthän, hennes ursprung och frågan om verklighetens yttersta beskaffenhet. Detta för att ge både människan och moralen den mening ingendera kan vinna isolerad från ett större sammanhang".

I en tid som vår, där det mesta anses relativt och där det enda som anses absolut är att det inte längre får hävdas att det finns något som är absolut, är det lätt att känna sig förvirrad. Mot den bakgrunden kanske det inte är så konstigt att den politiskt korrekta debatten ofta verkar domineras av förespråkare för dödshjälp. Om det inte finns någon gud och allt anses relativt blir den logiska konsekvensen att allt är tillåtet.

ETT KRISTET ALTERNATIV

Vad skulle kunna vara ett alternativ för den som vill argumentera för en etik med Jesu exempel som utgångspunkt? Han som var full av nåd och sanning. En etik utan sanning blir kraftlös





Johan Holmdahl, medicine doktor, överläkare i Göteborg, ledamot Statens medicinsk-etiska råd 1991-1997.

och etik utan nåd blir hjärtlös. Det gäller att hitta balansen.

Ibland kan det uppstå en konflikt mellan de som tänker pliktetiskt och de som tänker mera nyttoetiskt. Finns det ett alternativ till en etisk debatt där vi gräver ner oss i skyttegravar? Kanske behöver vi hjälp av de människor med och utan funktionshinder som lever i kommuniteten L'Arche som Jean Vanier grundat. På ett seminarium med Tomas Sjödin och Ylva Eggehorn fick jag boken "Ömsint liv i en våldsam värld" (Stanley Hauerwas & Jean Vanier, Cordia 2009) där Tomas skrivit förordet. På baksidestexten sammanfattas bokens budskap: *"Hellre än att bruka makt och auktoritet bör kyrkan tala utifrån en position av svaghet"*.

Inspirerad av Hauerwas kapitel "Varsamhetens politik" funderar jag på en "varsamhetens medicinska etik". En etik som kommer underifrån istället för ovanifrån.

"Att älska innebär inte att göra något märkvärdigt eller hjältemodigt. Det innebär att veta hur man gör det vardagliga med kärlek". Med detta citat av Jean Vanier inleder Hauerwas sitt kapitel.

Kanske vi själva utifrån vår egen vardagliga verksamhet skulle kunna formulera en "varsamhetens etik" och då låta vårt hjärta leda oss. Martin Lönnebo talar ofta om att bedja om

visa hjärtan. Ja, vi behöver be om vishet från Gud för att få mer av det som Jesus var full av i vårt etiska förhållningssätt.

VARSAMHETENS ETIK - FÖR ALLAS BÄSTA

Vad skulle ske om vi i Sverige beslöt oss för att legalisera döds hjälp? Skulle det leda till en indikationsglidning (som innebär att fler diagnoser skulle godkännas för dödshjälp så som skett vid abortinriktad fosterdiagnostik)? Det är möjligt men jag vill inte spekulera i frågan. Däremot tror jag det skulle vara fruktbart att fundera på vad det skulle göra med individen som medverkar vid dödshjälpens praktiska genomförande.

För att fungera som vårdpersonal är det avgörande att ha den "rätta känslan" det vill säga ha mognat så långt att man kan integrera den kunskap och erfarenhet man samlat och kombinera detta med en medveten närvaro i mötet med en medmänniska. Detta kräver kompetens på det fysiska/medicinska, det psykiska/sociala och det andliga/existentiella området.

Ingen vill möta en kall maskin utan känslor och samvete. För att bevara vår känslighet och integritet måste vi få sätta gränser för vad vi kan tänka oss att medverka till.

Det är svårt att stå emot den rådande tidsandan. Hierarkiska strukturer gör det ofta än svårare för underordnade att gå emot sina överordnade eller rådande normer för att följa sitt samvete. Men om jag mot mitt samvete och innersta övertygelse, tvingas medverka vid dödshjälp får det förödande konsekvenser.

Så låt oss istället i Jesu efterföljd följa vårt samvete och försöka förverkliga en varsamhetens etik där vi i ödmjukhet försöker möta andra med nåd och sanning till hopp och tröst Gud till ära.

LÄTTLÄST SAMMANFATTNING

Hur har utvecklingen lett fram till att dödshjälp idag ses som en självklarhet hos många? Det är en konsekvens av ett idéklimat, där frågor om *vad* besvaras men sällan *varför*. Människans ursprung och verklighetens yttersta beskaffenhet ges bara en ytlig analys. Om allt är relativt och ingen gud finns blir allt tillåtet.

En kristen etik, med nåd och sanning, kan istället formuleras som en varsamhetens etik. Där har vårdpersonalen rätt att sätta gränser för vad de kan tänka sig medverka till. Istället för känslökyla utan samvete kan andra bemötas till hopp och tröst med Jesus som förbild.



PXHERE

Alveda King

“I have a dream”, är Martin Luther Kings oförglömliga ord. Alla är idag överens om att Martin Luther King Jr. var en beundransvärd person. På TV, i tidningar, i läroböcker – överallt lyfts denne medborgarrättskämpe fram som en av 1900-talets största goda föredömen; och det med rätta. Martin Luther King har dock en brorsdotter som också är människorättsaktivist – men hon lyfts aldrig fram. Martin Luther King kämpade för de svartas rättigheter. Brorsdottern, Alveda King, kämpar för de ofödda barnens rättigheter.

VEM ÄR ALVEDA KING?

Alveda King, 68 år, är pastor, författare och tidigare medlem av Georgias House of Representatives. Hon är mor till sex barn och flera barnbarn. Hon är också pro-life-aktivist och talar ofta till de oföddas försvar.

Alveda King föddes 1951 och växte upp i medborgarrättsrörelsen, ledd av hennes farbror Martin Luther King, där även hennes föräldrar (Rev. A.D. King och Naomi Barber King) var aktiva. Under uppväxten var hon med om att såväl familjens hem i Alabama som faderns kontor i kyrkan bombades. Hon deltog själv i medborgarrättskampen och satt vid ett tillfälle i fängelse.

Hon ser nu kampen för de ofödda barnens rättigheter som en fortsättning på medborgarrättskampen. Alveda King genomgick själv två aborter innan hon 1983, efter ett av sina barns födelse, blev en pånyttfödd kristen och på samma gång abortmotståndare.

ALVEDA KING HAR SAGT:

“Min farbror sa att orättvisa, var som helst, är ett hot mot rättvisa överallt... Det är fel att ta en bebis liv i moderlivet.”

“Abort och rasism är onda tvillingar, födda ur samma lögn. Medan rasism nu gömmer sitt ansikte offentligt, genomför abort de mål som rasism en gång drömde om. Tillsammans förstör nu abortanhängarna mänskligheten i allmänhet och det svarta samhället i synnerhet...”

“Det finns idag ingen större orätt än den som 4000 bebisar, 1400 av dem svarta, lider var dag, då de dödas av abortanhängarnas händer...”

“Felet är att tänka att när någon står i vägen för våra önskningsar, så har vi rätt att göra oss av med den personen...”
Vem avgör vilka normer som får kritiserats?

Ja, nog är Alveda King en talare och kämpe i sin berömde farbrors anda. Fast självklart är det så att det idag är politiskt korrekt att kämpa för svartas rättigheter, men inte att kämpa för ofödda barns rättigheter. Det finns en stark norm i både USA och Sverige att fri abort är rätt. Men vänta nu! Är det något som vi uppmuntras till i vår tid så är det att kritisera normer – att göra det är politiskt korrekt.

ELI GÖNDÖR SKRIVER I

BOKEN RELIGIONSKOLLISION:

“Normkritik har överhuvudtaget blivit en av de ledande argumenten mot så kallad “strukturell orättvisa” eller “strukturellt förtryck”. Kritiken i dessa fall hävdar att normer utvecklar och formar strukturer som i sin tur begränsar andra människor som inte innehar majoritetens eller normens status eller privilegier.”

Nog lider de ofödda barnen av “strukturellt förtryck”! Och vad kan vara mer normkritiskt än att vara abortmotståndare?! (Men självklart är det så att det bara är vissa normer som normkritikerna avser ska kritiseras).

“FRIHETENS” PRIS

Alveda King anser att det är självskheten som är roten till det onda. Samtidigt är det så att samhällets lagar och normer påverkar människor i den ena eller andra riktningen. C. S. Lewis förklarade det så här: *“En orsak till elände och last finns alltid hos oss på grund av människans stolthet och girighet, men vid vissa perioder i historien ökar detta enormt till följd av att någon falsk filosofi tillfälligt fått stor utbredning. Att tänka rätt kommer inte att göra dåliga människor till goda människor, men ett rent teoretiskt fel kan röja undan de vanliga hindren mot ondskan och beröva goda intentioner deras naturliga stöd. (Ur boken Christian Reflections, min översättning.)”* Innan aborten blev fri i Sverige var detta på ett sätt ett stöd för de kvinnor som inte ville abortera men som var utsatta för påtryckningar från omgivningen. Då fanns chansen för dem



MARTIN LUTHER KING, WIKIPEDIA



Susanne Södergren skribent.

Alveda King, Restoring Honor rally Washington, D.C. 2010



WIKIPEDIA

att i abortansökan smussla med en lapp: "Var snäll och bevilja inte!" Men de unga kvinnor som idag utsätts för påtryckningar från pojkvänner och föräldrar att göra abort har inget stöd från samhällets lagar och normer att säga nej. (I Sverige har 1,5 miljoner människor aborterats sedan 1975).

LÖGN OCH MANIPULERING I LAGENS NAMN

"Roe v. Wade" är namnet på en dokumentärfilm som Alveda King just nu producerar. Namnet kommer från den rättegång som ägde rum i början av 70-talet och som ligger till grund för USA:s lag om fri abort. I den rättegången stod Norma McCorvey – med alias Jane Roe – mot åklagaren Henry Wade. McCorvey, som var ogift och gravid, ville ha rätt att göra abort, men delstaten Texas tillät abort enbart om moderns liv var i fara. Wade-sidan lyfte fram fostrets rätt till liv.

Fallet togs så småningom till Högsta domstolen som slutligen dömde till Roes fördel. Jane Roe – eller Norma McCorvey – hann dock aldrig göra abort eftersom hon redan fött barnet när rättegången var över. Hon blev sedan kristen och hängiven pro-life-aktivist och försökte upphäva Roe-Wade-lagen.

Filmen Roe v. Wade uppges ta upp "hur medierna ljög och hur domstolarna manipulerades för att släppa igenom den

lag som sedan dess har dödat över 60 miljoner amerikaner." Alveda King har också skrivit flera böcker bl a How Can the Dream Survive if we Murder the Children?

REFERENSER:

Eli Göndör, "Religionskollision" (Timbro, 2017)

C.S. Lewis, "Christian Reflections" (Harper Collins 1991, First Published by Geoffrey Bles 1967)

https://en.wikiquote.org/wiki/Alveda_King

https://www.brainyquote.com/authors/alveda_king

<https://www.varldenidag.se/nyheter/martin-luther-kings-brorsdotter-tar-strid-for-de-ofodda/reprav/85RExwOEFdK0mbzOobwXw/>

(eller kortare: <https://krymp.nu/1z5>)

LÄTTLÄST SAMMANFATTNING

Martin Luther Kings berömda "I have a dream" känner alla till. Människorättskämpe med fokus på de svarta. Hans brorsdotter Alveda King undrar "Hur kan drömmen överleva om vi mördar barnen". Hon är också människorättskämpe, tidigare politiker och pastor, som sin farbror. Hennes kamp är för de ofödda, mot abort, som hon kallar rasismens tvilling, född ur samma lögn. I filmen "Roe v. Wade" hon nu producerar visar hon hur lögn och manipulation banade väg för den amerikanska abortlag som hittills dödat 60 miljoner amerikaner.

Nyspråk och logiska inkonsekvenser i Smers rapport

Statens medicinsk-etiska råds rapport "Livstecken efter sen abort" har en god ansats. Men samtidigt präglas den av nyspråk och av en rad grundläggande inkonsekvenser. Detta riskerar att rigga ett viktigt samtal på förhand, menar SEA:s Jacob Rudenstrand.

PXHERE



SMERS: "Feticid innebär också att kvinnan/föräldrarna/vårdpersonalen besparas det möjliga obehag det kan innebära att det framfödda fostret visar livstecken."



Jacob Rudenstrand, biträdande generalsekreterare, Svenska Evangeliska Alliansen. Skriver i frågor som berör skärningspunkten mellan politik, samhälle, religion och etik.
@JRudenstrand

I debatten om tiggeriförbud förs ofta invändningen fram att ett sådant skulle sopa problemen under mattan – att man bara vill slippa se fattigdom och misär, och att vi i stället behöver konfronteras med de obekväma sanningarna för att kunna komma med humanitära lösningar. Liknande argument förs fram när det gäller flyktingströmmarna till Europa. Nöden upphör inte för att vi stänger våra gränser.

Intressant nog är det dock rakt motsatt argumentation som används när det gäller frågan om aborter i allmänhet och sena aborter i synnerhet. Där tenderar nämligen stora delar av debatten att sopas under mattan. Medicinsk-etiska frågor är per definition jobbiga. De berör både det djupt personliga och det principiella: hur vill vi vara som människor och hur bör vi tänka om mänskligt liv? Att lägga locket på i denna typ av frågor är därför sällan någon hjälp för själva sakfrågan. När nu Smer släpper sin rapport "Livstecken efter sen abort"¹ öppnar det dock för just en seriös diskussion om människovärde och mänskligt liv. Men samtidigt väcks det en rad frågor utifrån rådets resonemang.

POLITISK HÄNSYN?

Att rekommendera en sänkning av veckogränsen bör enligt Smer undvikas. Enligt rådet kommer det även framöver att finnas fall där sena aborter är angelägna – antingen av sociala skäl eller p.g.a. upptäckten av fosterskador. Men detta är ju i sig ett ganska märkligt argument. Någonstans måste man dra gränsen, och det går alltid att argumentera att en sen gräns håller fler dörrar öppna. Man frestas därför att tolka ställningstagandet mot en sänkning som en anpassning till ledamoten Åsa Gyberg-Karlssons (V) särskilda yttrande i rapportens slut: "Vi vill dock särskilt betona vikten av att aborträtten på inga villkor får begränsas."

KOMPLIKATIONER FÖR PRINCIPENS SKULL

Smer konstaterar vidare att det är "obestridligt att alla levande födda individer, oavsett bakgrund, omfattas av människovärdesprincipen och har samma grundläggande rättigheter, inklusive rätt till liv". Detta innebär, står det, att "ur ett människovärdesperspektiv är ett foster som visar livstecken efter en sen abort ett barn och måste jämföras med andra barn när det gäller de grundläggande rättigheterna. Det innebär att rätten till liv omfattar även ett sådant barn."

Men samtidigt säger man: "Att rädda ett foster till liv efter sen abort är inte etiskt okomplicerat." Och här måste man ju fråga sig: hur ska Smer egentligen ha det? Antingen gäller människovärdesprincipen alla levande födda och är "obestridlig" – inklusive rätten till liv – eller så är det "komplicerat". Som det nu är relativiserar rådet sina egna principer.

Som även Maria Ludvigsson noterar i Svenska Dagbladet²: "en rätt som 'beror på' är inte längre en rättighet."

LÄKEMEDEL SOM DÖDAR – NYSPRÅKETS TRIUMF ÖVER FÖRNUFTET

När rådet vill motivera varför så kallad fetucid bör introduceras som ett moment i aborten, skriver man uttryckligen att detta innebär "att man injicerar ett läkemedel till fostret innan aborten inleds som medför att fostrets hjärta stannar". Men detta är knappast en rimlig beskrivning av ett läkemedel. Enligt läkemedelslagen (SFS 1992:859) definieras läkemedel som varor med syftet "att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller symptom på sjukdom eller att användas i likartat syfte". I vilka andra situationer används läkemedel med det explicita syftet att beröva någon livet? Och vilket "läkemedel" avser man att använda? Borde man inte hellre tala om ett dödligt gift?

OBEHAG – FÖR VEM?

Förutom att man vill ersätta livsduglighetsgränsen i abortlagstiftningen med en fast veckogräns (baserat på vad framgår inte), skriver det statliga rådet uttryckligen: "Fetucid innebär också att kvinnan/föräldrarna/vårdpersonalen besparas det möjliga obehag det kan innebära att det framfödda fostret visar livstecken." Tänk om vi resonerade så även på andra områden som har med mänskligt liv att göra? Inkonsekvensen är faktiskt förbluffande, inte minst i jämförelserna med debatten gällande invandring och tiggeriförbud.

Smers rapport har en god ansats, så till vida att man vill bidra med en seriös debatt i en ofta högljudd diskussion. Men tyvärr tenderar nyspråket och inkonsekvenserna att på förhand rigga ett viktigt samtal.

1. <http://www.smer.se/wp-content/uploads/2019/02/Smer-2019.1-Livstecken-efter-sen-abort-1.pdf> (kortare: <https://krymp.nu/1z7>)
2. <https://www.svd.se/vill-du-verkligen-veta-vad-fetucid-ar> (kortare: <https://krymp.nu/1z6>)

LÄTTLÄST SAMMANFATTNING

Statens medicinsk-etiska råd har skrivit "Livstecken efter sen abort", en rapport som på flera punkter är inkonsekvent och bäddar för att debatten sopas undan. Man vill inte sänka den övre tidsgränsen, man anser att den obestridliga rätten till liv ska gälla ett aborterat foster som visar livstecken, men samtidigt menar man att det är "etiskt komplicerat". Är inte rätten till liv obestridlig? Vidare vill man introducera "fetucid", alltså att man dödar fostret innan aborten för att undvika "obehag" med livstecken. Giftet kallar man läkemedel, som annars definieras av att förebygga, lindra eller bota sjukdom. En rapport med god ansats, men med förbluffande logiska inkonsekvenser och ett nyspråk som tenderar att rigga det viktiga samtalet på förhand, menar författaren.

Om djurrätt

För hundra år sedan bodde de flesta svenskar på landsbygden. Många hushåll hade kor, grisar och höns, och man jagade och fiskade för att få mat så att det räckte. Förhållandet till djuren förändrades av de följande femtio årens urbanisering. Istället för närkontakt med djur som blev mat, hade man enbart sällskapsdjur. Köttet köptes prydligt förpackat och fiskpinnar ersatte fisket. Många skolor anordnade studiebesök till bondgårdar, eftersom dessa ofta var okända för barnen. På teve sändes Disneyfilmer med talande djur och mänskliga egenskaper.

Samtidigt som urbaniseringen pågick blev också djurhållningen mer storskalig. En industri växte fram där djur ofta bara sågs som en produkt. Girighet orsakade missförhållanden, som inom alla områden där begäret efter pengar får styra, och media började servera oss närbilder på lidande varelser. Fler och fler reagerade starkt – med rätta!

FILOSOFISK BAKGRUND

Samtidigt som många upprördes över hur illa en del djur blev behandlade, publicerade filosofen Peter Singer sin bok *Djurens frigörelse* (1975). Singer, som är nyttoetiker, eller utilitarist, menar att djurs och människors intressen är det som avgör hur man bör handla. Varken djur eller människor har några inneboende rättigheter. Minimerat lidande och maximal total lycka för alla varelser, är Singers grundidé, och vägledande för alla moraliska beslut är vilka konsekvenser de medför.

Några år senare kom Tom Reagans *Djurens rättigheter* (1983), som argumenterar för att även värnlösa människor, som spädbarn och förståndshandikappade, har okränkbara rättigheter och därför ska även djur på motsvarande sätt ha samma rättigheter. Som filosof och rättighetsetiker ansåg Reagan att principerna bakom en handling är vad som är moraliskt avgörande.

För att illustrera skillnaden i synsätt med ett exempel: Tre svårt sjuka varelser, det kan vara djur eller kanske bebisar, kommer till ett sjukhus. Två av dem skulle kunna räddas om den tredje dödades och man tog dess organ. Då skulle utilitaristen mena att det moraliskt riktiga sättet att agera är just att döda en för att rädda två, medan rättighetsetikern skulle säga att varelsens okränkbara rätt till liv förbjuder dödande.

Den gemensamma grunden för dessa två filosofers teorier är å ena sidan reaktionen mot hur felaktigt djur ibland har behandlats, å andra sidan uppfattningen att människor och djur är likställda, som darwinismen hävdar. Slutsatserna kan då bli, som hos Singer, att inget människovärde finns, och därför inget annat värde än olika varelsers förmåga att känna lycka, eller raka motsatsen, som hos Reagan, att djurs och människors värde och därmed rättigheter är lika.

DJURRÄTTSAKTIVISM

För någon tid sedan¹ rapporterade media att var fjärde lantbrukare är orolig för att utsättas för brott, och många bönder undviker att berätta att de är djurägare. Mjölkbönder konfronteras med frågor om vad de skulle tycka om deras döttrar hölls som slavar och tvingades föda barn, som jämförelse med djurhållningen. Djurrättsaktivism blir allt vanligare och innebär i ökande omfattning också olagliga metoder. Förutom opinionsbildning och politisk påverkan, som flera organisationer sysslar med, ägnar sig vissa aktivister även åt olaga intrång för att dokumentera djurs villkor, sabotage, frisläppande och atentat mot minkfarmer och fiskodlingar². Hot och direkt våld används också, även om det är mer sällsynt.

När djur och människor anses ha precis samma värde, blir *speciesism*, alltså diskriminering på grund av arttillhörighet, lika förkastligt som rasism eller sexism. Det är därför man kan tillåta sig att angripa förövarna, som man menar att bönder, forskare och andra som sysslar med djurhållning per definition är. Djurens lika värde med människan hämtar man från den evolutionära grundsynen. En syn som i andra sammanhang tvärtom rättfärdigar rasism och en elitistisk syn på olika grupper. Tänk bara på alla tvångssteriliseringar av ras-hygieniska och folkhälsoskäl under flera decennier i vårt land, för att nämna ett enda exempel.

ANDRA SLUTSATSER MED SKAPELSEGRUND

En biblisk syn på skapelsen innebär att människan har ett unikt och okränkbart värde som skapad till Guds avbild, och att hon har ett förvalterskapsansvar för resten av skapelsen³. Det innebär att vi har ett ansvar för hela skapelsen: natur, växter och djur. Djuren är varelser med själ, som ska behandlas på ett bra sätt. Till exempel slår GT fast arbetsdjurens behov av och rätt till vila en dag i veckan, samtidigt som det är tydligt



Magnus Lindborg, Lycksele.
Jobbar som invandrarlärare
i svenska.

PXHERE



**GT: Arbetsdjur har behov
och rätt till vila en dag i veckan.**

att djur kan användas för våra olika behov, inklusive till mat⁴. Av Bibelns inledande kapitel framgår att människan från början åt helt vegetariskt. Men den stora naturkatastrof som den globala översvämningen⁴ innebar förändrade dramatiskt betingelserna på jorden. Och vi kan läsa hur Gud ger människan djuren att äta⁵. Möjligen för att en helt växtbaserad kost inte längre hade ett tillräckligt näringsinnehåll.

Som bibeltroende kan vi därför göra olika val vad gäller kosten, men just för att vi har en helt annan grundsyn på skapelsen och djuren, och på människans ansvar som förvaltare av dessa, ska vi inte acceptera att djur far illa och snödvinning får tillåta djur att lida i onödan. Djur är inte människor, men människor ska inte heller bete sig som vore de djur. Därför plågar man inte djur, och inte heller blir man djurrättsaktivist. Det är sunt att gå mitt på vägen istället. Vi behöver ta djurens parti när de utsätts för onödigt lidande, men de är inte människor. Endast människor kan fatta moraliska beslut – att behandla även ”bytesdjuren” väl. Det kan inte djur.

NOTER

1. <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/e1XdKpR/vi-bonder-attackeras--och-polisen-blundar> (kortare: <https://krymp.nu/1zl>) (publ. 2018-04-09)
2. Ex:<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/djurrattsaktivisten-efter-grova-brotten-jag-ar-stolt> (kortare: <https://krymp.nu/1zm>) (publ. 2019-02-09)
3. 1 Mos 1:26-28
4. 3 Mos 17:11, 5 Mos 22:4, 4 Mos 22:32, 5 Mos 5:14, 1 Mos 6-8
5. 1 Mos 1:29, 9:

LÄTTLÄST SAMMANFATTNING

En darwinistisk syn likställer djur med människor. Djurrättsrörelsen har med rätta reagerat på att djur orsakas lidande, men blir extrem eftersom grunden är falsk. En sund syn på skapelsen är att vi som skapade till Guds avbild ska förvalta den. Reaktionen mot djurs lidande bör vara densamma, men uttrycken blir annorlunda, eftersom djur inte är människor.

En spännande bok om Dinosaurier, apmänniskor och Gud

av Mats Molén

Det är roligt att läsa Mats Moléns senaste bok som denna gång riktar sig direkt till barn. Den utmanar sina unga läsare till att ha en sunt kritisk inställning till allt man läser och uppmuntrar dem att alltid kolla upp om det som skrivs stämmer med det man kan observera i verkligheten. För att visa hur man gör det inbjuds läsarna till att följa detektiven Mårtimer som också han behöver leta och fundera men på så sätt får svar på sina frågor.

En av de första frågorna han tar sig an är den som de flesta ungdomar men även äldre ställts inför: kan det vara så att vi människor härstammar från någon form av apa eller "apmänniska", som vetenskapen påstår, eller vad ska man tro egentligen? Författaren uppmanar läsaren att aldrig vara rädd utan istället undersöka tillgängliga tankespor hur konstigt vissa än kan se ut vid första anblick. Det räcker inte med att ha en uppfattning, man behöver se om den också bygger på fakta.

Först undersöker Mårtimer de tillgängliga fakta om vad som påstås vara "apmänniskor". Den kanske

överraskande slutsatsen är att dessa fossilfynd som med buller och bång presenterats i medierna som länkar mellan människoapor och människor, efter närmare undersökningar visat sig vara antingen riktiga apor eller riktiga människor. men de nyheterna hamnade i endast någon liten tidningsrubrik utan någon större publicitet... Nyare forskning på arvmassan pekar mot att människans genuppsättning försämrats för varje generation med tydliga konsekvenser för människosläktets möjliga ålder. Tankematerialet som här presenteras är mycket spännande att ta del utav. Även frågan hur det kan vara så att





Theodor van der Waard

Socionom, tidigare verksam inom bankväsendet. Arbetar numera inom socialtjänsten. Sedan tidig ålder intresserad av kopplingen mellan ursprungsfrågor och Bibeln.

vissa har mörk hy och andra ljus med alla varianter däremellan behandlas utförligt.

Ett annat kapitel handlar om dinosaurier, ett ämne som alltid är lika aktuellt och där ett antal intressanta frågeställningar tas upp. Hur pass farliga var dinosaurierna egentligen och finns det sätt att ta reda på det? I skolan lär man sig att dinosaurierna dog ut för 65 miljoner år sedan och enligt gängse evolutionsteorin hände det långt innan det överhuvudtaget fanns människor. Det finns dock överraskande fynd som pekar

på att det ändå funnits människor som har levt samtidigt med dessa märkliga varelser där vissa dinosaurier dessutom lever kvar i nutid! Bedöm själv om du anser att författarens tankar och slutsatser är rimliga!

Bibeln berättar om att djuren parvis tog sig till arken på Guds befallning, men fanns det då verkligen plats för alla dessa djur är frågan som ofta ställs. Bara antalet hundraser är ju väldigt stort. Fanns då alla dessa hundar verkligen med på arken eller hur ska man tänka här? Saken reds ut ordentligt! De flesta känner väl till de där gulliga båtbilder i böcker som illustrerar berättelsen om Noa för småbarnen. Därmed kan flodberättelsen lätt tyckas höra hemma bland sagorna. Och kanske har de flesta med tanke på dessa bilder undrat om inte arken löpte stor risk att kanta när den utsattes för flodens väldiga vattenmassor. Här behöver man veta hur fartyget verkligen såg ut enligt Bibeln. Dessa frågor och en del fler som nog de flesta grubblat över reds ut av bokens detektiv och vem skulle inte vilja komma över svaren på dessa frågor?

Mårtimer befattar sig också med frågan hur fossil överhuvudtaget kan bli till och hur det kan komma sig att de ofta ligger i en viss ordning. Är man verkligen tvungen att tro att de blivit till under mångmiljontals år eller finns det andra förklaringar utifrån observationer som dessutom stämmer ihop med Bibelns berättelse? Författaren är övertygad om det sista och delar gärna med sig av sina insikter.

Som man kunde vänta sig i en sådan bok funderar bokens detektiv också över hur vårt universum kan ha blivit till. Då stöter man så klart också på termen "Big Bang" som under NO-lektionerna förklaras som en mycket speciell sorts explosion. Faktum är dock att den inte rimmar så bra med den fantastiska ordningen som kan iakttas bland alla

stjärnor, galaxer och galaxhopar. Det finns dessutom en rad andra saker att observera som inte riktigt passar in i Big Bang-storyn. Här finns mycket att lära sig! Boken avslutas med frågan om det går att lita på vad Bibeln berättar. Ja, det gör det, skriver författaren. När man kan fastställa att Bibelns berättelser mycket bättre överensstämmer med verkligheten än evolutionsteorin då inser man att det är fullt rimligt att tro på Bibeln. Dessutom ger ju Bibeln ett mycket tillfredsställande svar på livets viktigaste frågor medan evolutionsteorin inte kan bjuda på mer än att det inte finns någon mening med livet och att allting egentligen är meningslöst!

Boken lägger ett fundament för hur man utifrån observationer och ärliga funderingar om verkligheten kan få värdefulla insikter om jordens och universums beskaffenhet, bara man vill observera, fundera och dra följdriktiga slutsatser. Det är upp till läsarna att ta sig an detta projekt. Det är faktiskt viktigt att ta sig an den uppgiften i god tid så att man inte ska behöva känna att man står handfallen och svarslös när läraren i skolan drar storyn om evolutionen och allt som tillhör. Författaren har enligt min bedömning lyckats väl med uppgiften att göra skapelsefrågorna tillgängliga för den ålder där man vanligtvis konfronteras med evolutionsteorin. För den som inte vill eller klarar att ta sig igenom de utförligare böckerna i ämnet kan boken mycket väl fungera som en startbok i ämnet skapelsefrågor och vara av stor nytta för alla som vill börja fördjupa sig i dessa frågor oavsett ålder.

Boken är på 80 sidor och riktar sig till barn i låg- och mellanstadiet. Den är utgiven på PärLAN Förlag i Forshaga.



Apmänniskor, Har de verkligen funnits?

av Johnny Bergman

Äntligen en bok som på ett överskådligt sätt och ur ett skapelseperspektiv sammanfattar de evidens som finns för människans förmodade utveckling från aplika förfäder. Och dessutom på svenska!

Johnny Bergman gör i sin bok – *Apmänniskor, Har de verkligen funnits?* – ett utmärkt jobb med att komprimera hyllmeter av paleoantropologisk litteratur till ett behändigt häfte på 150 sidor. Nu behöver inte längre den bibel- och skapelsetroende investera åtskilligt med tid för att bilda sig en uppfattning om hur pass välgrundade argumenten om vårt aplika ursprung är. Bergman har gjort all research åt oss. Det är bara att luta sig tillbaka i den sköna läsfåtöljen och förundras över hur den naturalistiska vetenskapen bygger den antagna mänskliga evolution på lösan sand. Och för den som ändå vill tränga djupare in i ämnet är boken rikt utrustad med litteraturreferenser.

Apmänniskor behandlar alla "apmänniskor", åtminstone de mer namnkunniga. Här finns allt från klassiska fynd (som Piltdown-, Peking- och Neanderthalmänniskorna), via 1970-talets fynd (som *Homo rudolfensis* och *Australopithecus afarensis* ("Lucy")) till de senaste förslagen på våra förfäder (som "Ida" och "Ardi"). I samtliga fall visar Bergman att tolkningarna av fynden är långt från oantastliga: Det är fragmentariska fynd ibland spridda över stora områden, osäkerhet om ben tillhör samma eller olika individer/arter, osäkra rekonstruktioner, fossil som försvinner eller undanhålls bredare undersökningar, övertolkningar baserade på ett enda ben eller tand, subjektivitet för att få PR

och nya forskningsanslag, okvalificerade upptäckare, dateringar som reviderats med miljontals år, avvikelser mot evolutionsträd baserade på DNA-analys, stora meningsskiljaktigheter mellan forskare och i något fall rena bedrägerier. Man lämnar boken med en förbluffad insikt om att det enda forskarna "vet" med säkerhet är att det finns ett evolutionsträd där någonstans, men hur det ser ut måste man gissa sig till.

Förutom alla olika upptäckter av förmodade apmänniskor innehåller boken några inledande och avslutande kapitel om olika ämnen som behövs för förståelsen av hur fynden tolkas. I ett kapitel beskrivs hur olika benfragment, ibland mycket sparsamt före-



Anders Gärdeborn har under många år arbetat med skapelsefrågan som författare och föreläsare, och han har haft flera funktionärsroller inom föreningen Genesis. Han är numera pensionerad från ett arbete inom IT-världen.
e-post: gardeborn@telia.com Webbplats: www.gardeborn.se

JÖRGEN LUNDIN



kommande, rekonstrueras till skallar och kroppar, och hur olika forskare kan komma till helt olika slutsatser. I ett annat beskrivs hjärnvolymens betydelse för tolkningarna samt osäkerheterna med att använda ett sådant mått. Flera kapitel handlar om åldersbestämningar: ett om radiometriska dateringsmetoder, ett om vad vi kan sluta oss till från geologiska och paleontologiska studier och ett annat om vad Bibeln har att säga i frågan. *Apmänniskor* för också ett resonemang kring DNA-jämförelser mellan människor och schimpanser samt ställer frågan om människan bara är ett djur. I ett avslutande kapitel visar Bergman att även om människosläktet inte utvecklats så har de föreslagna släkträden

definitivt gjort det. Han skriver insiktsfullt: *"De raka och tydliga släkträden från 1980-talet är nu försvunna. Istället har vi släkthuskar med många frågetecken vid de kritiska punkterna."*

Om man ska hitta något som boken saknar så skulle jag önska ett kapitel om biologisk klassificering. Det utreds aldrig riktigt vad som är arter, släkten, familjer och ordningar. Och det talas om "hominider" och "hominida varelser/arter" inte mindre än fem gånger (om jag räknat rätt) innan vi får förklaringen att det handlar om en "underordning bland primaterna" på sidan 126. Vad är en primat förresten?

Men denna obetydliga brist tar på intet sätt värdet från Johnny Bergmans

skapelse *Apmänniskor*, *Har de verkligen funnits?* Boken är ovärderlig för alla dem som vill ta Bibeln på allvar utan att samtidigt behöva lämna en diskussion med svansen mellan benen när vetenskapliga fynd kommer på tal. Bergman har verkligen visat att Guds Ord håller även för en vetenskaplig prövning. Tack för det Johnny!



Johan Löfgren, Cymnasielärare i historia och geografi, föreläsare. Specialintressen: vetenskapsfilosofi, teologi och ursprungsfrågor m m.

SCIENTISM AND SECULARISM

AV J.P. MORELAND

Med underubriken *Learning to Respond to a Dangerous Ideology* resonerar J. P. Moreland kring vetenskapsövertron och hur den kan bemötas i vår samtid. (Det engelska begreppet scientism får här förstås som vetenskapsövertro på svenska.) Moreland är en respekterad kristen tänkare och professor i filosofi vid Talbot School of Theology, Biola University i Kalifornien (USA). Han har också akademiska meriter i kemi och teologi. Moreland står bakom ett flertal böcker där exempelvis medvetandet och kritik av teistisk evolution får utrymme.

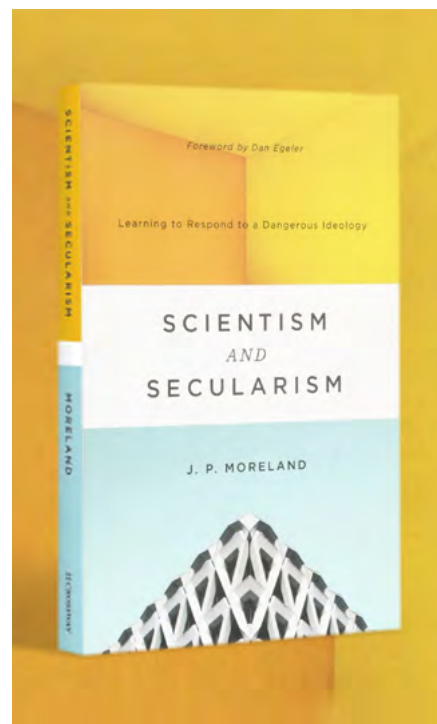
SCIENTISM AND SECULARISM innehåller femton väl genomtänkta kapitel som utifrån olika aspekter behandlar bokens tema. I den första tredjedelen av boken problematiserar Moreland vetenskapsövertron och målar upp dess implikationer för var och en i västvärlden. Vetenskapsövertron innebär att bara de hårda vetenskaperna (som kemi, biologi, fysik) kan ge riktig kunskap om verkligheten. Bakom det genomträngande synsättet finns sekulariseringsagenter som universitet, media samt underhållningsindustrin. Religion betraktas i det här skenet som privat vidskepelse och har ingen plats i det offentliga rummet. En av följderna är att många ungdomar lämnar sin

kristna tro då högre studier påbörjas.

Moreland menar vidare att vetenskapsövertron är en fattig vetenskap med ett fattigt tänkande som inte håller ett vetenskapsfilosofiskt mått. Dock kan den utbredda vetenskapsövertron ses som själva "luften vi andas", och det är få som är medvetna om hur såväl kulturen som kyrkan påverkas negativt. Utifrån resonemanget ger författaren en uppmaning till kristenheten:

"Vare sig vi gillar det eller inte kan vi inte bara gömma våra huvuden i sanden när det gäller hur kraftfullt vetenskapsövertron genomsyrar vår kultur. Den kommer att påverka kristna människor negativt om kyrkoledare och föräldrar inte blir utrustade till att uppmärksamma när vetenskapsövertron förs fram i en film, på teve eller i andra sammanhang, och att förstå hur man kan bemöta den på ett genomtänkt sätt. Och det är att utrusta oss till just detta som den här boken handlar om." (s. 41)

I de fortsatta kapitlen diskuterar Moreland områden som rör epistemologi, stark och svag vetenskap, vetenskapsövertrons självförgörande och vetenskapshindrande karaktär samt andra vetenskapsfilosofiska ämnen. Ett kapitel har exempelvis rubriken "How Do We Explain Things?" och ett annat "Five Things Science Cannot In Principle Explain (But Theism Can)". De fem sakerna är i nämnd ordning universums ursprung, naturlagarnas ursprung, universums finjustering, medvetandets ursprung samt existensen av moraliska, rationella, estetiska lagar och ett



inneboende mänskligt värde. I avsnittet om medvetandet visar Moreland på en oreducerbarhet. Han leker med tanken att vi som tänkta materialister skulle kunna plocka bort atomerna (en i taget) som utgör medvetandet ända tills det inte längre finns något medvetande kvar. Efter en viss mängd skulle alltså medvetandet upphöra, vilket i så fall skulle bero på den enskilda avgörande atomen. Med tankeexperimentet visar Moreland på orimligheten att en enskild atom skulle bestämma och att medvetenhet är något oreducerbart bortom det fysiska.

Boken håller en genomgåen-

de hög kvalitet och läsaren får vara lite extra kognitivt aktiv. Samtidigt är resonemangen tillgängliga och logiskt berikande. Läsaren behöver dock vara väl bevandrad i engelska språket då någon svensk översättning inte finns. Att boken också har en pragmatisk ådra är ett plus.

Moreland avslutar sin kritik av vetenskapsövertron med en integrationsplan där tankar om hur kristendom och vetenskap skulle kunna integreras lyfts fram. Ett annat plus är tydliga och mustiga sammanfattningar i de skilda kapitlen. Ett lysande exempel är konklusionen att den primära förklaringen till det allmänt rådande evolutionsparadigmet har historisk, sociologisk samt teologisk grund:

”Sammanfattningsvis gav evolutionen, historiskt sett, vetenskapsmännen en möjlighet att rensa ut Gud och teologi från naturvetenskapen. Sociologiskt sett finns det ett socialt tryck på naturvetenskapssamfundet att förbli enhetligt, med ett grupptänkande när det gäller evolution, och med sociala bestraffningar utmätta för dem som gör minsta antydning om att man skulle se någon som helst relevans i intelligent-design-teori. Och ur teologisk synvinkel innebär det kosmiska auktoritetsproblemet att många akademiker inom naturvetenskapen inte vill att det ska finnas någon Gud, och evolutionen ger dem ett alibi att vara naturalister.” (s. 194)

Det är alltså inte styrkan i evidensen och argumenten som ger rationell styrka för evolution och ägg mot intelligent design.

Avslutningsvis är Morelands bok ett viktigt bidrag i vår tid och vårt samhälle. Kristendomen är marginaliserad och tilltron till vetenskapsreligionen har tagit över och offentliggjorts. Vi behöver klarsyn för att kunna avslöja vetenskapsövertrons fattigdom och bräckliga grund. Moreland ger inspiration att bli en aktivist mot vetenskapsövertron (men för vetenskapen, intelligent design med mera)

The Death of Humanity and the Case for Life

Av Richard Weikart

Har människan ett inneboende och särskilt värde? Är alla människor lika mycket värda? Kan en värld utan Gud förenas med moraliska imperativ utan att bli motsägelsefull och självförgörande? Har människan eget ansvar för sitt handlande eller är hon bara offer för det biologiska arvet och omgivningens påverkan?

Det här är frågor som Richard Weikart, kristen historieprofessor vid California State University, ställer sig i boken *The Death of Humanity and the Case for Life*. Han är sedan tidigare känd för böcker på liknande tema, exempelvis *From Darwin to Hitler: Evolutionary Ethics, Eugenics and Racism in Germany* (2004), *Hitler's Ethic: The Nazi Pursuit of Evolutionary Progress* (2009) och *Hitler's Religion: The Twisted Beliefs that Drove the Third Reich* (2016).

Boken kan i korta drag beskrivas som en historisk resumé över hur sy-

nen på människan förändrats under den moderna eran, i synnerhet från 1700-tallets upplysning fram till idag. Den en gång så självklara judekristna synen, där människan som skapad i Guds avbild har ett inneboende värde och därigenom särskilda rättigheter och skyldigheter inför Gud, har under de senaste århundradena ersatts av en syn där människan bara är planlös materia som på sin höjd skapar värde, mening och moral. Weikart är av naturliga skäl kritisk till den här utvecklingen, inte minst för att den krockar med Bibelns människosyn och ofta leder till allvarliga konsekvenser.

Inledningsvis gör Weikart upp med myten om att människan bara är en själlös maskin bestående av materia och energi. Implikationen av den här materialistiska och ateistiska människosynen är att hon är determinerad, dvs saknar fri vilja, och ytterst sett inte kan hållas ansvarig för sitt handlande. Här lyfter han exempelvis fram materialisterna Julien Offray de La Mettrie och Bertrand Russell som båda menade att människan inte var något mer än resultatet av slumpmässiga kemiska kombinationer som styrs av fysikens lagar. Problemet, enligt Weikart, är att de också var moralister med starka åsikter om gott ►

JÖRGEN LUNDIN



och ont. Russell propagerade nämligen för kärlek, lycka, godhet och vikten av att arbeta för ett bättre samhälle, samtidigt som han till följd av sin världsbild förnekade fri vilja och objektiv moral. En materialistisk världsbild är alltså inte förenlig med allmängiltiga moraliska appeller. Den här uppenbara motsägelsen är för övrigt är lika aktuell idag.

Den förändrade och devalverade människosynen har enligt Weikart legat till grund för det blodigaste århundradet i historien, där främst kommunismen och nazismen skördat många liv. Förespråkare för ovanstående ideologier agerar dock ofta utifrån tron att deras handlingar är något gott och positivt för människosläktet och samhällsutvecklingen. Hitler, Lenin och Stalin trodde alla de gjorde världen en tjänst när de försökte eliminera de "onda" och svaga kärnen i samhällskroppen. Weikart påpekar att Hitler inte var en isolerad galning som dök upp i ett vakuum, utan hans idéer och gärningar (förutom rasutrotning även sterilisering och dödande av handikappade) var starkt präglade av dåtidens intellektuella elit

och Charles Darwins dehumaniserande evolutionslära. Den idag verksamma och kände evolutionsbiologen Richard Dawkins kan inte heller han ta avstånd från Hitlers handlande på ett tydligt sätt utan säger; *"Vad hindrar oss från att säga att Hitler inte hade rätt? Jag menar, det där är en verkligt svår fråga."* (s. 80). Michael Ruse, framstående evolutionsfilosof, har en liknande inställning då han säger att moral är helt subjektiv och att den bibliska principen om att vända andra kinden till inte är förenlig med evolutionslärans "survival of the fittest".

I kapitel tre och fyra problematiseras den återkommande debatten om "nature or nurture", dvs huruvida människans handlande enbart styrs av arv eller miljö (eller en kombination av båda). Weikart menar, utan att förneka varken arvet eller miljöns påverkan, att det här är en falsk dikotomi eftersom den utesluter eller minimerar människans ansvar och fria vilja. Han refererar återigen till Dawkins som med sin biologiska determinism hävdar att allt beteende styrs av generna i syfte att maximera fortplantningen. Enligt Dawkins är dock

människan unik då hon lyckats höja sig över sina själviska gener (transcendera biologin) och bli mer osjälvisk. Weikart ifrågasätter här Dawkins inkonsekvens och användningen av moraliska begrepp. Förutom att man kan ifrågasätta transcenderandet av biologin i en materialistisk världsbild finns det stora problem med Dawkins vurmande för altruism. I en gudlös och determinerad värld finns det inget utrymme att kritisera självishet och det erkänner Dawkins på andra ställen då han säger att *"universell kärlek och välfärden för arten i dess helhet är begrepp som helt enkelt är irrelevanta i evolutionär mening"* (s. 113). Med andra ord talar han med kluven tunga.

Miljödeterminismen, dvs tron att människors beteende enbart styrs av yttre påverkan (uppfostran, skola, statlig styrning etc) blomstrade under upplysningen och har enligt Weikart legat till grund för de idag så populära ismerna behaviorism, socialism och feminism. Den brittiske socialisten Robert Owen gjorde som många andra miljödeteminister och förnekade den kristna arvsynen och människans inneboen-



Fredrik Näsberg,
personlig assistent

de ondska. I likhet med filosofen John Locke menade han att människan föds som ett tomt blad och att hon därefter kan programmeras till en "god" människa genom "rätt" (gudsfiendlig) uppfost-
ran och utbildning. Det grundläggande problemet är även här, förutom att det i den kristna världsbilden bara är Jesus som kan lösa problemet med människors ondska, den materialistiska och determinerade världsbilden som inte är förenlig med moraliska begrepp såsom god och bra gott och ont. Weikart slår hål på miljödeterministernas irrationella tänkande på följande sätt:

“Om miljödeterminismen är sann är tron på miljödeterminismen miljömässigt determinerad. Det underminerar varje rationellt skäl att tro att den är sann.”

(s.146)

Tron på determinism, både biologisk och miljöbaserad, underminerar alltså sig själv eftersom deterministens tro på determinism i sådana fall också är determinerad (dvs ickerationell och resultatet av slumpmässiga mutationer). Weikart menar också att dessa synsätt underminerar människovärdet och reducerar människan till en fysisk maskin utan självständigt tänkande eller vilja.

Då jag själv följt debatten om arv och miljö i några år och varit kritisk till vänsterns, enligt mig, obibliska och strikta miljöförklaringsmodell där könskillnader nästan uteslutande ses som en social konstruktion och kriminella bara betraktas som offer för dålig upp-
växtmiljö, blev det en liten ögonöppnare när Weikart poängterade att detta är en falsk dikotomi. Båda modellerna grundar sig nämligen på en materialistisk och

gudlös världsbild där människan enbart styrs av utomstående omständigheter och ytterst sett inte kan hållas ansvarig för sitt handlande. Utifrån ovanstående världsbild och synsätt tappar också bibliska termer som dåligt samvete, syndanöd, frälsning och omvändelse sin innebörd och sitt syfte.

I femte kapitlet beskriver Weikart hur upplysningsmaterialismen och ateismen ledde till utilitarism och ett uppror mot objektiv moral. Eftersom Gud inte fanns och ingen framtida dom väntade skulle man istället sträva efter största möjliga lycka och njutning och minsta möjliga lidande under den tid man levde. Detta ligger enligt Weikart i konflikt med Bibeln där lidande, kamp och självupppoffrande kärlek är centrala begrepp. Den franske filosofen Claude Adrien Helvetius ville dock förfina njutningsfilosofin och hävdade att samhällets och alla människors bästa var överordnat individens lycka och njutning. Helvetius teori är emellertid självför-görande då människor som enbart styrs och drivs av sina egna begär i en materialistisk värld varken kan eller bör tänka på alla människors bästa.

Uppfattningen att njutning och lycka är livets mening ledde också till en nedvärderande syn på handikappade, lidande och sjuka människor och banade vägen för en öppnare syn på aborter, barnamord (oönskade barn som dödas efter förlossningen), sterilisering, självmord och dödshjälp. Den låg även till grund för den sexuella revolutionen på 1960-talet. Weikart summerar kapitlet på ett bra sätt när han citerar Paulus ord om att människorna i den sista tiden ska älska sig själva och njutning istället för Gud. Att tillfredsställa och leva ut alla sina lustar och begär ligger enligt mig också i linje med det laglösa samhälle som ska eskalera innan Jesu återkomst. Jag tycker också att njutnings-, nytto- och lyckofilosofin har tydliga likheter med många strömningar inom dagens

kristenhet, där man i sin strävan att vinna fler medlemmar gör allt för att appellera till nutidsmänniskan.

I kölvattnet av den materialistiska determinismen växte existencialismen fram som en motreaktion. Existentialisterna menar att människan inte är determinerad utan fri att skapa sin egen identitet och moral. Människan har ingen egen identitet, inget inneboende värde från början. Det är först när hon gör aktiva och fria val som hon kan betecknas som människa. Konsekvensen av detta är dels att bebisar och många handikappade, som inte har förmågan att göra medvetna och aktiva val, inte ses som riktiga människor med samma människovärde och dels att det legitimerar aborter och dödandet av oönskade barn. Personligen drar jag även paralleller till dagens normbrytande och könsneutrala samhälle där man gör anspråk på att kunna välja om man vill vara man eller kvinna.

Sammanfattningsvis tycker jag att boken är utmärkt. Den belyser på ett bra sätt hur den moderna människan förkastat Gud och därigenom även objektiv moral och alla människors grundläggande värde. Sedan är det slående hur alla ovanstående ideologier blir ett försvar för och rättfärdigande av människans köttsliga syndanatur. Guds normer har i det normkritiska och liberala tidevarvet blivit omoderna och ersatts av människans egna och grundlösa normer. Om man ska framföra någon kritik kunde Weikart möjligtvis lyft fram den förändrade synen på arvsynden, som bara nämns i förbifarten, på ett tydligare sätt. Vidare skulle han även ha kunnat slå hål på ateisters vanligt förekommande kritik mot objektiv kristen moral (Eutyfrons dilemma) och problematisera determinismen utifrån ett kalvinistiskt perspektiv (även om jag inte är kalvinist). Det förringar dock inte bokens värde i en förvirrad tid.



Göran Schmidt civ.ing. (KE), biolog, lärare, skolledare, numera föreläsare och ordförande i Genesis. Hemsida: gschmidt.se Mail: ordforande@genesis.nu

Människovärde, ett slitet begrepp.

Har det någon praktisk innebörd utöver prislappen på

någon av världens dryga 40 miljoner slavar¹? Eller det aktuella marknadspriset på de kemikalier och organ som tillsammans utgör en människas kropp? Eller det bidrag till BNP som individen förmår generera?

PIXABAY



sin livsande i henne. I motsats till den naturalistiska filosofin talar Bibeln om en Gudomlig avsikt med människan. Hon skapas för ett syfte, ett

Vad är en människa egentligen värd? Har hon ett värde även om hon inte uträttar någonting alls, eller skulle vara förmåten nog att avstå från att donera sin kropp till organtransplantation?

I ett naturalistiskt perspektiv där människan, liksom allting annat, förutsätts vara resultatet av en kosmisk slump, blir värdebegreppet med nödvändighet fritt för var och en att definiera, det blir vad majoriteten råkar tycka eller resultatet av den praxis som råkar utvecklas. Människans värde blir någonting subjektivt och relativt.

I det bibliska perspektivet skapas människan, man och kvinna, tillsammans till Guds avbild, genom att Kristus själv, Guds livgivande Ord, inandas av

svindlande högt sådant – att återspegla Guds eget väsen och härlighet genom sina avsikter, ord och handlingar, och till att förvalta Hans skapelse.

Utifrån en naturalistisk utgångspunkt blir det svårt att argumentera för att människan skulle ha ett högre värde än en bacill, eftersom de båda har en lika lång evolutionär historia. Som människor argumenterar vi för vårt eget högre värde med hänvisning till vårt avancerade centrala nervsystem, medan bacillen skulle kunna åberopa majoritetsprincipen. Vem har rätt? Slutsatsen kan inte bli mer definitiv än den juridiska tolkningsprincipen "det beror på". Det är nämligen svårt för en genomtänkt naturalist att hitta objektiva motargument

mot en militant vegan som beskyller en person med flugsmälla i handen för att vara artfascist.

Jesus skingrar dimmorna. "Var alltså inte rädda! Ni är mer värda än alla sparvarna tillsammans." (Matt 10:31). I ett annat sammanhang säger Han: "Tänk då på hur mycket mer värd en människa är än ett får" (Matt 12:12). Och som om inte det vore nog visar Jesus att en fullständig misslyckad och marginaliserad människostackare kunde var ännu mera värd än så: "Då lämnade de orena andarna mannen och for in i svinen, och hela jorden på omkring 2 000 svin störtade utför bergssluttningen och drunknade i sjön." (Mark 5:13).

Slutsatsen är uppenbar: I Guds ögon är misslyckad människa åtminstone mer värd än samtliga sparvar, ett får och 2 000 grisar. Men givetvis långt mer än så – hennes värde är omätligt – Han var själv beredd att offra sin ende Son för att rädda oss vilsegångna människokryp från en evig och välförtjänt död.

Skulle någon av vår tids extrema veganaktivister ha mött Jesus och anklagat honom för att vara artfascist så vet vi därför på förhand ungefär hur scenen skulle utspelas. Med en kärleksfull blick skulle Han svarat: Min vän – jag såg dig och kände dig redan innan du blev formad i din mammas mage. Du vill så väl, och jag uppskattar verkligen ditt engagemang för min skapelse. Men du har missförstått en del. Det finns nya tankar att tänka, ett större budskap att sprida. Jag dog för din skull, jag bar straffet för dina synder och smärtor. Kom och slå följe med mig, jag har ett uppdrag åt dig. Om du bara visste hur värdefull du är!

Bibelcitatet från NuBibeln

1. <https://www.globalslaveryindex.org/2018/findings/highlights/> (kortare: <https://krymp.nu/IFz>)



Roland Hellsten, Pastor, bibellärare, författare. Fil.kand. (Stockholms Universitet), Master of Theology (Dallas Theological Seminary) Twitter: @HellstenRoland

Skönhet utan Gud

”Skönheten är en upplevelse som ligger djupt i betraktarens evolutionärt betingade medvetande.”

DENNIS DUTTON, PROFESSOR I KONSTFILOSOFI:

Eftersom en materialistisk världsbild inte erkänner någon andlig verklighet eller något övernaturligt inslag i tillvaron, måste med nödvändighet allt som finns, inklusive skönhetsens fenomen, förklaras utifrån evolutionspsykologiska teorier där överlevnadsstrategin utgör den avgörande principen och ytterst sett den enda drivkraften bakom allt mänskligt beteende.

Jag talar här inte om evolutionen som sådan, utan om de socialpsykologiska förklaringsmodeller till skönhetsens fenomen som evolutionismen som heltäckande filosofi tillhandahåller. Evolution och evolutionism är alltså inte samma sak.

Evolutionens psykologins teori- bildning sker utifrån två grundläggande mekanismer, nämligen det naturliga urvalet (det vill säga slumpmässiga mutationer och selektivt bevarande) och det sexuella urvalet. Man vill besvara frågan hur skönhetsens dimension ökar sannolikheten för en organism att föra sitt genetiska arv vidare. Skönheten har inget egenvärde, utan måste endast förstås i termer av överlevnadsstrategi eller reproduktion av arvs massa.

NATURLIGT URVAL

Den så kallade ”savannahypotesen” ser förklaringen i vår förhistoria, då vi under miljontals år präglades av den afrikanska savannen. Det är därför, menar man, som människor (inklusive barn) över hela världen, oberoende av kultur, föredrar bildmotiv med öppna landskap och gläsa trädgångar. Vi tycker om natur som påminner om vårt ”urhem”, där ▶



Denis Dutton, TED-konferensen, Long Beach, 2010

det fanns gott om bytesdjur och annan föda. Ett vattendrag i närheten förstärker skönhetsupplevelsen, eftersom vatten är en livsbetingelse samtidigt som det innehåller föda. Ett landskap bedöms alltså som vackert för att det i vårt urminne står för ökade överlevnadschanser.

En del kritiker av denna teori har lite skämtsamt menat, att om skönhetsupplevelsen av ett landskap endast beror på associationer till goda jaktmarker, borde vi väl idag tycka att ett shoppingcenter med stor parkering var något synnerligen vackert. Men få av oss skulle väl hävda en sådan åsikt.

SEXUELLT URVAL

Genom teorier bakom sexuell selektion försöker man förklara, på vilket sätt man eller kvinna är mer benägen att föra vidare sin arvs massa genom det som uppfattas som vackert hos en potentiell partner. Tesen är att allt som befrämjar artens överlevnad framstår som attraktivt och vackert. Under jägartiden kunde det innebära att en kvinna valde en man med uttalad muskelmassa, eftersom det kännetecknade en god jägare och stark slagskämpe. Detta kunde komma väl till pass i konkurrensen om föda och gynnsam boplats, samt ge det skydd som en kvinna för sitt barnafödande var i behov av. Alltså kom den välbyggde mannen att stå för något åtråvärt och därmed vackert. Väl medveten om detta eftersträvade mannen att i konkurrensen med andra män framstå som den starkaste och alltså den vackraste med tecken på god hälsa och reproduktiv förmåga.

Männen å sin sida har attraherats av kvinnor med kurviga former, i synnerhet omkring höfterna, eftersom detta uppfattades som goda förutsättningar för att föda friska barn. Undersökningar har visat att en stor majoritet män mellan 8–80 år (alltså även pojkar) föredrar kvinnor med ett visst måttför-

hållande mellan midja och höfter.¹ Båda könen attraheras dessutom mer av en partner av det motsatta könet som uppvisar tecken på god hälsa. En kvinnas hud och hår ger inte bara signaler om hälsa utan utgör också sexuella markörer. Kvinnors hår äger hela batteriet av känslomässig attraktion genom sin lyster, färg, frisyr och rörelse och har i många kulturer ansetts så sexuellt utmanande att man utvecklat regelverk som påbjuder kvinnor att dölja sitt hår med någon form av slöja. Kvinnan tycks i alla tider ha eftersträvat bibehållen attraktion på det motsatta könet (eller kanske för att väcka andra kvinnors avund?) genom användandet av håruppsättningar, smycken och smink av olika slag. Hos både män och kvinnor har kosmetika, kroppsmålning och tatueringsmönster en mycket lång historia.

Darwin menade att det var just det sexuella urvalet som gav upphov till skönhet och alla strävanden i skönhetsens riktning. Liksom en påfågelhanne breder ut sin imponerande stjärtfjäderskrud som tecken för honan på sin reproduktiva lämplighet, eftersträvar mannen att framstå som vacker, stilig och muskulös, för att inför kvinnan signalera sin förmåga, något som tilltalar kvinnan utan att hon behöver vara medveten om de genetiska fördelarna. Det biologiskt fördelaktiga kom att utgöra den estetiska preferensen. Den moderne mannen använder sig enligt samma tes av mera sofistikerade attribut för att framstå som attraktiv. Han kanske skriver en dikt eller sjunger en sång? Eller tatueringar sig?

Vad jag tycker är särskilt anmärkningsvärt och intressant är att Darwin noterade att människan till skillnad från djuren hade förmågan att rodna. Han tyckte detta var det mest egenartade och mest mänskliga av alla drag. Men eftersom detta fenomen avtar med åldern, tolkade han det bara som en signal

på sexuell mognad och som en orsak till att kvinnor senare i livet färgar sina kinder med rouge.

Det finns genom historien en överraskande överensstämmelse om vad som avses med attraktiva mänskliga kroppsformer. Både män och kvinnor, oberoende av ålder och kulturell bakgrund, är eniga i sin bedömning om vilka män och kvinnor som är vackra. Även över ras- eller kulturgränser råder stor överensstämmelse. Modern forskning har visat att vi tycks vara födda med givna kriterier för skönhet. Till och med spädbarn, endast tre månader gamla, visar tecken på att föredra ansikten som, oavsett etnicitet, uppvisar symmetri.² Den kända fotomodellen och skådespelerskan Paulina Porizkova uttryckte



detta förhållande lite humoristiskt med orden: "Jag är glad att folk finner mig attraktiv, men egentligen handlar det om matematik, om antalet millimeter mellan ögonen och hakan".³

Evolutionspsykologerna menar, att hemligheten till det symmetriska ansiktets attraktion, består i att det uppfattades som ett säkert tecken på god hälsa. Graden av symmetri sågs som ett direkt mått på kvinnans motståndskraft mot parasiter.⁴ Evolutionspsykologer

kallar detta för "truth in advertising", det vill säga att symmetri är ett tillförlitligt tecken på höjd motståndskraft mot sjukdomar och därför tjänar till att förstärka attraktionen.⁵ Det har visat sig att djur med bristande symmetri i kroppsformen har lägre överlevnadsfrekvens och är mindre fruktsamma. Bin är mer attraherade av symmetriska blommor, eftersom de visat sig ha mer nektar. Det sköna blir liktydigt med det biologiskt fördelaktiga och om detta i sin tur har med symmetri att göra, kan det kanske beskrivas i matematiska termer. Vi är plötsligt tillbaka till en skönhetsuppfattning som till det yttre känns besläktad med antikens mekaniska teorier.

REFLEKTION

Evolutionpsykologiska förklaringsmo-

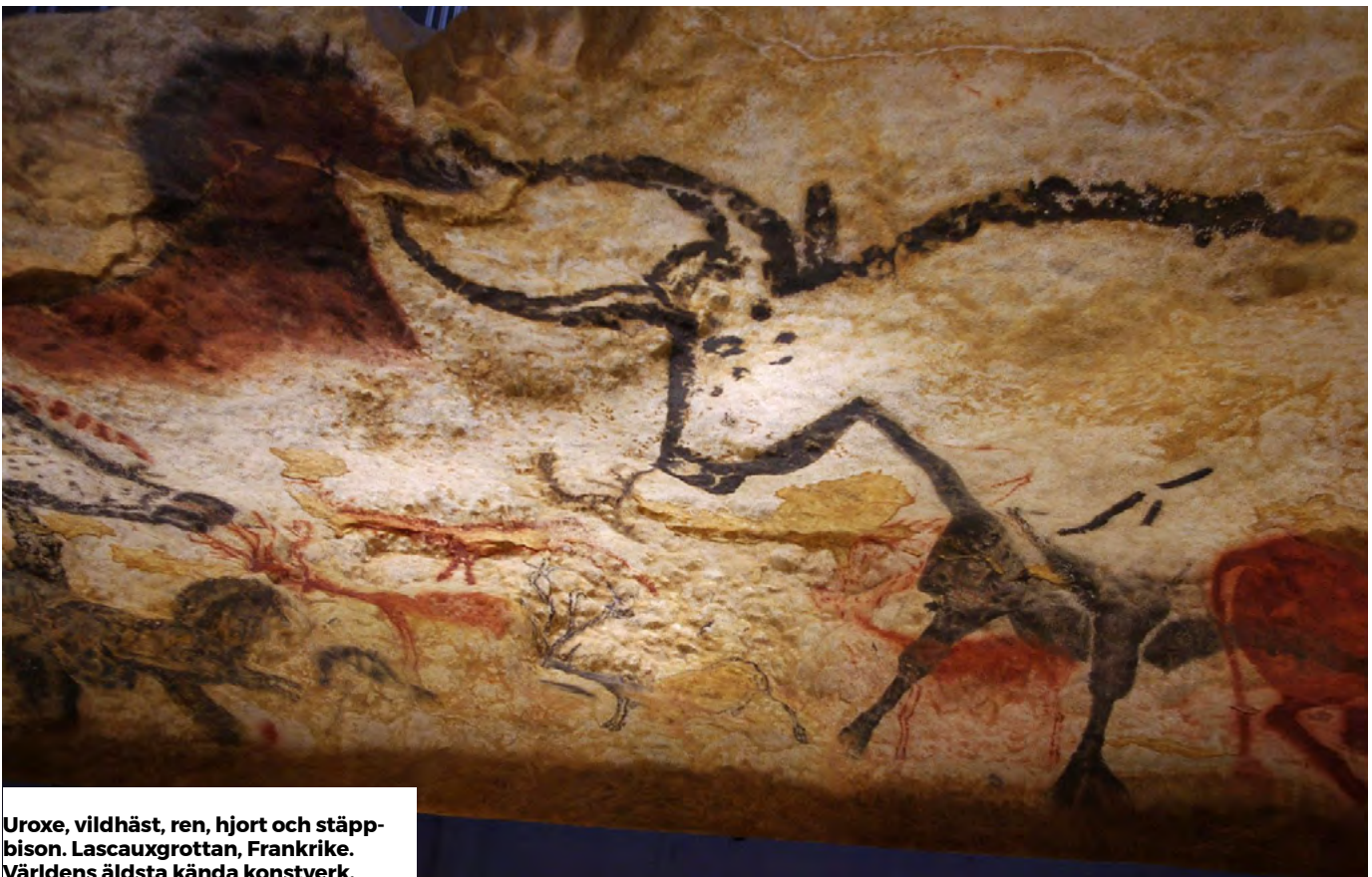
deller motsäger den moderna tesen att skönhet bara är i betraktarens öga, eftersom det råder så stor överensstämmelse om vad som är vackert, åtminstone när det gäller naturens och människans skönhet. Det kan i sammanhanget verka något besvärande, att man inom dagens arbetsliv börjat använda termen "estetisk kompetens", som ett uttryck för krav på personal med bra utseende. Personalen är ju trots allt "företagets ansikte utåt", hävdar man till sitt försvar. Men det förutsätter ju ändå, att man har medvetet uppställda kriterier för vad man menar med ett bra utseende.

Bildkonstnären Morten Skriver beklagar att naturvetenskapen har tömt världen på mening genom att reducera livet till en biologisk tillfällighet i ett uni-

versum av död materia, och att ingenting längre finns som är upphöjt och heligt.⁶ Och nog kan det vara lätt att hålla med. Skriver om att "koltrastens sång en tidig sommarmorgon är så full av jublande musikalisk fröjd att den omöjligt låter sig reduceras till att vara blott en territoriell markering".⁷

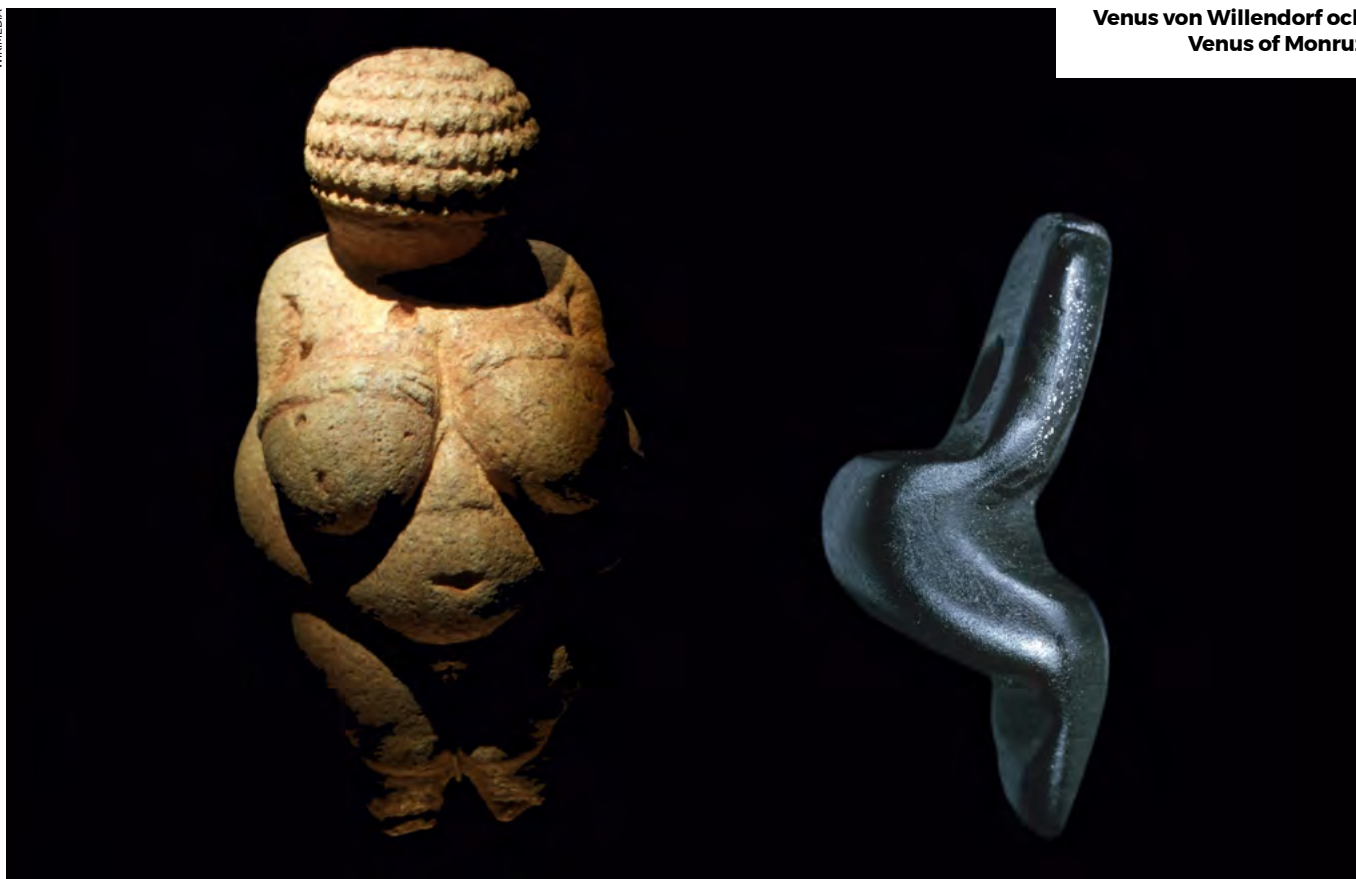
EVOLUTIONSPSYKOLOGIN OM KONSTNÄRLIGT SKAPANDE

Men hur ska då människans konstnärliga skapande förklaras? Det tycks ju ur det naturliga urvalets perspektiv vara ett onödigt slöseri med resurserna. Men också här tillhandahåller evolutionpsykologin sina förklaringsmodeller, eftersom konsten liksom allt annat måste ha tjänat till att gynna artens fortlevnad.



Uroxe, vildhäst, ren, hjort och stäppbison. Lascauxgrottan, Frankrike. Världens äldsta kända konstverk.

WIKIMEDIA



Venus von Willendorf och
Venus of Monruz

Någon annan orsak kan inte rymmas i modellen. Konstfilosofen Dennis Dutton menar att det är lika legitimt att söka en evolutionspsykologisk förklaring till konstens globala förekomst och uppskattning, som det är att förstå de ursprungliga mekanismerna bakom sex och föda.⁸

De äldsta fynden av mänskliga redskap är handyxor som påträffats både i Asien, Europa och Afrika. De vittnar om ett omsorgsfullt hantverk och framstår som vackra i våra ögon. Slutsatsen är att de inte bara haft en praktisk funktion – en del tycks även för stora för sådana ändamål – utan att de minst lika mycket var till för att markera ägarens styrka och vi-

talitet. De var utformade för att fungera som det Darwin kallade "fitness signals", det vill säga ett slags "duglighetsbevis" på att tillverkaren kunde tillhandahålla goda gener. Alltså samma tillvägagångssätt som påfågeln använder sig av då den breder ut sina imponerande stjärtfjädrar för att övertyga honan om sin reproduktionsförmåga. Tillverkaren av skickligt gjorda handyxor vann alltså reproduktiva fördelar framför mindre kapabla hantverkare.⁹ När en man bar ett Halsband av rovdjurständer eller täckte sig med ett leopardskinn kom det att associera till mannamod och djärvhet. Även om mannen ifråga själv inte dödade leoparden, gav dessa attribut honom

status. Så småningom kom alla föremål som markerade status att betraktas som vackra. Under årtusendenas gång blev liknande konstföremål ett tecken på status och reproduktivitet, vilket gynnade fortsatt utveckling av kreativ verksamhet för att via de gamla väggmålningarna i Lascauxgrottorna nå fram till den moderna människans förmåga till poesi, opera eller balettkonst.

Dutton menar, att det globalt förekommande välbehag som uppstår inför virtuosa uppvisningar inom de olika konstarterna, är resultatet av nedärvda sexuella urvalsmekanismer. Det finns alltså ett samband mellan konstnärlig begåvning och sexuell attraktion. Konst-

närens skicklighet tolkas som tecken på intelligens och virilitet. En skickligt genomförd aria får sångaren att framstå som attraktiv, medan vacker poesi signalerar språklig intelligens och rikt känsleregister. Utifrån detta perspektiv bör vi alltså enligt evolutionspsykologin förstå varför människans uppfattning om skönhet kopplats till det komplicerade och virtuosa framför det talanglösa. Eller som Dutton säger: "Skönheten är en upplevelse som ligger djupt i betraktarens evolutionärt betingade medvetande."¹⁰ Kärleken till skönhet har ytterst sett bara med biologi att göra. Dutton menar dessutom, att det vi kallar skönhet erbjuder en strategi för att hantera svåra problemsituationer och på så sätt betjänat människans anpassningsförmåga och hennes överlevnad.

REFLEKTION

Jag undrar om jag till fullo skulle kunna njuta av Griegs pianokonsert på det sätt jag nu gör, om jag samtidigt skulle tänka på att det bara är resultatet av "nedärvda sexuella urvalsmekanismer". Vart tar magiken vägen? Finns det verkligen inget mera upphöjt hem för skönhetsupplevelsen? Något som mera överensstämmer med den konstnärliga värdigheten?

Evolutionspsykologin utesluter att skönhet finns för dess egen skull. Skönhet är inte en dygd i sig själv utan tjänar bara ett biologiskt syfte. Allt måste förstås i termer av överlevnadsvärde och reproduktion. Det känns besvärande med förklaringsmodeller som intar en sådan exklusiv hållning i försöken att besvara alla frågor som har med skönhet och konst att göra. Plötsligt finns inget mer att tillägga. Utifrån en materialistisk världsbild möter den möjligen kraven på logik.

Men alla håller inte med. Den australienske filosofen David Stoves bok

Darwinian Fairytales (Darwinska myter) utgör en roande, skarpsinnig men helt förödande kritik av darwinismens tillämpning på mänskligt beteende. Stove kan på intet sätt kallas troende eller kreationist, men han kallar de evolutionspsykologiska modellerna för "den nya genreligionen med ateisten Richard Dawkins som överstepräst" där genetik har försett de nya religionsutövarna med en noggrann lokalisering av sina gudar, nämligen sexcellernas kromosomer.¹¹ Stove räknar förvisso med det naturliga urvalet som verksam faktor vid uppkomsten av nya arter. Men han påvisar mycket snillrikt hur denna för darwinismen så avgörande pusselbit blir totalt fruktlös och vilseledande som förklaringsmodell till det som vi idag observerar i mänskligt beteendet och i det sociala samspillet människor emellan, som till exempel altruism (oegennyttia), analsex, abort, folkmord, dödshjälp eller rashygien.

En annan generande slutsats från evolutionspsykologin som inte minst rockar med feminismens kritik av beskyddarmentaliteten är att längre män av kvinnor associeras med styrka och fördelaktig genetisk arvs massa, och därför föredras framför kortväxta män. Eller att vissa kvinnliga kroppsformer av män uppfattas som mer fördelaktiga för barnafödande och därför kan vara att föredra.

Men det finns en långt allvarligare konsekvens av evolutionspsykologins teser om fördelaktiga egenskaper för fortsatt utveckling som märkligt nog sällan lyfts fram i den offentliga debatten. Jag avser då de socialdarwinistiska filosofier som florerade i början av 1900-talet och bidrog till den nazistiska ideologin. Hitler var starkt påverkad av det rashygieniska tänkande som bredde ut sig i dåvarande Europa och var

helt övertygad om att nazismen bidrog till fortsatt förfinad evolution av det mänskliga materialet. I *Mein Kampf* talar han om "naturens järnhårda logik" genom vilken det sker ett "hänsynslöst urval efter styrka och hälsa" och dess "månghundratusenåriga arbete med att förbättra rasen".¹² Det skrämmande är, att Hitlers resonemang kan framstå som logiskt utifrån ett evolutionspsykologiskt perspektiv.

Självklart värjer vi oss mot detta men det påminner mig om en artikel i Svenska Dagbladet som hyllade evolutionismen, men som avslutningsvis ändå varnade för att dra alltför långtgående konsekvenser av den. Artikelförfattaren insåg tydligen faran i var vi kan hamna om vi fullt ut lever i överensstämmelse med den världsbild som evolutionismen tillhandahåller. Högre värden behövs både för att upprätthålla människovärdets dignitet och okränkbarhet och ge inspiration och näring till det konstnärliga skapandet. Men evolutionspsykologin erbjuder inga sådana värden.

NOTER

1. Fisher, Ernst Peter, *Beauty and the Beast*. Plenum Trade 1999, s 149
2. Etcoff, Nancy, *Survival of the Prettiest*, Anchor Books 2000, s 32
3. Ibid. s 132
4. Fisher, s 145
5. Ibid.
6. Skriver, Morten, *Skönhetens befrielse*. Igenom Förlag 2011, s 216
7. Ibid. s 222
8. Dutton, Dennis. *The Art Instinct*, Oxford 2009, s 101
9. Dutton, Dennis. *Skönhet är vår arvedel*. Axess nr. 7 2010
10. Ibid.
11. Stove, David. *Darwinian Fairytales*. Encounter Books 2006, s 209.
12. Hitler, Adolf. *Mein Kampf*. Högglunds förlag 2010, Del 1, s 319

Vill du vara med och stödja

en tydlig kristen röst?

Svenska Evangeliska Alliansen är en resurs för dig som enskild kristen, eller som lokal församling, i ett av världens mest sekulariserade länder.

Med Lausannedeklarationen som grund, och tillsammans med den världsvida evangeliskt kristna rörelsen, står vi för:

- en tilltro till Bibelns auktoritet som Guds sanna ord
- en bekännelse av Jesus som den ende Frälsaren och Herren
- nödvändigheten av personlig omvändelse och tro
- missionsuppdragets brådskande utmaning
- behovet av den helige Ande för liv och tjänst

På www.sea.nu kan du läsa mer om hur du blir personlig medlem, eller hur din församling eller organisation kan bli en nätverkspartner till SEA. Där finner du också vår resursbank, samt vår webbshop med material om människovärde, islam, sexualitet, den dubbla utgången – och mycket mer.



INTERVJU

Olof Edsinger

Den här gången fick vi förmånen att få en intervju med Olof Edsinger, flitig och frispråkig skribent som står upp till försvar för Bibelns relevans i vår tid och vårt land.

1) Du är generalsekreterare i Svenska Evangeliska Alliansen – berätta gärna lite om bakgrunden till SEA och ditt eget val att bli ledare i det sammanhanget. Har SEA specifika fokusområden där man vill stå upp för Bibeln?

SEA bildades i sin nuvarande form 2001, som en fortsättning på den svenska Lausannekommittén som då lades ned. Tanken var (och är fortfarande) att samla evangeliska kristna med en klassisk syn på Jesus, Bibeln och missionsuppdraget, och att fungera som en röst för denna grupp i det offentliga rummet. Våra fokusområden är totalt sex: Evangelisk identitet, Kristen tro och andra religioner, Mission och evangelisation, Människovärdet, Religions-, yttrande- och samvetsfrihet samt Äktenskap och familj. Själv har jag följt organisationen sedan starten, och jag har alltid känt en glädje över SEA:s arbete. När Stefan Gustavsson upplevde att det var tid att sluta som generalsekreterare kände jag rätt snabbt att detta kunde vara min kallelse. Styrelsen kände uppenbarligen likadant, och sedan snart två år är det alltså jag som står i spetsen för SEA:s arbete.

2) Du har vågat sticka ut hakan i samhällsdebatten i frågor som

rör identitet och sexualitet. Som i boken "När minoriteten tar majoriteten som gisslan: Om identitet och sexualitet i queerteoriernas tidevarv". Vad har du mött av för reaktioner på boken?

Ja, detta är ett område som jag har känt mig manad att sätta mig in i, inte minst för att det i så hög grad påverkar den unga generationen. Reaktionerna jag har mött är naturligtvis blandade. Ett kvitto på att många är tacksamma över boken är att den nu har tryckts i sin tredje upplaga. Men i sekulära medier var intresset för att kritiskt granska normkritiken i det närmaste obefintligt när boken kom ut. Det blev väldigt tydligt att hbtq-rörelsen har något av ett frikort för sina åsikter i stora delar av samhället. Men egentligen har jag inte mött så mycket hat i just denna fråga – det har jag framför allt mött av när jag har kritiserat transideologin. Den härskarteknik som dominerar i dessa kretsar är helt enkelt osynliggörande – att man försöker tiga ihjäl sina åsiktsmotståndare.

3) Som kristna lever vi i en värld där vi allt som oftast förväntas att se på verkligheten som alla andra utifrån ett naturalistiskt



Olof Edsinger, teolog, författare och samhällsdebattör, generalsekreterare för Svenska Evangeliska Alliansen

perspektiv. Känner du igen detta? Hur hanterar du detta själv? Vad skulle du vilja säga till läsare som har svårt att handskas med det?

Visst känner jag igen mig i detta. Rent allmänt är det ju ett slags ateistisk norm som dominerar mycket av det offentliga samtalet. Redan när jag gick på gymnasiet, där jag läste naturvetenskaplig linje, minns jag också att många såg evolutionsteorin som något av en religion, som gjorde att man inte "behövde" lyssna in några andra perspektiv. För mig har det alltid varit viktigt att – till skillnad från många av dessa individer – bevara nyfikenheten på tillvaron, och även på tillvarons stora frågor. Det är också viktigt att påminna sig om att Sverige är en form av ytterlighet i dessa och liknande frågor. Det räcker att åka till Norge för att se ett land där sekulariseringen inte har gått lika djupt. Det är uppmuntrande, för det visar att de attityder vi möter i vårt svenska samhälle inte är "naturliga" – utan extrema.

4) När man tittar på din bibliografi på Wikipedia kan man notera att du berör frågan om Jesus som Frälsare och Domare, men däremot inte som Skapare (Joh 1, Kol 1, Heb 1, Upp 4). Är det

en tillfällighet, har du något på gång där eller hur tänker du kring det?

Man kan nog säga att Guds helighet är den tydligaste röda tråden i mitt författarskap. Jag har själv fått lära känna Gud som den Helige, och jag har stor kärlek till denna dimension av Guds väsen. Att Gud är helig och att han är vår skapare är förstås inga motsatser, utan tvärtom varandras förutsättning. Däremot har jag inte känt mig manad att läsa in mig så djupt på skapelsefrågorna som jag skulle behöva för att kunna skriva om dessa i bokform.

5) Vi i vår förening tror att identitet också kan kopplas till övertygelsen om hur människan kommit till, där tanken att livet kommit till av en slump har en klart negativ påverkan på ens identitet. Håller du med? Hur tänker du där själv?

Jag håller absolut med. Utan att veta varifrån man kommer kan man aldrig fullt ut förstå vem man själv är, eller vad som är meningen med ens liv. Det är ju väldigt tydligt att vår tids hyperindividualism – där vi lever med oss själva både som centrum och yttersta mål – leder till en utbredd tomhet och förvirring. Personligen betraktar jag också den-

na självcentrering som en degradering av det sant mänskliga: vi är skapade för något mycket större än att bara tillfredsställa våra egna nycker – nämligen att tillbe Skaparen av himmel och jord. För att citera Paulus: "Av honom, genom honom och till honom är allting. Hans är äran i evighet. Amen" (Rom 11:36).

6) Finns det någon bok som handlar om skapelsefrågor som du själv läst och skulle vilja rekommendera Genesis läsare?

Jag har nog alltid varit ganska trygg i tron på Gud som Skapare, och jag har aldrig upplevt det som rimligt att evolutionsteorin skulle kunna ge svaret på de stora frågorna om världens ursprung och livets mening. Lika självklart är det att skapelsens mångfald och komplexitet inte kan ha kommit till enbart av en slump, eller av blinda evolutionära mekanismer. Därför har jag inte känt behovet av att läsa in mig så mycket på dessa frågor som vissa andra apologetiska spörsmål. Det är så uppenbart att Gud behövs för att ekvationen ska gå ihop! Så mitt boktips där får väl helt enkelt vara "livets bok". Den som med öppet sinne skådar in i den här världens alla delar kan nämligen inte annat än förundras över vad som måste vara Skaparens fingeravtryck.

Ha alltid ryggen fri

Som kristen lärare får man vara beredd på att bli ifrågasatt, i synnerhet om ens lärarkolleger och rektor vet om att man är kritisk till evolutionsteorin. Det är beklagligt att det ska behöva vara så, men det beror naturligtvis på att det är en så utbredd missuppfattning att evolutionen i dess vidaste mening (makroevolution) är bevisad. Så är det verkligen inte.

Naturalismens starka fäste som normbildande på det naturvetenskapliga området under flera generationer har lett till att det idag närmast vore utopiskt att tänka sig att en majoritet av Sveriges biologilärare skulle ta upp evolutionskritiska argument i sin undervisning. Biologilärare har överlag - liksom de flesta sekulariserade människor - aldrig ens tänkt tanken att det skulle finnas någonting att invända mot Darwins teori. Man har ju aldrig hört om det under sin egen utbildningstid, och saknar därför som regel tillräcklig kunskap och perspektiv på ursprungsfrågan för att kunna presentera den på ett relevant sätt. Saken kompliceras ytterligare av att ursprungsfrågan har en existentiell dimension genom att den berör världsbilden och därmed världsåskådningen. Risken är därför uppenbar att en ateistisk eller agnostisk lärare inte skulle framställa evolutionskritiken på ett sakligt och objektivt sätt, ens om en framtida läroplan skulle uppmana till detta.

Ett mer realistiskt framtidsscenario - som egentligen har formellt stöd redan i nuvarande läroplaner och från politiskt håll¹ - är att lärare som undervisar i biologi, och som så önskar, utan att behöva känna tveksamhet ska kunna presentera sina elever vetenskapliga evolutionskritiska argument och låta dem diskutera evolutionsteorins såväl förtjänster som brister under sina lektioner. Målsättningen är ju inte att övertala eleverna att bli kristna, utan att ge dem ett allsidigt perspektiv på såväl livets mångfald som de teorier som gör anspråk på att förklara det.

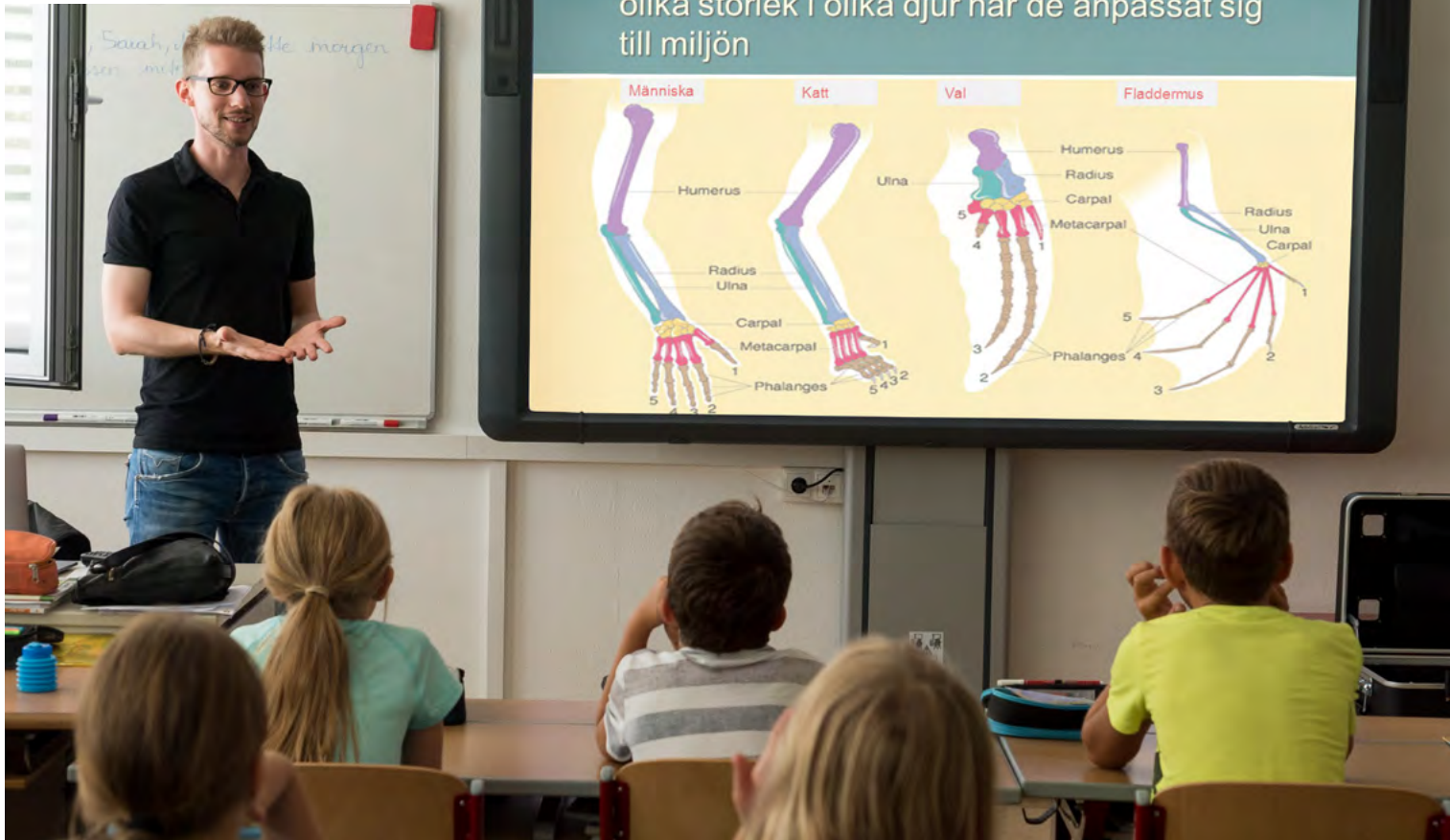
Men eftersom skolsituationen i dagsläget är som den är, krävs det inte bara kunskap hos dig som ska undervisa på ett relevant och allsidigt sätt om ursprungsfrågorna, utan (tyvärr) även en god portion mod. Det kan nämligen finnas personer i din omgivning som bygger upp egna föreställningar om din undervisning som inte stämmer överens med verkligheten. Det kan vara kolleger eller föräldrar som misstänkliggör dig utifrån sina egna tolkningar av vad de hör från elever eller från dina engagemang utanför skolan.

Det är därför klokt att vara proaktiv, d v s att alltid "tänka efter före", och att se till att din undervisning verkligen är relevant, för att du ska ha ryggen fri om det skulle uppstå problem i någon form på grund av "trycket" från omgivningen. Det finns några saker du kan tänka på:

- **Låt eleverna lära sig vad som menas med naturalism som filosofisk idé och vilka konsekvenser en strängt naturalistisk syn på världen påverkar hur man tänker om den inom forskningen, t ex i fråga om universums och livets uppkomst och utveckling.**
- **Visa eleverna att kritiken mot Darwin inte bara kommer från religiöst håll, utan att det finns en avsevärd och ökande intern kritik mot darwinismens mekanismer. Via länken <https://dissentfromdarwin.org/> får du konkreta exempel på detta.**
- **Visa att det finns en mängd fenomen i den levande världen som evolutionsteorin inte har några bra förklaringar till. Se t ex Genesis nr 2-2018 s. 18-23. Du hittar det aktuella numret på vår webbplats via <https://genesis.nu/tidning/tidigare-nummer/genesis-2019-2/> (eller kortare: <https://krymp.nu/1yA>).**
- **Ge konkreta exempel på vetenskaplig kritik av darwinismen. Se till att Genesis nr 1-2018 "Är evolutionsteorin bevisad?" och nr 1-2019 "Livets ursprung" finns tillgängliga på skolan. Det förstnämnda finns redan i form av pdf på <https://genesis.nu/tidning/tidigare-nummer/genesis-2018-1/> (eller kortare: <https://krymp.nu/1vz>). Nr 1-2019 publiceras på webben i mars 2020. Låt eleverna läsa utvalda texter och sedan redogöra för hur både Darwins förespråkare och kritiker argumenterar.**

PIXABAY

De flesta svenska elever får tyvärr inte den allsidiga ursprungsundervisning som läroplanen ger dem rätt till.



- Om eleverna frågar dig om din egen syn på evolutions teorin så svara ärligt och med relevanta vetenskapliga argument. Allsidighet i undervisningen innebär att olika vetenskapliga synsätt ska presenteras för eleverna. Att blanda vetenskapliga och religiösa argument är inte allsidigt, det är bedrägligt. Religiösa argument, som hänvisningar till Bibeln, hör inte hemma på biologilektioner. Det ger dessutom intrycket att evolutionskritik främst är religiöst motiverad. Det är den inte – den är baserad på vetenskap, även om slutsatserna kan vara av religiös eller filosofisk karaktär.

- Gäller frågorna däremot din egen tro bör du förklara för eleverna att du inte kan svara under en biologilektion.

- Dokumentera din undervisning. Tänk noga igenom vad du skriver på tavlan, vad du vill att eleverna ska

notera. Se till att ingen kan anklaga eller misstänkliggöra dig för något dina elever skriver av från tavlan. Var beredd att visa upp din lektionsplanering och dina förberedda tavelnoteringar om någon skulle ifrågasätta dig och din undervisning.

Du som läser detta har både en möjlighet och ett ansvar att gå före i detta avseende. Det är inte alls säkert att du själv är lärare, men kanske känner du någon eller har någon form av relation till någon, t ex genom dina barn eller barnbarn. Det är då viktigt att lärarna får tillgång till material som ger en överblick om vad vetenskaplig evolutionskritik handlar om. Genesis nr 1–2018 och 1–2019 är exempel på referenser som kan göra skillnad i det avseendet.

NOT

1. Se septembernumret 2018 (3-2018) av Genesis med temat "Skapelsen och skolan".

När du blir ifrågasatt för din tro

Har du någonsin blivit ifrågasatt för att du tror att Gud skapade världen? Det har de flesta kristna blivit. Det kan vara ganska jobbiga situationer, och det är vanligt att man blir lite tyst, går undan och försöker undvika dem.

I de allra flesta fall är de där personerna som försöker testa dig egentligen jätteintresserade av din tro. De är helt enkelt avundsjuka på dig, men är inte modiga nog att komma till dig och be dig berätta. I stället är det mycket lättare för dem att komma tillsammans med någon eller några andra och ställa frågorna på ett utmanande och ifrågasättande sätt. Innerst inne vill de få svar på sina frågor om livet och döden. Därför ska du tänka så här – ”Det här är ett tillfälle för mig att få berätta för dem om min tro!”

Petrus, en av Jesus apostlar, skrev i ett av sina brev att vi som tror på Jesus aldrig ska vara rädda för att bli ifrågasatta. I stället ska vi alltid vara beredda att redogöra för det vi hoppas

WIKIMEDIA



och tror på (1 Pet 3:14-16), och han uppmanar oss att göra det på ett sätt som är respektfullt, men utan att vara kaxiga (även om kaxig kanske är det minsta man brukar känna sig i sådana här situationer).

TIPS

Vi ska nu ge dig några tips som du kan testa nästa gång det händer:

Det hela börjar oftast med att kompisarna ber dig att bevisa att Gud skapade världen eller att människorna inte kommer från "apor".

Men de frågorna är felaktigt ställda, och det gäller för dig att få kompisarna att förstå det. De är felaktiga därför att det är tron på en Skapare av världen och människan som är den bästa och mest naturliga förklaringen. Tanken att världen och vi har blivit till från ingenting helt utan anledning är inte bara helt ologisk utan dessutom saknas det bevis för det (vetenskapsmän använder hellre ordet evidens).

I verkligheten är det därför kompisarna (och kanske läraren) som är de som måste bevisa någonting för dig. Det enda du behöver göra är att hålla huvudet kallt och artigt be om bevis.

Här är ett par exempel på vad du kan säga:

• **"Men jag förstår bara inte hur du/ni kan tro att vi kan sitta här och leva och tänka och prata om allting började med att ingenting exploderade (Big Bang)! Förklara det för mig först!"**

• **"På några veckor blir slemmet i ett ägg till en fågel – eller hur? Det beror på informationen i DNA, eller hur? Du kan väl förklara för mig hur du tänker att information kan bli till utan någon intelligens. Det räcker med ett enda exempel."**

(Om de svarar "slumpen" kan du t ex kontra med: **"Jag tycker att slumpen förstör information, inte skapar den. Slumpen är ju det som gör att det blir stavfel i en text, det är intelligens som skapar texten, eller hur?!")**

Nöj dig inte med att kompisarna (eller läraren) kommer med hänvisningar till "vetenskapen" eller "vetenskapsmännen" eller "läroboken". Om de säger att de litar helt och hållet att världen, livet och människan blev till av sig själv kan du säga något i stil med:

• **"För mig låter det där helkonstigt. Det låter ju lika religiöst som att Gud skapade världen. Jag föredrar en tro som är logisk!"**

• **"Visa mig bevis på att ingenting kan bli allting"**

• **"Visa mig bevis på att liv kan uppstå av sig självt." (Förra numret av Genesis - nr 1-2019 - handlade just om det)**

• **"Visa mig bevis på att människor och allt levande kan bli till av sig själv." (nr 1-2018 handlade om det, och du kan ladda ner det från: <https://genesis.nu/tidning/tidigare-nummer/genesis-2018-1/> (eller kortare: <https://krymp.nu/1vz>).**

• **"Man ska väl inte bara lita blint på vad andra tror och säger, man måste väl tänka själv!"**

Kanske tycker du att de här förslagen på vad du kan säga låter lite kaxiga. Men det är de faktiskt inte. När man säger någonting som är sant är man inte kaxig, ofta bara modig – och kanske lite "besvärlig".

Poängen med allt detta är framför allt att du sedan ska kunna dela med dig av din tro på Bibeln, Gud och Jesus till dem som innerst inne längtar efter att få höra. Gud vill använda dig där du är! Men också att du ska kunna känna dig glad och stolt (inte kaxig) över att stå upp för det som är sant och som stämmer med verkligheten.

Kanske känner du inte alls för att ge dig in i sådana här diskussioner. Självklart kan du dela din tro på Gud och Jesus ändå. Men testa gärna om du vill. Var modig, det lönar sig alltid!

PS!

Du vet väl att om du får frågor som du inte kan svara på, så kan du gå in på vår webbplats genesis.nu. Där kan du söka på olika saker du vill vet mer om. Hittar du inte svaret där så vill vi på Genesisredaktionen gärna hjälpa dig. Mejla oss i så fall på adressen redaktionen@genesis.nu. Vi lovar snabba svar på dina frågor.

DS!

/Redaktionen



Variation inom de skapade ”slagen”

När du läst det första kapitlet i Bibeln har du troligen lagt märke till ett uttryck som återkommer gång på gång. Beroende på vilken bibelöversättning du använt står det *”av olika arter”* (B2000), *”efter deras slag”* (SFB15) eller *”efter sina sorter”* (NUB).

Ordet art är en mindre lyckad översättning av det hebreiska *”min”* jämfört med slag eller sort. Det beror på att ordet betecknar organismer med förmågan att fortplanta sig med varandra. Det framgår även av 1 Mos 6:20, där Gud säger att ett

par av varje slag ska gå in till Noa i arken ”för att förbli vid liv”. Här kommer vi i fortsättningen att använda ordet ”grundtyp” eftersom det uttrycker litet tydligare vad det handlar om.

Grundtypsbegreppet har en stor betydelse för en rätt förståelse av hur biologin fungerar och för att inse skillnaden mellan de faktabaserade och rent hypotetiska delarna av evolutionsteorin, det som brukar kallas mikro- respektive makroevolution. Mycket tyder på att de olika grundtyperna i de flesta fall tycks motsvara den nivå inom systematiken¹ som kallas *familj*.

Kanske hörde du på nyheterna för ett par månader sedan (2019-03-23) om att ett antal personer i Dalarna och Värmland misstänktes för att ha importerat och fött upp hybrider mellan hundar och vargar? Sådant är olagligt i Sverige, men det är en bra illustration på vad som menas med en grundtyp. Hundar och vargar kan hybridisera (få ungar med varandra), och det visar att de tillhör samma skapade grundtyp².

Hunddjur och kattdjur är två olika grundtyper (familjer) av däggdjur och kan därför inte hybridisera och få ungar tillsammans. Däremot kan kattdjuren bilda hybrider med varandra. Inte så att en liten tamkatt kan få ungar med ett lejon eller en tiger, men via ett antal vilda representanter inom kattdjurs-

familjen som ozelot, puma med flera går det genom sådana här hybridiseringsförsök att visa att alla levande kattdjur faktiskt har blodsbånd med varandra. Vi ska återkomma med en längre artikel om detta i ett senare nummer av Genesis.

Vad gäller oss människor har DNA-forskningen nyligen visat att vi³ har någonstans mellan 1-3 procent Neandertal-DNA i våra gener⁴, vilket på liknande sätt visar att "vanliga" människor och Neandertalmänniskor för ett antal tusen år sedan brukade bilda familj. Därför kan vi vara förvissade om att både Neandertalarna och vi tillhör den skapade grundtypen människa. Idén om Neandertalmänniskor som en länk i evolutionen från apliknande förfäder mot människor har alltså effektivt motbevisats av den moderna forskningen.

När du arbetar med barn ska du berätta sådant här, som till exempel att:

Teckning på förmodat utseende av "urhåsten", Mesohippus - också en häst!



WIKIPEDIA

Neandertalmänniskan var lika mycket människor som vi.



WIKIPEDIA

• **Alla änderna i fågelboken tillhör samma skapade grundtyp, alla hunddjuren alla kattdjuren likaså, och att det samma gäller också alla andra levande varelser. När det gäller människan ska du betona särskilt att fast vi alla ser olika ut så härstammar vi alla från Noas tre söner Sem, Ham och Jafet (1 Mos 10).**

• **Du ska också berätta att djuren och växterna inte såg ut exakt som idag när Gud skapade dem. Gud skapade alltså inte gräsanden eller pudeln eller tamkatten, utan deras förfäder, grundtyper, som såg lite annorlunda ut, och oftast var större än idag⁵. Gud lade i deras kroppar (arvs massa) en stor mängd anlag för olika egenskaper, varav en del kom till uttryck - blev synliga - först senare under historien.**

• **Neandertalmänniskan och andra "gamla människosorter" var lika mycket människor som vi.**

• **Den stora variation vi idag ser inom de olika grundtyperna av organismer är därför inte resultatet av en evolution från primitivare livsformer, som Darwins anhängare vill göra gällande (en "lodrät" utveckling), utan i stället ett förverkligande av den mångfald som Gud redan från början lade ner i dem (ett horisontellt "utbredande"). Dessutom är den ett uttryck för den "förprogrammerade" förmåga till anpassning som Gud också försåg de levande varelserna med, därför att Han förutsåg att miljöerna på jorden skulle komma att förändras. Gud har verkligen koll!**

Genom att barnen tidigt förstår att levande varelser är skapade av Gud med en förmåga att anpassa sig på ändamålsenliga sätt och att "automatiskt" bilda mångfald, så får de en livsviktig "vaccination" mot den tomma naturalistiska filosofi som hävdar att allt liv på jorden blivit till av sig självt utan någon Gudomlig plan eller tanke, och att all förändring är "evolution". En filosofi som fortfarande får många barn och ungdomar att förlora sin tro på Skaparen. Låt oss alltså vaccinera dem mot den hemska sjukdomen. Dina ord gör skillnad!

NOT

1. Systematiken är det område inom vetenskapen som sysslar med att gruppera levande varelser. Många arter tillhör samma släkte. Flera släkten tillhör samma familj, flera familjer samma ordning och så vidare.
2. Skapelstroende biologer brukar använda beteckningen "baramin" för en grundtyp. Ordet är sammansatt av hebreiskans "bara" - skapa och "min" - slag/sort/grundtyp.
3. <http://www.lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Nya-ron/2014/02/13-procent-neandertalgener-i-den-moderna-manniskan/> (kortare: <https://krymp.nu/lyB>)
4. https://sv.wikipedia.org/wiki/Neanderthal_genome_project (kortare: <https://krymp.nu/IFA>)
5. Fossilerna visar att de flesta djur var större förr i tiden än de är idag. Det brukar kallas för jordens "megafauna". En av orsakerna är säkert inavelseffekter, eftersom så få individer överlevde syndafloden och fick blida nya populationer efter den. Minskad storlek är nämligen den vanligaste effekten av inavel, t ex i vår vargstam.

FAITH goes Genesis

Umeå 26-29 september

Årskonferensen 2019 kommer att ha en något ungdomligare prägel då den sker i samarrangemang med Pingst Umeås ungdomskonferens Faith Goes Genesis.



Bilda

Genesis

ÅRS KONFERENS 2019

**Fredag 27 - söndag 29
september 2019**

Värd församling:
Pingst Umeå
Kungsgatan 83, 903 30 UMEÅ



Kostnad: Deltagande i årskonferensen är kostnadsfritt. Frivilliga gåvor till omkostnaderna.

Kost: Mat och fika till självkostnadspris.

Övrigt: Detaljerad konferensinformation och program kommer att publiceras och kompletteras fortlöpande på Genesis webbplats:

<https://genesis.nu/kalender/skapelsekonferens-2019/>

Kontakt: GENESIS: genesis.nu
Pingst Umeå: www.umea.pingst.se

  Facebook/Instagram @pingstumea

Kallelse till GENESIS Årsmöte 2019

Föreningen GENESIS - Vetenskap Ursprung Skapelsetro

Lokal: Pingst Umeå, Kungsgatan 83, 903 30 UMEÅ

Datum och tid: Lördagen 28/9 kl 09:00-11:15

Gamla och nya medlemmar hälsas välkomna!

OBS! Du som är medlem - meddela oss din e-postadress. Genom att skicka ett meddelande till prenumeration@genesis.nu så får du årsmöteshandlingarna på elektronisk väg inför mötet.



MUSEET
DEN
FÖRHISTORISKA
VÄRLDEN

Upplev förhistorien i sommar

Tro och vetande om vårt ursprung. Historia om hur allting har kommit till – universum, jorden, livet på jorden, djuren, människan. Museet är till för utbildning, diskussion och upplevelse. Välkomna!

Öppet nästan hela sommaren, tis-sön 12-16
Den Förhistoriska Världen, Vallmovägen 61, 903 52 UMEÅ,
Tel. 090/138368.



Dinosaurbild från PIXAR/AV

www.dinosaurier.nu



VI BEHÖVER DIN HJÄLP!

Idéellt sommarjobb på museet, någon eller några veckor!
Ta kontakt genom: <https://www.dinosaurier.nu/kontakt/>



156 sidor med 58 bilder/illustrationer



32 sidor fyllda med bra argument



28 sidor om omvända ateister

TRE BÖCKER OM SKAPELSETRON!

*Köp enstaka böcker eller
hela paketet för 140 kr!
Frakt tillkommer!*

Mail: bergmans.media@telia.com

Mobil: 070-228 10 32

Webshop: www.bergmansmedia.se

Sjöåkravägen 40 A
564 31 Bankeryd

Bergmans
MEDIA

Annonsera i Magasinet GENESIS

Som annonsör stöder Du tidningen,
samtidigt ger det Dig god träffsäkerhet mot målgruppen

Vi vågar ifrågasätta det ingen annan vågar. Läsarna får vetenskapen i ett annat perspektiv. Artikelförfattarna är forskare, akademiker från olika länder och vetenskapliga fält.

Annonsbokning/material: Kontakta Jörgen Lundin för bokning och material-leverans: jorgen@wetterreklam.se

Utgivning	Annonsstorlek/pris	
2019-07-01	Uppslag 430 x 287 mm - 9 900 kr	Kvartssida 90 x 121 mm - 2 100 kr
2019-09-01	Helsida 216 x 287 mm - 5 400 kr	Kvartssida 180 x 65 mm - 2 100 kr
2019-12-01	Halvsida 180 x 121 mm - 3 200 kr	Streamer 180 x 30 mm - 1 700 kr
2020-03-01	Halvsida 90 x 242 mm - 3 200 kr	

VETENSKAP | URSPRUNG | SKAPELSETRON

Genesis



De bästa skapelseargumenten

Varför inser inte våra grannar, skol- och arbetskamrater det absurda i att universum råkat bli till ur ingenting, att livet råkat uppstå genom spontana kemiska reaktioner i en soppa av livlösa kemikalier och att en enda primitiv bakterie råkat förvandlas till människor och morötter utan någon egentlig anledning?

Är det männe för att evidensen för det är så övertygande?

Nej. Tvärt om. Du som läser Genesis vet bättre. Evidensen och argumenten för en Skapare är överväldigande. Det beror på någonting annat:

För det första litar man blint på "vetenskapen". Evolutionsteorin har blivit närmast immun mot kritik på grund av att den fått stå oemotsagd under så lång tid. Dess företrädare kan därför självsäkert hävda att "inga seriösa forskare ifrågasätter evolutionen", och att det på sin höjd finns religiöst motiverade invändningar mot den. Maktspråk övertygar.

För det andra har företrädarna för den naturalistiska världsbilden den större delen av mediavärlden som sin trogna ideologiska bundsförvant, med dess välkända makt att vinkla frågor som den föredrar, och genom att tuga ihjäl eller på olika sätt förminska politiskt inkorrekt röst.

För det tredje är ursprungsfrågan intimt förknippad med de existentiella frågorna och med frågor som rör etik och moral (som vi diskuterat i det här numret av Genesis). Det

gör att det finns en andlig och personlig dimension som kan göra det svårare för människor att ha ett öppet förhållningssätt i frågan.

För det fjärde kommer alltför få sekulariserade människor, i synnerhet ungdomar, inom hörhåll för våra argument, vilket försvårar för dem att få en sakligt balanserad syn på sitt ursprung.

De här sakerna kan synas övermäktiga för en förhållandevis liten organisation som Genesis med begränsade resurser och kontaktytor, eftersom det inte räcker med att ha de bästa argumenten – de måste också bli kända. Men vi ger inte upp. Vi ser det som vår uppgift och vårt ansvar att avslöja dålig vetenskap och lyfta fram positiv evidens och goda argument för tron på Skaparen, Bibelns Gud, alldeles oavsett om de når få eller många. Att stå upp för sanningen har alltid ett egenvärde.

Du som läsare är viktigare än du kanske inser. Därför kommer **nästa nummer av Genesis** att ha just "**De bästa skapelseargumenten**" som tema. Vi vill utrusta dig med redskap som du kan använda i ditt dagliga umgänge med de människor du har runt omkring dig. Både för att försvara din egen tro när den blir ifrågasatt och för att kunna inleda samtal med andra om livets väsentligheter.

På återhörande i början av september!

/Redaktionen